

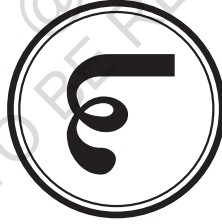

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ

ಪ್ರಥಮ ಭಾಷಾ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ

ಭಾಗ-2

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತರಗತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಂಘ (ರಿ.)

ಓನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೩.

ಪರಿವಿಡಿ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಗದ್ಯ ಭಾಗ	ಕೃತಿಕಾರರ ಹೆಸರು	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೫	ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವೈಭವ	ಸಮಿತಿ ರಚನೆ	೧
೬	ಅಧಿಕಾರ	ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್	೧೫
೭	ನಾ ಕಂಡಂತೆ ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ	ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪ	೨೪
೮	ಹರಲೀಲೆ	ಹರಿಹರ	೩೨
ಪದ್ಯ ಭಾಗ			
೫	ಹೇಮಂತ	ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ	೪೫
೬	ತತ್ತ್ವಪದಗಳು	ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ, ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ	೫೧
೭	ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತು ಸಲಹು	ರಾಘವಾಂಕ	೫೮
೮	ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿ	ಶ್ರೀ ವಿಜಯ, ನಯಸೇನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಮಹಾಲಿಂಗರಂಗ, ಆಂಡಯ್ಯ	೬೮
ಪಠ್ಯ ಪೂರಕ ಅಧ್ಯಯನ			
೪	ನನ್ನಾಸೆ	ಇಂದುಮತಿ ಲಮಾಣಿ	೭೬
೫	ಉರಿದ ಬದುಕು	ಶಾಂತರಸ	೭೮
೬	ಗುಣಸಾಗರಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ	ಜಯಮಾಲಾ	೮೩

- ಸಮಿತಿ ರಚನೆ

ಪ್ರವೇಶ: ಜನಪದ-ಕಲೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುವು. ಪರಿಸರ ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಅರಿತಿದ್ದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ಮಾನವನ ಸಹಜ ಗುಣ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂಥ ಕಲೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಕಲೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ, ಸಂತೋಷ ನೀಡುವುದಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಆಕರವಾಗುತ್ತವೆ. ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೂ ಜನಪದ-ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜನಪದರ ಬದುಕೇ ಒಂದು ಕಲೆ. ಮುಗ್ಧ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದೋ, ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಿಗೂ ಜೀವನಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ನಿತ್ಯ ದುಡಿಮೆಯ ಆಯಾಸ, ಬದುಕಿನ ಏಕತಾನತೆ, ಆಸರಿಕೆ-ಬೇಸರಿಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಷ್ಯ-ಕಲೆಗಳ ಮೊರೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ್ನು ಜತನವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಂಗಿಕ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ, ಹಾಡು, ಕುಣಿತ ಮೊದಲಾದ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಜನಪದ ನೃತ್ಯಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದು ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾರಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದಿವೆ.

ವೀರಗಾಸೆ

ವೀರಗಾಸೆ ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೀರನೃತ್ಯ. ಸಾಮೂಹಿಕ ನೃತ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಲೆ. ಇಬ್ಬರಿಂದ ಮೂವತ್ತು ಮಂದಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಂಚವಾದ್ಯಗಳಾದ ತಾಳ, ಶ್ರುತಿ, ಚಮಾಳ, ಓಲಗ, ಕರಡೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕರಡೆಯು ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ವಾದ್ಯ ಎನಿಸಿದೆ.

ವೀರಗಾಸೆ ಕುಣಿತದವರ ವೇಷಭೂಷಣ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿಯ ಪಂಚೆಯ ವೀರಗಜ್ಜೆ, ತಲೆಗೆ ಅರಿಶಿಣ ಅಥವಾ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ರುಮಾಲು, ಕಾವಿ ಬಣ್ಣದ ಕಸೆಯಂಗಿ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಸರ, ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿ, ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿ, ಕಾಲ್ಗಜ್ಜೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅಹಹಾ ರುದ್ರಾ ಅಹಹಾ ದೇವಾ” ಎಂದು ವೀರಗಾಸೆಯ ನರ್ತಕ ಹೇಳುವ ಒಡಪಿನೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದರ್ಭದ ವರ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ. “ವೀರಭದ್ರದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪ ಎಂತು ಎಂದೊಡೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೆ ಹೂವಿನಗಾಸೆ, ಮಂಜುಳಗಾಸೆ, ಬ್ರಹ್ಮಗಾಸೆ, ವಿಷ್ಣುಗಾಸೆ, ರುದ್ರಗಾಸೆ, ಮೆಟ್ಟಿದ ಹೊನ್ನಾವಿಗೆ, ಸಾವಿರ ಶಿರ, ಮೂರುಸಾವಿರ ನಯನ, ಎರಡುಸಾವಿರ ಭುಜ, ಕೆಕ್ಕರಿಸಿದ ಕಣ್ಣು, ಜುಂಜುಮಂಡೆ ಇಂತಪ್ಪ ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರದೇವರು ಹೋಮದ ಕುಂಡದ ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದರೆ”

ಚಮಾಳ ಹಾಗೂ ಕರಡೆಯ ಬಡಿತ ಇವರ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ವೈದು ಗತಿಗಳಿರುವ ವೀರಗಾಸೆಯ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗತಿಯ ಕುಣಿತದ ಆನಂತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನರ್ತಕ ಒಡಪು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಡಪು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಾದ್ಯಗಳ ಭೋರ್ಗರೆತದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಗತಿಯ ಕುಣಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗತಿಯಿಂದ ಗತಿಗೆ, ಕುಣಿತ, ಬಡಿತಗಳ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ವೀರಭದ್ರನ ಕುಣಿತ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಣಿತ. ವೀರಗಾಸೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ನೃತ್ಯ. ವೀರಭದ್ರ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವೀರ, ಲಿಂಗಧೀರ, ಲಿಂಗವೀರ ಕುಣಿತವೆಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುರವಂತರ ಕುಣಿತವೆಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಭದ್ರ ವೇಷಧಾರಿ ದಕ್ಷಯಾಗ, ವೀರಭದ್ರನ ಜನನ ಮತ್ತು ವೀರಭದ್ರನ ವಿಜಯ ಮುಂತಾದ ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಖಡ್ಗ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಒಡಪು' ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ "ಭಲರೇ ವೀರ, ಅಹಹಾ ವೀರ" ಎಂದು ಕಾಕು ಹೇಳುತ್ತ ಜಾಗಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವೀರಭದ್ರನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮದುವೆ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನ ಕುಣಿತ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೀರಗಾಸೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುಣಿತ ನೋಡುವವರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕಂಸಾಳೆ

ಕೂಗೋ ಕೂಗೋ ಮಾದೇವನ
ಕೂಗಯ್ಯ ದುಂಡು ಮಾದೇವನ
ಕೂಗಿದರೆ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಬರುವನು
ಮಾದೇವ
ಕೂಗಯ್ಯ ಮುದ್ದು ಮಾದೇವನ

ದಕ್ಷಿಣಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹದೇಶ್ವರನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಾಡುತ್ತ ಕಂಸಾಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಮಹದೇಶ್ವರನ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಕಂಸಾಳೆಯು ಮಲೆಯ ಮಹದೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾದ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರು ಬಳಸುವ ಕಂಚಿನ ತಾಳಗಳು. ಇದೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಜನಪದವಾದ್ಯ. ಕಾಂಸತಾಲ್ಯ ಎಂಬ ಪದದ ತದ್ಭವ ರೂಪವೇ ಕಂಸಾಳೆ. ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಇದನ್ನು ಬಿರುದು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಸಾಧಾರಣ ಬಟ್ಟು ತಾಳಗಳಿಗಿಂತ ಕಂಸಾಳೆ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದು. ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಅಂಗೈ ಅಗಲದ ಚಕ್ರಾಕಾರದ ಬಟ್ಟಲು ಚಿಕ್ಕ ಜಾಗಟೆಯಂತಿರುವ ಮಟ್ಟಸವಾದ ಮೇಲುತಾಳ. ಮೇಲುತಾಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೊಂಡೇವದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಹುರಿ ಇವು ಕಂಸಾಳೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳು. ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮೇಲು ಮುಖವಾಗಿ ಎಡ ಅಂಗೈ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಮೇಲುತಾಳವನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರು ಬಳಸುವ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆಯುವ ಪಾತ್ರೆಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನ ಕಂಸಾಳೆ. ಗುಡ್ಡರು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಕಂಸಾಳೆಯ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡಿ ಪಡೆದು ಅನಂತರ ಜೋಳಿಗೆಗೆ ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಪವಿತ್ರ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಾಣಿಕೆ ಮಲೆಯ ಮಹದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾದಂತೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಗುಡ್ಡನಿಗೂ ದಾನಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಂಸಾಳೆಯ ಮಹಿಮೆ ಅಪಾರ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಗುಡ್ಡರು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು “ಏಳ್ಕಲೆ ಹೆತ್ತಯ್ಯ ನಮ್ಮಪ್ಪಾಜಿ ಮಾಯ್ಕಾರ ಮಾದೇವ ನಿನ್ನ ಪಾದವೇ ಗತಿಕಣಪ್ಪ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ” ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಬಾರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು.

ಭಜನೆ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ಹಬ್ಬ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಳವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಹಾಗೂ ಬೀಸುಕಂಸಾಳೆ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು, ಕುಣಿಯಲು ಕಂಸಾಳೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಎತ್ತರವಾದ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ ಮೂವರು ಗುಡ್ಡರಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಏಕತಾರಿ, ದಮ್ಮಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೇಳದವರು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ಗುಡ್ಡ, ಮುಮ್ಮೇಳಗಾರ ಕಂಸಾಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರು. ಉಳಿದವರು ತಾಳದ ಗತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಾಳಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡುನಡುವೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಚನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯಗಂಧಿಯಾದ ಗದ್ಯ. ವಚನವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಗಾಯಕ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ಲಿನವರು “ಹೌದು, ಹೌದೌದು, ಶಿವಶಿವಾ, ಮಾದೇವ, ಹುಂ” ಮುಂತಾಗಿ ದನಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಇದು ಕಥಾವಾಹಿನಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಪೋಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಪಾದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಸಾಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಕಂಸಾಳೆಯ ಮಿಡಿತ ಅದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ವಿಸ್ತಾರ ಗದ್ಯಕಥನ ಆಕರ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಮನಮೋಹಕ.

ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಮಲೆಯ ಮಹದೇಶ್ವರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದ ಕಾಳಗ, ಸಾರಂಗಧರ, ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ, ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮುಂಡಿ, ಬಾಲನಾಗಮ್ಮ, ಮುಡುಕುತೊರೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಕೋಳೂರ ಕೊಡಗೂಸು ಮೊದಲಾದ ಲೌಕಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಕಂಸಾಳೆ ಗತ್ತಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬೀಸುಕಂಸಾಳೆ ದೇವರಗುಡ್ಡರ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೃತ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ತಾರ್‌ಬಟ್ಟು, ತಟ್‌ಬಟ್ಟು ಮುಂತಾದ ಬಗೆಗಳಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಗುಡ್ಡರು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಲಿಂಗ ಬಾ, ಮುದ್ದುಲಿಂಗ ಬಾ, ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಮಾದಯ್ಯನ ಲಿಂಗ ಬಾ ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಂಸಾಳೆ ಹಿಡಿದ ಗುಡ್ಡ ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ, ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ, ಕುಳಿತು, ನಿಂತು, ಬಾಗಿ, ಬಳುಕಿ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ಭಂಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ಅದ್ಭುತ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಬ್ಬರು ಗುಡ್ಡರು ಕಲೆತು ನರ್ತಿಸುವುದುಂಟು. ಒಬ್ಬರ ಕಂಸಾಳೆಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವ ವೈಖರಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತ

ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಇದು ವಾದ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಲೆ. ಬೀರೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಾಲುಮತ ಸಮುದಾಯದ ಕುಣಿತ. ‘ಡೊಳ್ಳು’ ಚರ್ಮವಾದ್ಯ. ಪೊಳ್ಳು ಪಡಗದ ಎರಡೂ ಬಾಯಿಗಳಿಗೆ ತೊಗಲು ಹೊದಿಸಿದ ಎರಡು ಪರಡೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಾರಿಸಬಹುದು. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ‘ಗುಣಿ’ ಇರುತ್ತದೆ. ಗುಣಿಯಿಂದ

ಬಾರಿಸಿದ ಗತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಭಾಪು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭರಮದೇವರ ಬ್ರಹ್ಮಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವವರು ದೇಹದ ಮೇಲುಭಾಗಕ್ಕೆ ಕರಿಯು ಕಂಬಳಿಯನ್ನೂ ಸೊಂಟದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮೊಳಕಾಲು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಕಚ್ಚಿಪಂಚೆಯನ್ನೂ ಉಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮದ ರೀತಿಯ ಉಡುಪನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕುಣಿತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಾದ್ಯಗಾರರು ಹಸಿರು ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಗಗ್ಗರಿ, ಅಂಗಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ತೊಡುವರು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ಕರವಸ್ತ್ರ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಡೊಳ್ಳು, ತಾಳ ಮತ್ತು ಕೊಳಲು ಇರುತ್ತವೆ. ಶ್ರಾವಣ ಸೋಮವಾರ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಮತ್ತು ಯುಗಾದಿಯಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವದ ತರುವಾಯ ಭರಮದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಭಕ್ತರು ದೇವರ ಮುಮ್ಮೇಳದವರಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಾಳ ಮತ್ತು ಕೊಳಲು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಮುಮ್ಮೇಳದವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಡಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿನ ವಿಷಯ ದೈವಮಹಿಮೆ ಅಥವಾ ದೈವಭಕ್ತರ ಕಥೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥನ ಕವನಕ್ಕೆ ರಗಳೆಯೇ ತಕ್ಕ ಧಾಟಿ. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಹೀಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ:

ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೇ

ಗುರುವೇ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೇ

ಬೀರೇಶ್ವರಹಾಡು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಕ್ತರು ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಜತನವಾಗಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗೀತೆ. ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳು, ಬಾಳೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೀರದೇವರೇ ಬೆನ್ನಾಧಾರವೆಂದೂ ಸಾರಿ ಸಕಲ ಜನರಿಗೆ ಸುಖವಾಗಲೆಂದೂ ಸಂದೇಶ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಸರತ್ತುಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕುದುರೆಕುಣಿತ, ಕೋಲುಕುಣಿತ, ಸಾರು ಕುಣಿತ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳುಬಡಿತ, ಕೈಬಾರಿಕೆ, ಒಂದ್ವಜ್ಜೆ, ಎರಡ್ವಜ್ಜೆಕುಣಿತ, ಜೋಡುಸಾಲಿನ ಜಗ್ಗಿನ ಕೈಯಿ ಮೊದಲಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕುಣಿತಗಳಿವೆ. ಬೀರಪ್ಪನ ಡೊಳ್ಳು ಎಂದೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಈ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆ ಇಂದು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಆವರಣದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಲೌಕಿಕ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ

ಯಕ್ಷಗಾನ ನೃತ್ಯಪ್ರಧಾನ ಕಲೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇಸೀ ಕಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿಸುವ ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಲೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ಶೈಲಿಗಳು. ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು, ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಡಬಡಗುತಿಟ್ಟು. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ದಶಾವತಾರ, ಬಯಲಾಟ, ಭಾಗವತರಾಟ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಸುವವನೇ ಭಾಗವತನಾದ್ದರಿಂದ ಭಾಗವತರಾಟ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಗೀತ, ಕುಣಿತ, ವೇಷಭೂಷಣ, ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ವಾದ್ಯ ಇವು ಬಯಲಾಟದ(ಮ್ಯಾಳ ಅಥವಾ ಅಟ್ಟದಾಟ) ಪಂಚ ಅಂಗಗಳು.

ಆಟ ಆಡಿಸುವ ಸ್ಥಳ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮಾವಿನ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ, ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಸುವರು. ಹಿಮ್ಮೇಳದವರಿಗೆ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ತೆಂಕುತಿಟ್ಟಿನ ಚಂಡೆ ವಾದಕನಿಗೆ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಿಂಹಾಸನವಿರುತ್ತದೆ. ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಬದಲಿಗೆ ರಥದ ಆಕೃತಿಯ ಆಸನವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಪ್ರಮುಖ ವಾದ್ಯ ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ, ಚಂಡೆ, ಮದ್ದಳೆ, ಶ್ರುತಿ, ತಾಳ ಅಥವಾ ಜಾಗಟೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ತೆಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಇದ್ದು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುವುದು ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿತ ಹಾಗೂ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಇದ್ದು, ಚಕ್ರಮಂಡಿ ಕುಣಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕುಣಿತ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳು. ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಭಿನಯ, ಜಿಗಿತ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹುಬ್ಬುಗಳ ಚಲನೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತನ್ಮಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನವರಸಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಾಗವತದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಆಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಳಗ, ಸಂಹಾರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು.

ರಂಗಸ್ಥಳ ಸಮೀಪವಿರುವ ನೇಪಥ್ಯವೇ ಚೌಕಿ ಅಥವಾ ಬಣ್ಣದ ಮನೆ. ಭಾಗವತರು ಹಿಮ್ಮೇಳ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಕೋಡಂಗಿಗಳು ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಗಣಪತಿ ಸ್ತುತಿಯ ಬಳಿಕ ವಿಷ್ಣು, ಪರಮೇಶ್ವರ, ದುರ್ಗೆ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಭಾಗವತರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡಿನ ಅನಂತರ ಭಾಗವತರಿಂದ ಸಭಾವಂದನೆ ಅನಂತರ ಕೋಡಂಗಿಗಳು ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬಾಲಗೋಪಾಲರ ಆಗಮನ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಗಳ ಕುಣಿತ. ಪುರುಷರೇ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷ ಹಾಕುವುದು ಯಕ್ಷಗಾನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪೂರ್ವರಂಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಬಾಲಗೋಪಾಲ, ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮುಂದಿನ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಣಿಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಪುನಾ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿ ಆದನಂತರ ಅಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಡ್ಡೋಲಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಭಾಗವತರಿಗೆ ಅನಂತರ ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ ಕುಣಿದು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವರು.

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಕಾಳಗ, ಕರ್ಣಾರ್ಜುನ ಕಾಳಗ, ಬಭ್ರುವಾಹನ ಕಾಳಗ, ಸುಧನ್ವಾರ್ಜುನ ಕಾಳಗ ಮೊದಲಾದವು ವೀರರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳು. ಚಂದ್ರಾವಳಿ ವಿಲಾಸ, ರತಿಕಲ್ಯಾಣ, ರತ್ನಾವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಮೊದಲಾದವು ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಾತ್ಮೆಗಳಿವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಸ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಡಂಬನೆ ಕೂಡ ಹಾಸ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಗ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹನುಮನಾಯಕ, ಕುಬ್ಜೆ, ಚಾರಕ, ವನಪಾಲಕ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು ಬಣ್ಣದ ವೇಷ. ಇಂತಹ ಬೃಹತ್ ವೇಷಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ. ರಾಕ್ಷಸ ವೇಷಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮಧ್ಯದಿಂದ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದುಂಟು. ಈ ಪಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಎರಡು ಬದಿಗೆ ದೀವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ರಾಳದ ಪುಡಿಯನ್ನು ಎರಚಿ ಜ್ವಾಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಭಯಾನಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಂಡೆಯ ಬಡಿತ, ರಾಕ್ಷಸರ ಕೂಗು ಅರೆನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಜನರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ರಚಿಸಿದವರು ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಕರ

ಪ್ರಕೃತ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವೈಭವ - ಜಾನಪದ ಗದ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಜಾನಪದ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ [ಕರ್ನಾಟಕ] ಹೊರತಂದಿರುವ 'ವಿಷಯ ಸಂಪದೀಕರಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ' ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಆಧಾರದಿಂದ ಈ ಗದ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಆಶಯ

ಜನಪದ ಕಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಲೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜನಪದ ಕಲೆ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದ ಕಲೆ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶ. ವಿಶಿಷ್ಟ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪವಾಗಿ ಜನಪದ ಕಲೆ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ ಅದರ ಕಿರು ಪರಿಚಯವೇ ಈ 'ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವೈಭವ' ಪಾಠ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಏಕತಾನತೆ - ಒಂದೇ ರೀತಿಯ

ಕಾಳಗ - ಯುದ್ಧ

ಗಿರಕಿ - ತಿರುಗು

ಗೊಂಡೇವ - ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ದಾರದ ಗೊಂಚಲು

ಚಕ್ರಮಂಡಿ - ಯಕ್ಷಗಾನ ನೃತ್ಯದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ

ಚಂಡೆ - ಚರ್ಮವಾದ್ಯ

ದೀವಟಿಗೆ - ಪಂಜು

ಬಟ್ಟು - ವೃತ್ತಾಕಾರದ

ರಾಳ - ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪುಡಿ;

ವಾಡಿಕೆ - ರೂಢಿ

ಕಥನಕವನ - ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವ ಕತೆ;

ಕುಬ್ಜೆ - ಗೂನು ಬೆನ್ನಿನವಳು (ಮಂಥರೆ);

ಗುಣಿ - ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಮರದ ತುಂಡು;

ಭಾಪು - ವರ್ಚಸ್ಸು;

ನೇಪಥ್ಯ - ತೆರೆಯ ಹಿಂಭಾಗ

ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ - ಪರವಶ;

ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು - ಆವರಿಸು

ಹೊನ್ನಾವಿಗೆ - ಚಿನ್ನದ ಪಾದುಕೆ

ವೈವಿರಿ - ರೀತಿ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ದೇವರಗುಡ್ಡರು : ದೇವರನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವ ಮನೆತನದವರು.

ಏಳ್ಮಲೆ ಹೆತ್ತಯ್ಯ(ಏಳುಮಲೆಯ ಹೆತ್ತ ತಂದೆ): ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಏಳುಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಭಕ್ತರ ನಂಬಿಕೆ.

ದಮ್ಮಡಿ : ಕಂಸಾಳೆಯವರು ಕತೆ ಹೇಳುವಾಗ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರು ಬಾರಿಸುವ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಚರ್ಮವಾದ್ಯ ಸಾಧನ.

ಏಕತಾರಿ : ಒಂದೇ ತಂತಿಯುಳ್ಳ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯ.

ಚೋಳಿಗೆ : ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದ ದವಸ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಗಲಿಗೆ ನೇತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದನೆಯ ಚೀಲ.

ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ : ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಸುದೀರ್ಘಕಥನ.

ಗಗ್ಗರಿ : ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತದ ವಾದ್ಯಗಾರರು ಉಡುವ ಹಸಿರು ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬಹಳ ನಿರಿಗೆಯುಳ್ಳ ಲಂಗ ತೆರನಾದ ಉಡುಗೆ.

ಒಡಪು : ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಶ್ರಮಿಕ ವರ್ಗದವರು ಆಯಾಸವನ್ನು ಮರೆಯಲು, ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೌಶಲವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಬಳಸುವ ಚಾಣಾಕ್ಷ ನುಡಿಗಡಣ. ಮದುವೆ-ಮುಂಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ವೀರಗಾಸೆ : ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಶಿವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ನ್ಯಾಯ ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ತಂದೆ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅಳಿಯನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪದಿಂದ ಮಗಳೆಂಬ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿಯನ್ನು ಉದಾಸೀನದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಅವಳೆದುರಿಗೆ ಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪತಿನಿಂದನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಯಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಶಿವ ಉಗ್ರನಾಗಿ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೋಪದಿಂದ ಹಣೆಯ ಬೆವರನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಬಾಚಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನೂರೊಂದು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ವೀರಭದ್ರನ ಅವತಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ವೀರಭದ್ರ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಯಾಗಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ತೋರಿದ ಪ್ರತಾಪದ ಪ್ರತೀಕವೇ ವೀರಗಾಸೆ ಕುಣಿತ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಕಲೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಕಲಾವಿದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಜನಪದ : ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಬದುಕು, ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಹಜ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕತೆಯೇ ಜನಪದ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ತಾವಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಇದು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಪ.

ಬಯಲಾಟ : ಬಯಲಾಟವು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುವ ಜನಪದ ಕಲೆ. ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಯಲಾಟ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಬಯಲಾಟವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದು ದೊಡ್ಡಾಟ ಅಥವಾ ಮೂಡಲಪಾಯ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಾಟ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಬಯಲು ನಾಟಕ'ವಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಯಕ್ಷಗಾನ'ವೇ ಬಯಲಾಟ.

ದೊಡ್ಡಾಟ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೆ, ಸಣ್ಣಾಟ ಈಚಿನದು. ಸಣ್ಣಾಟದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಿನಾಟ, ರಾಧನಾಟ, ಪಾರಿಜಾತ, ಸಂಗ್ರಾ ಬಾಳ್ವಾ ಪ್ರಮುಖ ಆಟಗಳು. ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆ, ತೊಗಲುಗೊಂಬೆ ಆಟಗಳನ್ನೂ ಬಯಲಾಟದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

ತಿಟ್ಟುಗಳು : ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಟ್ಟುಗಳು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು, ಮಲೆನಾಡಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಎಂಬ ಮೂರು ಶೈಲಿಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ವೀರಗಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಾದ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?

೨. 'ಕಂಸಾಳೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು?

೩. ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ ಯಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಣಿತವಾಗಿದೆ?

೪. ಭರಮ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯಾವಾಗ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?

೫. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೂರು ಶೈಲಿಗಳು ಯಾವುವು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ವೀರಗಾಸೆ ಕುಣಿತದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ವಿವರಿಸಿ.

೨. ದೇವರಗುಡ್ಡರಿಗೆ ಕಂಸಾಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ? ವಿವರಿಸಿ.

೨. ಭರಮದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಡೊಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?

೪. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಡಗುತಿಟ್ಟುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು? ವಿವರಿಸಿ.

೫. ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಶೇಷಗಳೇನು? ವಿವರಿಸಿ.

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ವೀರಗಾಸೆ ನರ್ತಕನ ಒಡಪಿನೊಂದಿಗಿನ ಕುಣಿತ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?

೨. ಬೀಸು ಕಂಸಾಳೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೩. ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಕಲಾವಿದರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ?

೪. ಯಕ್ಷಗಾನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವರಂಗದ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಈ) ಸಂದರ್ಭ ಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಅಹಹಾ ರುದ್ರಾ ಅಹಹಾ ದೇವಾ”

೨. “ಭಲರೇ ವೀರ, ಅಹಹಾವೀರ”

೩. “ಎಳ್ಳಲೆ ಹೆತ್ತಯ್ಯ ನಮ್ಮಪ್ಪಾಜಿ”

೪. “ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೇ”

೫. “ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹ, ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲನೆ.”

ಉ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾವ್ಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ವೀರಗಾಸೆ _____ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನೃತ್ಯ
(ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಬೀರೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ)

೨. ಕಂಸಾಳೆಗುಡ್ಡರು ಕಂಸಾಳೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು _____ ದೇವರನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(ಭೈರವೇಶ್ವರ, ಮಹದೇಶ್ವರ, ನಂಜುಡೇಶ್ವರ, ವೈದ್ಯೇಶ್ವರ)

೩. ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತದ ಕಲಾವಿದರು ಹಾಡುವ ಬೀರೇಶ್ವರ ದೇವರ ಹಾಡು _____ ಗೆ
ಉದಾಹರಣೆ.

(ಭಕ್ತಿಗೀತೆ, ಭಾವಗೀತೆ, ಕಾವ್ಯಗೀತೆ, ಜನಪದಗೀತೆ)

೪. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪವಿರುವ ನೇಪಥ್ಯವನ್ನು _____ ಎಂದು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

(ವೇದಿಕೆ, ತೆರೆ, ಸಭಾಮಂಟಪ, ಚೌಕಿ)

೮೦) ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ
೧. ವೀರಭದ್ರ
೨. ಕಂಸಾಳೆ
೩. ಡೊಳ್ಳು
೪. ಯಕ್ಷಗಾನ
೫. ಮಹದೇಶ್ವರ

‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ
ಕಾಂಸತಾಲ್ಯ
ಚರ್ಮವಾದ್ಯ
ಮಹಾಕಾವ್ಯ
ಒಡಪು
ವೇಷಭೂಷಣ
ಭಾಗವತ
ಎಳ್ಳಲೆ ಹೆತ್ತಯ್ಯ
ದೀವಟಿಗೆ

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಋಗ್ವೇದ. ಈ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಿದೆ. ಅದು ಆ ಶಬ್ದದ ಮೊದಲ ಅಕ್ಷರವಾದ ಋಕಾರ. ಋಕಾರವು ರಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಕುವೆಂಪು ಒಬ್ಬರು ರಸಋಷಿ - ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಋಕಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ರು ಅಥವಾ ರಿ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಹಾಕಲಾಗದು.

ಕುವೆಂಪು ಒಬ್ಬರು ರಸರುಷಿ

ಕುವೆಂಪು ಒಬ್ಬರು ರಸರಿಷಿ

- ಇವೆರಡೂ ಸಾಧು ರೂಪಗಳಲ್ಲ.

ಗೃಹ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಋಕಾರವು ಅಡಿವೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಗೃಹ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ರಕಾರವು ಅಡಿವೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಗೃಹ ಎಂದರೆ ಮನೆ. ಗೃಹ ಎಂದರೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಕಾಯ (ಬುಧ, ಶುಕ್ರ, ಭೂಮಿ ಮುಂತಾದವು).

ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಎಂದರೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಎಂದರೆ ಯಾವುದೋ ಆಕಾಶಕಾಯದೊಳಗೆ ಪಯಣಿಸುವುದು!

ಸರಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

ವೃತ/ವ್ರತ

ಶ್ರುತಿ/ಶೃತಿ

ಕೃತಿ/ಕ್ರಿತಿ

ಹ್ರಸ್ವ/ಹೃಸ್ವ

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳು :

ಜಶ್ವಸಂಧಿ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನದ ವರ್ಗ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಗ್ ಚ್ ಡ್ ದ್ ಬ್ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು 'ಜಶ್' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಶ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಜಶ್ವ ಸಂಧಿ.

- ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಷಡಾನನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ.
ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಷಡಾನನ ಪದರಚನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ
 $\text{ಷಟ್} + \text{ಆನನ} > \text{ಷಡಾನನ}$
 $\text{ಟ್} + \text{ಆ} > \text{ಡ್} + \text{ಆ}$

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಟ' ಕಾರಕ್ಕೆ (ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ) ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಆ' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಡ್' ಕಾರ (ಅದೇ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರ ಅಂದರೆ ಜಶ್ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು) ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಹ್ ಚ್ ಟ್ ತ್ ಪ್ ಗಳಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಅಂದರೆ ಗ್ ಚ್ ಡ್ ದ್ ಬ್ ಗಳು ಅಂದರೆ ಜಶ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಜಶ್ವ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ವಾಗ್ದೇವಿ, ಅಜಂತ, ಷಡಂಗ, ಚಿದಾನಂದ, ಅಬ್ಧಿ.

ಶ್ಚುತ್ವಸಂಧಿ

ಶ್ ಚ್ ಛ್ ಜ್ ಝ್ ಞ್ - ಈ ಆರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು 'ಶ್ಚು' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಶ್ಚು' ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ.

- ಮಾನವನಿಗೆ ಮನಶ್ಚುಧಿ ಇರಬೇಕು
ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮನಶ್ಚುಧಿ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ
 $\text{ಮನಸ್} + \text{ಶುಧಿ} > \text{ಮನಶ್ಚುಧಿ}$
 $\text{ಸ್} + \text{ಶ್} + \text{ಉ} > \text{ಶ್} + \text{ಶ್} + \text{ಉ}$

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಸ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಶ' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದ 'ಸ' ಕಾರಕ್ಕೆ 'ಶ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು.

ಸೂತ್ರ: ಸ ಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶ ಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳು ಅಂದರೆ ಶ್ಚು ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಂಧಿಗಳೇ ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ಪಯಶ್ಚಯನ, ಶರಚ್ಚಂದ್ರ, ಜಗಜ್ಜೋತಿ.

ಅನುನಾಸಿಕಸಂಧಿ

ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳಾದ ಜ್ಞ್ ಇಞ್ ಣ್ ನ್ ಮ್ ಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂದಿಯೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ವಾಕ್ + ಮಯ > ವಾಙ್ಮಯ

ಕ್ + ಮ್ + ಅ > ಜ್ಞ್ + ಮ್ + ಅ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ 'ಕ್' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಮ್' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಕ್' ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರ 'ಜ್ಞ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪರವಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ವಾಙ್ಮಯ, ಷಣ್ಮುಖ, ಸನ್ಮಾನ.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧. ಜಶ್ತ್ವ ಸಂಧಿಯ ಸೂತ್ರವೇನು?

೨. ಶ್ವತ್ವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಿದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

೩. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ಸಂಧಿ ಹೆಸರಿಸಿ.

ವಾಗ್ದೇವಿ ಚಿದಾನಂದ

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ೨. ಮಳೆ ಕೊಯ್ಲು

ಇ) ಈ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿನ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪೂರಕ ಓದು

೧. ಜೀ.ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಅವರ 'ಜಾನಪದ' ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ

೨. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ಹೊರತಂದಿರುವ 'ಜಾನಪದ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ.

೩. ಡಾ. ಎಂ.ಎನ್. ವಾಲಿ ಸಂಪಾದಕತ್ವದ ಜಾನಪದ ಒಗಟುಗಳು, ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಒಡಪುಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿ.

೬. ಅಧಿಕಾರ

- ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡ

ಪ್ರವೇಶ: ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬಯಸುವ ಸುಧಾರಕರು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಬಗ್ಗೆ ಆಳುವ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗೌರವವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಆಡಳಿತ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ದೊರೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಂತಹ ಒಂದು ದುರಂತವು ಕಾರ್ನಾಡರ 'ತಲೆದಂಡ' ನಾಟಕದ ವಸ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದೂ ದೊರೆಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಧೀಮಂತಿಕೆಯ ಬಸವಣ್ಣನಿದ್ದಾನೆ; ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ದೊರೆಯಿದ್ದಾನೆ. ಇವರ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಯ ಬೆಂಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಸುರಿಸುತ್ತ ದೊರೆಯನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತ ಬದುಕುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಮಂಚಣ್ಣನಿದ್ದಾನೆ. ಇವರ ನಡುವಿನ ತಾಕಲಾಟಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವುದು ಸಹ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಒಂದು ಸೇವೆ ಅಥವಾ ಕಾಯಕ ಎಂಬ ಆಶಯ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡುಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯ ಸೊಬಗನ್ನೂ ನಾಟಕದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.)

(ಅರಮನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ. ಬಸವಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಊಳಿಗದವರು ಗುಂಪುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.)

ಬಸವಣ್ಣ : ಗುಡ್ಡೆವ್ವ, ನಿನ್ನ ಸೊಸಿ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣಾಕಿ. ಅಂದಾಗ ನೀನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಭಾಳಿಸಿಕೊಬೇಕಬೇ. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಾಂಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಹೇಳತೀನಿ.

ಮುದುಕಿ : ನಿನ್ನ ಮಾತು ಯಾರು ತಗದು ಹಾಕತಾರಪಾ, ಬಸವಣ್ಣ?

ಬಸವಣ್ಣ : ನಿನ್ನ ದನಿ ಭಾಳ ಭಂದ ಅದ ಅಂತ ಕೇಳೀನಿ, ಹೌದ? ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ಗೀತ ಭಾಳ ಭಂದ ಹಾಡತೀಯಂತ_

ಮುದುಕಿ : (ನಾಚಿ) ಅಯ್ಯ, ನಿನಗ್ಯಾರು ಹೇಳಿದರಿದನ?

ಬಸವಣ್ಣ : ಹಾಂಗಾರ ಒಂದೆರಡು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೀ ನಿನ್ನ ಸೊಸೀ ಕೈಯ್ಯಾಗ ಒಪ್ಪಿಸು. ಆಕಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಬಿಡದನ್ನ. ನೀ ಸಂಗಯ್ಯನ ಮಹಾಮನಿಗೆ ಬಾ. ಬರತೀಯಾ?

ಮುದುಕಿ : ನಿನ್ನ ಮನೀಗೆ? ನಾ ಒಲ್ಲೆಪಾ. ಅಲ್ಲಿ ನೀ ದಲಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರಸಿಕೊಂತೀಯಂತ. ಅವರ ಸಂಗಾಟ ಕುಂತು_

ಬಸವಣ್ಣ : (ನಕ್ಕು) ಅವರು ಬರತಾರಂಬೋದೇನೋ ಖರೆ. ಆದರ ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ಸರಿ ಅನಸತ್ಯೆತಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಬೇ. ನೀ ಹಾಡು ಹೇಳು. ಅವರೂ ಹಾಡತಾರ. ಆಮ್ಕಾಲೆ ನಿನಗೇನನಸತದ ಹೇಳು. ಆತ?

(ಹೊರಗೆ ಪರಾಕು)

ವಂದಿ-ಮಾಗಧರು (ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ) ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಕಾಳಂಜರಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಸುವರ್ಣವೃಷಭಧ್ವಜ ಡಮರು ತೂರ್ಯನಿಘೋಷಣ ಕಲಚೂರ್ಯ ವಂಶಕಮಲಭಾಸ್ಕರ ತ್ರ್ಯಂಬಕಪಾದಪದ್ಮಮಧುಪ ಶನಿವಾರಸಿದ್ಧಿ ಭುಜಬಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಿಜ್ಜಳ ದೇವರಾಜ ಭೋ ಪರಾ! ಭೋ ಪರಾಕ!

(ಬಿಜ್ಜಳ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ, ಬಸವಣ್ಣ ಬಿಜ್ಜಳನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಬಿಜ್ಜಳ : ಹ್ಯಾಂಗೈತಿ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಬಿರುದಾವಳಿ?

ಬಸವಣ್ಣ : (ನಕ್ಕು) ಕಿವಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕೋ ಹಾಂಗದ, ಧಣಿ.

ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ : ಆದರೂ ಮಹಾರಾಜರ ಪರಾಕ್ರಮ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಕಳಿ ಅನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಬಸವಣ್ಣ : ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಚ್ಚಾತೋ ಏನೋ.....

ಬಿಜ್ಜಳ : ಅಧ! ಅಧ! ನನಗೊತ್ತಿತ್ತು ನೀ ಹಾಂಗನತೀ ಅಂತ, ಹೊಸ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಬರಸತಿದ್ದೆ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತರ ರಚಿಸಿದರು. ನಾ ಹೇಳಿದ್ದಿ ಅವರಿಗೆ.....

ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ : ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿರೋ ಘನತೆ-ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂದೀತು?

ಬಸವಣ್ಣ : ಧಣಿ, ಹಿಂಗ ಬಿರುದಾವಳಿ ಬೆಳಕೋತ ಹೋದರ ರಾಜ್ಯದಾಗ ಸಿಗೋ ಅಷ್ಟೂ ಕಲ್ಲು ಒಟ್ಟಿದರೂ ಮಹಾರಾಜರ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ : ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಿಗಂತದಾಚೆಗೂ ವರ್ಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಚೋದನೆ ಇನ್ನಾವುದು? ಚೋಳ-ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜ್ಯ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಲೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹೆಸರಾಗಿರೋದೊ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲ.

ಬಸವಣ್ಣ : (ಕನಲಿ) ಒಂದು ಹೊಸ ಶಾಸನ. ಅದರೊಳಗೆ ಮೆರಸಲಿಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಹೊಸ ಯುದ್ಧ. ಐನೂರು ಹೊಸ ವೀರಗಲ್ಲು, ಸಾವಿರ ಹಸಿ ವಿಧವೆಯರ ಹಲುಬು! ಮತ್ತು ಈ ಪರಾಕ್ರಮದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಿಂತ ಹೊಸ ತೆರಿಗೆ, ಬಿಟ್ಟಿ, ಕೊಟ್ಟಣ, ಗೋಳು.

ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ : ನಾವು ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಜೆಗಳು. ಮಹಾರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಗೋಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಬಸವಣ್ಣ : ನಾವು ಮಹಾರಾಜರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಜೆಗಳ ಗೋಳನ್ನು ಮಹಾರಾಜರ ಕಿವಿಮ್ಯಾಲ ಹಾಕೋದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ : (ನಕ್ಕು) ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನ ನಶ್ವರ, ಬಸವಣ್ಣ. ನಾವೆಲ್ಲ ಹೋಗತೀವಿ. ಆದರೆ ಆ ಶಾಸನ ಇನ್ನೊಂದು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಮಹಾರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ದಿಗದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಹಾಡಿ ಹಬ್ಬಿಸತಾವೆಂಬೋದನ್ನು ನೀವು ಮರೀತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಬಸವಣ್ಣ : ಕೊರಿದಿಟ್ಟ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಬೇಕು. ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಲಿಗೆಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಾವರ ಶಿಲೆಗಳಿಂದೇನಾಗಬೇಕು? ಹೊರಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹ ಹೊರಡಸತದ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ಮೊದಲು ಮನುಷ್ಯರ ಪರಿವೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬಿಜ್ಜಳ : ನೀ ಬಂದರ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಂಗಾಕ್ಕೇತಿ ನೋಡು.

ಬಸವಣ್ಣ : (ನಮ್ರವಾಗಿಯೇ) ಧಣಿ, ಇವು ಭಂಡಾರದ ಕೀಲಿಕ್ಕೆ. ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಿರಿ. ಉಪಕಾರ ಮರೆಯೊದಿಲ್ಲ. ಆದರ ಈಗ ಒಜ್ಜೆ ಅನಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾವ. ಇವನ್ನು ಹೊಳ್ಳಿ ತಗೋಬೇಕು.

ಬಿಜ್ಜಳ : ನಾ ತಗೊಳ್ಳೊದಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ?

ಬಸವಣ್ಣ : ಅರಮನಿಯೊಳಗೆ ಶಿವಾಲಯ ಅದ. ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಹೋಗುತೀನಿ.

(ಮೌನ)

ಬಿಜ್ಜಳ : ನಾಕೈದು ವರ್ಷ ಆದವು. ಹಬ್ಬ-ಹರದಿನ ಬಿಟ್ಟರ ನೀ ಅರಮನಿ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹಾದಿಲ್ಲ, ನಾ ಯಾಕಂತ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣಗೂ ಮುರಗಡೆ ಆಗೇತಿ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯ ಆಡಿಕೊಣ್ಣಾಕ ಹತ್ತೇತಿ. ಹೀಂಗಿದ್ದು ನಾ ಈ ಭಂಡಾರದ ಕೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಳ್ಳಿ ಇಸಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಂಗಿಸಿ ನೀ ವಚನ ಬರದೀ. ನಿಮ್ಮ ಅನುಭಾವಗೋಷ್ಠಿಯೊಳಗ ಹಾಡಿದೀ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತೈತಿ.....

ಬಸವಣ್ಣ : ನಾ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ, ಧಣಿ. ನಾ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯೋದು ಬಿಜ್ಜಳ ಮಹಾರಾಜರ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಆ ಸಂಪತ್ತು ರಾಜವಂಶದ ಸೊತ್ತಲ್ಲ. ಜನರ ಸೊತ್ತು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಪಾಲಕ ಅಂತ ರಾಜನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಅದ. ಆದರ ರಾಜನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಇಲ್ಲ!

ಬಿಜ್ಜಳ : ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ನಾ ಕೇಳೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನೆಟ್ಟಗ ಉತ್ತರ ಹೇಳು: ಬ್ಯಾರೆ ಯಾವನರೆ ಅರಸ ಆಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನಷ್ಟು ಸಡಲು ಬಿಡತಿದ್ದನೇನು?

ಬಸವಣ್ಣ : ಇಲ್ಲ, ಧಣಿ. ಒಪ್ಪಿಕೋತೀನಿ. ಬಿಡತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಬಿಜ್ಜಳ : ಹಾಂಗಾರ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳು. ಹುಡುಗಾಟದಾಗ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋತು. ಮರೆತುಬಿಡು ಅದನ್ನು. ನನ್ನ ಮಗ ಎಬಡ. ಅರಿವುಗೇಡಿ.

ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ : ಛಿ ಛಿ, ಮಹಾಪ್ರಭು, ಏನೀ ಮಾತು!

ಬಿಜ್ಜಳ : ನಿನಗನಿಸಿದರ ಹೇಳು-ಈಗಿಂದೀಗ ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಂದು ನಿನ್ನ ಕಾಲಾಗ ಚೆಲ್ಲತೀನಿ.

ಬಸವಣ್ಣ : ನಾ ರಾಜಕುಮಾರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾಕೆ ದೂರಲಿ? ಅನುಭಾವ ಗೋಷ್ಠಿನೂ ಕರೀಲಿಕ್ಕ ಹತ್ತೇದ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಅಂತಿದ್ದೀನಿ.

ಬಿಜ್ಜಳ : (ನಿಂತು) ನನಗ ಸೇರೂದಿಲ್ಲ ಅಂದರ ಇದು! 'ರಾಜಕುಮಾರ?' ಜನರು ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು 'ಯುವರಾಜ' ಅಂತ ಕರದರ ರಾಣಿ ರಂಭಾವತಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾದೀತು, ನನಗೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಾದೀತು. ಇದು ಇಡೀ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು.

ಬಸವಣ್ಣ : ಮಹಾರಾಜರು ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ನನಗಂತೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಬಿಜ್ಜಳ : ಕಟ್ಟಲ್ಲೋ, ಮಹಾರಾಯಾ, ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಉಳಕೇ ತಲೆದಂಡ ಹುಡುಗರು ಕೇಳ್ಕಾರ? ನಾಳೆ ಹರಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಾರು ನನಮ್ಯಾಗ, ಆದರ ರಾಜಧಾನ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬನ ರಾಜಪುತ್ರ ಇದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಯುವರಾಜ ಅಂತ ಕರಿಯೋದು-ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ.

ಬಸವಣ್ಣ : ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದೀತು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ನಾನಿನ್ನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಯುವರಾಜ ಆಗೋ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೆಲವು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇರತಾವ.

ಬಿಜ್ಜಳ : ಮತ್ತ ಸುರು ಮಾಡತೀ ಏನೀಗ?

ಬಸವಣ್ಣ : ಇಲ್ಲ, ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಾ ಮಾಡೀವಿ. ಆ ಪಲ್ಲ ಮತ್ತ ಹಾಡೂದಿಲ್ಲ. ಆದರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಒಂದು ಕಾಯಕ. ಅದು ಹುಟ್ಟಾ ಬರತಕ್ಕಂಥಾ ಹಕ್ಕಲ್ಲ. ಆಸ್ತಿ ಅಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಮಾಡೋ ಅಧಿಕಾರ ಗಳಿಸಿಕೋಬೇಕು. ಅಮ್ಯಾಲ ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

(ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ನಗುತ್ತ)

ಬಿಜ್ಜಳ

: ಅಯ್ಯೋ, ನನಗದೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತ, ಹದಿನೈದು-ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತು, ನಾನು ಆಗ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತ! ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತನಾಗಿರೋದೇ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದ ಪರಮೋಚ್ಚ ತತ್ವ ಅಂತ ನಂಬಿ ಆ ಅರಗೊಡ್ಡಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ ದುಡೀತಿದ್ದಿ, ಆಗ ಬಸವಣ್ಣ ಮಂಗಳವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಇನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ತುಂಬಿರಾಕಿಲ್ಲ- ಆದರೆ ಏನು ಮಾತು! ಏನು ಚಟುವಟಿಕೆ! ಆಗಲೇ ಅನತಿದ್ಧ: 'ರಾಜ್ಯಭಾರ ಅಂದರ ಕಾಯಕ. ಅದಕ್ಕೆ ವಂತಾ ಇದ್ದರ ಸಾಲದು. ಯೋಗ್ಯತಾ ಬೇಕು' ಅಂತ. ಬಸವಣ್ಣ, ಖರೆನ ನೀ ಅಂದು ಆ ಮಾತು ಆಡದೇ ಹೋಗಿದ್ದರ ನಾ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕೈಯ್ಯಾಗಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟ ಕಸಗೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಗತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಬಹುಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರು ೧೯೩೮ ಮೇ ೧೯ರಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಾಥೇರಾನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಬರೆದಿರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಕಗಳೆಂದರೆ 'ಯಯಾತಿ', 'ತುಘಲಕ್', 'ಹಯವದನ', 'ಅಂಜುಮಲ್ಲಿಗೆ', 'ನಾಗಮಂಡಲ', 'ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕನಸುಗಳು', 'ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಳೆ' 'ತಲೆದಂಡ' ಮುಂತಾದವು. 'ಆಡಾಡತ ಆಯುಷ್ಯ' ಇವರ ಆತ್ಮಕಥೆ. ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರಾದ

ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪದ್ಮಶ್ರೀ, ಪದ್ಮಭೂಷಣ, ಕೇಂದ್ರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಅಧಿಕಾರ' ಪಠ್ಯಭಾಗವನ್ನು 'ತಲೆದಂಡ' ನಾಟಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನುಭಾವ-ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಅನುಭವ; ಅರಕಳಿ-ಕೊರತೆ; ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ-ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ; ಅರಿವುಗೇಡಿ-ತಿಳಿಗೇಡಿ; ಊಳಿಗದವರು-ಸೇವಕರು; ಎಬಡ-ದಡ್ಡ; ಒಜ್ಜೆ-ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ; ಓಲಗ-ಆಸ್ಥಾನ, ರಾಜಸಭೆ; ಕನಲು-ಕೆರಳು; ಕೊಟ್ಟಣ-ಆಶ್ರಯ, ರಕ್ಷಣೆ; ದಿಗಂತ-ದಿಕ್ಕಿನಕೊನೆ, ಕ್ಷಿತಿಜ; ನಶ್ವರ-ನಾಶವಾಗತಕ್ಕದ್ದು, ಅಶಾಶ್ವತ; ಪರಾಕು-ಹೊಗಳಿಕೆ; ಪ್ರಚೋದನೆ-ಪ್ರೇರಣೆ, ಉದ್ದೀಪನೆ; ಬಿಟ್ಟಿ-ಅರಮನೆಗೆ ಮಾಡುವ ಉಚಿತ ಚಾಕರಿ; ಭಂಡಾರ-ರಾಜನ ಬೊಕ್ಕಸ; ಮಹಾಮನಿ-ಶರಣರು ಚರ್ಚೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ; ವರ್ಧಿಸು-ಹೆಚ್ಚಾಗು; ವೀರಗಲ್ಲು-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರರ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಮಾರಕ; ವೃಷಭ-ಬಸವ, ಎತ್ತು; ಸಂಭಾಳಿಸು-ಸುಧಾರಿಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು; ಹೊಳ್ಳಿ-ಮರಳಿ, ವಾಪಸ್ಸು

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಗುಡ್ಡವು ಮುದುಕಿಯು ನಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇಕೆ?
೨. ಬಿರುದಾವಳಿಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಏನಾಗುವುದೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದರು?
೩. ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತರ ಯಾವ ಮಾತಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕನಲಿದರು?
೪. ಬಿಜ್ಜಳನು ನೇರವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯಾವುದು?
೫. ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು?
೬. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ಯಾವುದೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದರು?
೭. ಬಿಜ್ಜಳನು ಕೀಲಿಕೈಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಏನು ಮಾಡುವನೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದರು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬಿಜ್ಜಳನು ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಬರೆಸಿದನು?
೨. ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕುರಿತು ವಂದಿ ಮಾಗಧರು ಏನೆಂದು ಪರಾಕು ಮಾಡಿದರು?
೩. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು?
೪. ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
೨. 'ಅಧಿಕಾರ ಎನ್ನುವುದು ಕಾಯಕ' ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ 'ಅಧಿಕಾರ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ?
೩. ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಂಚ್ಯಣಕ್ರಮಿತರವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. "ನಿನ್ನ ಮಾತು ಯಾರು ತಗದು ಹಾಕತಾರಪಾ, ಬಸಣ್ಣ?"
೨. "ಆಮ್ಯಾಲೆ ನಿನಗೇನನಸತದ ಹೇಳು. ಆತ?"
೩. "ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿರೋ ಘನತೆ-ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂದೀತು?"

೪. “ನಾ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯೋದು ಬಿಜ್ಜಳ ಮಹಾರಾಜರ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ.”

೫. “ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದೀತು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ನಾನಿನ್ನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ.”

೬. “ರಾಜ್ಯಭಾರ ಅಂದರ ಕಾಯಕ ಅದಕ್ಕೆ ವಂಶಾ ಇದ್ದರ ಸಾಲದು.”

ಉ) ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

೧. ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಸರು _____

೨. ಗುಡ್ಡೆವ್ವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೀತೆ _____

೩. ಬಿಜ್ಜಳನ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು _____

೪. ಬಿಜ್ಜಳನ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಸರು _____

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಮಾಸಗಳು (ಮುಂದುವರೆದಿದೆ...)

ಅಂಶಿಸಮಾಸ

ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅಂಗೈ, ಮುಂದಲೆ, ಕೊನೆಹುಬ್ಬು ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದಗಳ ರಚನೆ ಇಂತಿವೆ:

ಉದಾ.: ಕೈಯ + ಅಡಿ > ಅಂಗೈ
ತಲೆಯ + ಮುಂದು > ಮುಂದಲೆ
ಹುಬ್ಬಿನ + ಕೊನೆ > ಕೊನೆಹುಬ್ಬು

ನಮೂದಿತ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪೂರ್ವಪದವು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಂಶಿಯೂ ಪರಪದವು ಅಂಶಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಸೂತ್ರ : ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಅಂಶಾಂಶಿ ಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸೇರಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗುಳ್ಳ ಸಮಾಸವೇ ಅಂಶಿಸಮಾಸ. ಈ ಸಮಾಸವನ್ನು ಅವ್ಯಯೀಭಾವ ಸಮಾಸವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು.

ಉದಾ.: ಅಂಗಾಲು, ಮುಂಗಾಲು, ಹಿಂದಲೆ, ಮುಂಬಾಗಿಲು.

ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ

ಕೆರೆಯೂ ಕಟ್ಟೆಯೂ ಬಾವಿಯೂ – ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಬಾವಿಗಳು
ಆನೆಯೂ ಕುದುರೆಯೂ ಒಂಟಿಯೂ – ಆನೆಕುದುರೆಒಂಟೆಗಳು
ಗಿಡವೂ ಮರವೂ ಬಳ್ಳಿಯೂ – ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳು

ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬೇರೆ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಪೂರ್ವಪದ ಮತ್ತು ಪರಪದ ಎಂಬ ವಿಭಾಗಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವಪದ ಅಥವಾ ಪರಪದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ನಾಮಪದಗಳು ಸಹಯೋಗ ತೋರುವಂತೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇರುವ ಸಮಾಸವೇ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ.

ಉದಾ.: ಗುಡುಗುಸಿಡಿಲುಮಿಂಚುಗಳು, ಗಿರಿವನದುರ್ಗಗಳು, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಕರಿತುರಗರಥಗಳು.

ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸ

- ಮೂರು ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳವನು = ಮುಕ್ಕಣ್ಣು = ಶಿವ

- ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು = ಹಣೆಗಣ್ಣು = ಶಿವ

ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಲೀ ಪರಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಲೀ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಬೇರೊಂದು ಪದವಾದ ಶಿವ ಪದದ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಬೇರೊಂದು (ಅನ್ಯಪದ) ಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಸಮಾಸವೇ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸ.

ಉದಾ: ನಾಲ್ಕು ಮೊಗ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು = ನಾಲ್ಕೊಗ್ಗ = ಬ್ರಹ್ಮ
ಚಕ್ರವು ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು = ಚಕ್ರಪಾಣಿ = ವಿಷ್ಣು
ಫಾಲದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರ ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು = ಫಾಲನೇತ್ರ = ಶಿವ

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸಣ್ಣಾಕಿ, ರಾಜಾಧಿರಾಜ, ಪುರಾಧೀಶ್ವರ, ಶಿವಾಲಯ, ದಿಗಂತ, ಬಿರುದಾವಳಿ.

ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉಪಕಾರ, ನಂಬಿಕೆ, ಸ್ಥಾವರ, ಖರೆ.

ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಕುಂತು, ಕೈಯ್ಯಾಗ, ಮನೀಗೆ, ಬಿಡದನ್ನ, ಅನಸತ್ಯೆತಿ, ಹ್ಯಾಂಗ, ಆಮ್ಯಾಲೆ, ಹಾಂಗದ, ಬೆಳಕೋತ.

ಈ) ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ತತ್ವಮಗಳಿಗೆ ತದ್ಭವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಸಂಸ್ಕೃತ, ಯುದ್ಧ, ವೃಷಭ, ಕೀರ್ತಿ, ರಾಜ, ವದ್ನ, ಅಕ್ಷರ.

ಉ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಧ್ವಜ, ದಿಗಂತ, ಭಾಸ್ಕರ, ಸುವರ್ಣ.

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಅ ಮತ್ತು ಹ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವೆರಡರಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅ ಎಂಬುದು ಸ್ವರಾಕ್ಷರ. ಹ ಎಂಬುದು ಅವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನ. ಯಾವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ಎಚ್ಚರ ನಮಗಿರಬೇಕು.

ಹುಚ್ಚನು ಉಚ್ಚ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದನು - ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಹುಚ್ಚ ಎಂದರೆ ಮತಿ ಇಲ್ಲದವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಉಚ್ಚ ಎಂದರೆ ಎತ್ತರಿಸಿದ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹುಚ್ಚ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದನು ಎಂದರೆ ಆ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಚ್ಚನು ಕೂಗಿದನು ಎಂದರೆ “ಉಚ್ಚ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಗಿದನು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿರಿ ಮತ್ತು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿರಿ:

- (೧) ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚಾರ ಸರಿ ಇಲ್ಲ.
- (೨) ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ಹೊರಟು ಆಸನ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು.
- (೩) ತೋಟಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಆಹಾಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಆರೋಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ.

೨. ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ತನಗೆ; ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದು ಪರರಿಗೆ.

ಪೂರಕ ಓದು

ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿ.

೭. ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ

– ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ

ಪ್ರವೇಶ : ಡಾ. ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಮಗೂ ಡಾ. ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಇದ್ದ ಸ್ನೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿನ ಹೊಳಹುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಪೀಡಿತವಲ್ಲದ ಯೋಚನೆಗಳು – ಇವೆರಡು ಇದ್ದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸ್ನೇಹ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಕಾಸ ಪೂರಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಬರಹವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ನನಗೂ ಮುಖತಃ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು ಅವರ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ. ನಾನು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಭೇಟಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಬಂದು, ನಾವು ಆಗಾಗ ಕಲೆತು ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಇಂಥ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂಥವರಿಂದ ಅವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತೆಂಬ ಖಚಿತ ನೆನಪು ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಅವರು ಕೂತು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎರಡೂವರೆ ಮೂರು ಗಂಟೆ ಮಾತನಾಡಿದ ನಂತರ ಈತನ ಜ್ಞಾನ ವಿವಿಧ ವಿಸ್ತಾರಗಳಿದ್ದು ಎನ್ನಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ-ಪ್ರೀತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ನನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಯಾರ ಬಗೆಗೂ ಪ್ರೀತಿ ಸ್ನೇಹ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ತುಂಬ ದಿನ ಒಡನಾಡಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ನಂತರವೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಭಾವ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದು. ಸ್ವಾಮಿಯವರಂತೆ ಬಹು ಬೇಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವರು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ.

“ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಳೇರಿ?” ಅವರು ಕೇಳಿದರು. “ಮೂರೂವರೆ ಮೂರೂ ಮುಕ್ಕಾಲು,” ನಾನೆಂದೆ. “ನಂದೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಅದೇ ಹೊತ್ತೇ. ಆದರೆ ನಾನು ಓದೋದೋ ಪಿಟೀಲು ಅಭ್ಯಾಸವೋ ಮಾಡ್ತೀನಿ. ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮ ವಾಕಿಂಗ್ ಇಲ್ಲ,” ಎಂದರು. ಆಗ ಅವರು ಗಂಗೆೋತ್ರಿಯ ಅತಿಥಿಗೃಹದ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ದಿನಾ ನಾನು ಐದೂವರೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ. ಒಂದು ದಿನ ಅವರ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕು ಒಳಗೆ ಬರದಂತೆ ‘ಗಾಳಿ ಬಾಗಿಲಿನ’ ಗಾಜಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಕಾಗದ ಅಂಟಿಸಿದ್ದರು. ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದರು. ಆಲಿಸಿದರೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಪಿಟೀಲಿನಾದ. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದರೂ ಬರೀ ಗುರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೊಸಹೊಸದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪಿಟೀಲಿನಲ್ಲಿ

ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಗೂ ಮಿಕ್ಕಿ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮೇಟ ಕಾಫಿ ತಂದು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಾಗ ಅವರು ತೆಗೆದರು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದೀರಿ? ಬಾಗಿಲು ಯಾಕೆ ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದರು. “ಒಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನೀವು ನುಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ,” ಎಂದೆ. ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಕ್ಕರು. ಹೀಗೆ ಮುಂಜಾನೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋದಾಗ ನಾನು ದಿನಾ ಅವರ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರತಿದಿನಾ ಎದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ದಿನವೂ ಪಿಟೀಲು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲು ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಪಿಟೀಲೆಂಬುದು ಖಚಿತ. ತೆರೆದಿದ್ದರೆ ಓದುವುದೋ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಳೆಂಟು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಳೆಗನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಫ್ರೆಂಚ್ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿವಾದ, ಸಂಗೀತ ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಂತೂ ಅವರ ಖಾಸಾಕ್ಷೇತ್ರ. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನುಸುಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸ್ವಾಮಿಯಂಥವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಹೇಳುವಂತೆ ‘ಅದ್ಭುತ, ಆಶ್ಚರ್ಯ’ಗಳಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದರೂ ಅವರಂತೆ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಡುಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯದೆ, ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಾಣುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವರಂತೆಯೇ ‘ಅದ್ಭುತ’ರಾಗಬಹುದು. ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥವರು ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸದ್ಯದ ದುರದೃಷ್ಟ: ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಅನೇಕರಿಗೆ ಇತರ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ರೋಗ ಬಡಿಯುತ್ತದೆ. ವಿದ್ವತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆ ಏರಿದ ತಕ್ಷಣ ತಾನು ಪ್ರೊಫೆಸರನಾಗಲಿಲ್ಲ, ಉಪಕುಲಪತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರಗು ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಜೀವನಸಂತೋಷದ ರುಚಿ ಅವರಿಗೆ ಹತ್ತುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾಮಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಈ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೆಲ್ಲ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕ ಯಂತ್ರ, ಇದೇನು ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ. ಕೇಂಬ್ರಿಜ್, ಹಾರ್ವರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎರಡು ಮೂರು ಇಲಾಖೆಗಳು ಇಂಥ

ಪಿಟೀಲು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಡಾ.ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್.ಸ್ವಾಮಿ. ಈ ಅಪರೂಪದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದವರು ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೋರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತರು.

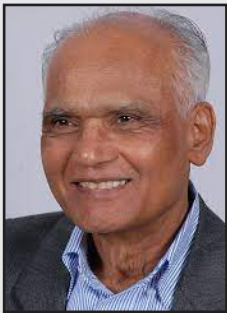
ಒಂದೊಂದು ಯಂತ್ರವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಅಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡ್ತಾವೆ.” ಅಂಥ ಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ನಾ ಕಾಣೆ. ನೋಡಿದರೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತರರು ನೂರು ಬಾರಿ ಇಣುಕಿ ತಿಣುಕಿದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತರವು ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಅವರೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾಕೆ? ತಾನು ಏನನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆಂಬ ಅರೆಕಲ್ಪನೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಸ್ಯದ ಕಾಂಡ, ನರ, ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಗ್ರಹಿಸುವ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನವರು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. “ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಂಡವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ರಚನಾ ವೈಖರಿ ಕಾಣುತ್ತೆ ಗೊತ್ತೆ! ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಕಾಂಡಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ರಚನಾ ವೈಖರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಘೋಟೋ ತೆಗೆದು ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ಸೀರೆಯ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವವರಿಗೆ ಎಂಥ ಸಿರಿಯ ಗಣಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ ಅಂತೀರಿ,” ಒಂದು ದಿನ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಅಂಥದು.

ಪಿಟೀಲು ನುಡಿಸುವಾಗ ಅವರು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದುದು ಶಬ್ದಗಳ ರಚನಾ ವೈಖರಿಯನ್ನು, ಅಂಥ ಅನಂತ ರಚನೆಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು, ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲೂ ಇಂಥ ರಚನಾಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಅರಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನ ಲಾವ್ರ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಬಾರಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇವೆ. “ರೇಖೆ, ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥ ರಚನಾಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು?” ಎಂದು ಅವರು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಜವೆನ್ನಿಸುವ ಕೌತುಕವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವುದೂ ಇದನ್ನು ಹೋಲುವ ರಚನಾರಹಸ್ಯವೇನೋ! ಇಂಥ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ರೂಢಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದ ಮೊದಲ ನೋಟದಲ್ಲೇ ಗುಟ್ಟು ಕಾಣಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ವನಗಳನ್ನು ಅವರೆಂದೂ ಒಣ ಸಂಶೋಧಕನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಲೆಯ ರಸ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಕೌತುಕಗಳು ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಎಂದೂ ವಿದಾಯ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದೇ ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇತರ ಲಲಿತಕಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಅವರ ಸಂಶೋಧಕಬುದ್ಧಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

“ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಒಂದು ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ” ಎಂದು ನನ್ನ ಕಾಲೇಜಿನವರು ನನಗೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಭಾಷಣದ ದಿನವನ್ನು, ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವರೇ ತಾರೀಖು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ಲೈಡ್ ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟರ್ ಬೇಕೆಂದರು. ಹೈಸ್ಕೂಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವಿಷಯ. ಈ ವಿಷಯದ ಬೋಧನಾಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಲೇಜು ಇದು. ಆದರೆ ಸ್ವತಃ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬರು

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೋಧನಾಕ್ರಮದ ಪರಿಣತರೆಲ್ಲ ನಿಬ್ಬೆರಗಾದರು. ಇಂಥ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನೆಯು ಇವರಿಗೆ ಹೊಳೆದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನೂ ಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನನಗೆ ವಿವರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆವು. ತಂಜಾವೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಓಲುಗ ಕೇಳುವ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಅವರು ಹೀಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಸಾಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಾವು ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ಸತ್ತಾಗ ನಾನು ಹಲವು ದಿನಗಳು ದುಃಖದಿಂದ ಮಂಕಾಗಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಭಾವನೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಸ್ವಾಮಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿದ್ದವರು. ಓದು ಬರಹ ಸಂತೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ವಿಪರೀತ ಸವೆಸಿಕೊಂಡುಮಾಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂತೋಷವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸವೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಲಘು ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನೋ ಮುಂಜಾನೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಮೈಲಿ ತಿರುಗಾಟವನ್ನೋ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಜನ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸತ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಸತ್ತಿಲ್ಲ; ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದವರು ಅವರಿಗಿಂತ ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗಿಲ್ಲ... ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆಯುಷ್ಯದ, ಸಾವಿನ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕಹೋಗುವುದು ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ತಗಲಹಾಕಲು ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಡಾ. ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ, ಭಾರತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಇವರು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದ ಸಂತೇಶಿವರದಲ್ಲಿ ೨೦ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಚಿನ್ನದ ಪದಕದೊಂದಿಗೆ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ ಪಡೆದ ಇವರು ನಂತರ ಬರೋಡದ ಮಹಾರಾಜ ಸಯ್ಯಾಜಿರಾವ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ “ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ” ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದರು. ಗುಜರಾತ್, ದೆಹಲಿ, ಮೈಸೂರು - ಹೀಗೆ ಹಲವೆಡೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು.

ಇಪ್ಪತ್ತೈದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಡಾ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಧರ್ಮಶ್ರೀ, ಗೃಹಭಂಗ, ವಂಶವೃಕ್ಷ, ಅನ್ವೇಷಣ, ದಾಟು, ಪರ್ವ, ಮಂದ್ರ, ಆವರಣ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳು ಭಾರತದ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿವೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವಪ್ರಪಂಚದ ಆಳಗಳಿಗೆ ಪಾತಾಳಗರಡಿಯನ್ನಿಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೆರೆದುತೋರುವ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಮನಸೋಲದವರಿಲ್ಲ. ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆಯೇ ಸಂಗೀತದಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತರು, ಆಳವಾದ ಪರಿಶ್ರಮ ಉಳ್ಳವರು. ಇವರ ಮಂದ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತದ ಹಲವಾರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿವರಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳು, ಬದುಕಿನ ಒಳನೋಟಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್, ನಾಡೋಜ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಗೌರವಗಳೂ ಡಾ. ಭೈರಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ ಸಂದಿವೆ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ, ಧಾರಾವಾಹಿಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಕ', 'ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಥಾವಸ್ತು', 'ನಾನೇಕೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಭೈರಪ್ಪ ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇವರು ದೇಶದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ "ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್" ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಶಯ

ಡಾ. ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಸಸ್ಯವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು, ತಮ್ಮ ಹಾಸ್ಯ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಜನಜನಿತರು. ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು, ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕ, ಕಾಲೇಜು ರಂಗ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃ. ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರ ಮಗನಾಗಿದ್ದ ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಹೊರತಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಬಹುಮುಖೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಕುರಿತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕಾಡುಗಳ ಓಡಾಟ, ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಅಧ್ಯಯನದ ಆಸೆ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅನಂತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ವೃತ್ತಿ ಮಾತ್ರವೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಅವಶ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಭಾವ. ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹರಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವುದು ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಉಪೇಕ್ಷೆ - ತಾತ್ಕಾರ

ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ - ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ

ವೈಖರಿ - ಶೈಲಿ, ಧಾಟಿ
ಮಾರ್ಪಾಟು - ಬದಲಾವಣೆ
ನಿಮಿತ್ತ - ಕಾರಣ

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿ?
೨. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗೀತವಾದ್ಯ ಯಾವುದು?
೩. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ವಿಜ್ಞಾನದ ಯಾವ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರು?
೪. ಲೇಖಕರಿಗೂ ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ಸಮಾನ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಶಾಲೆ ಯಾವುದು?

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಯಾವ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು?
೨. ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಆಸಕ್ತಿ ಹೇಗಿತ್ತು?
೩. ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಾವು ಲೇಖಕರನ್ನು ಯಾಕೆ ಕಾಡಿತು?

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
೨. ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಂಶೋಧಕ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಗಿತ್ತು?

ಈ. ಸಂದರ್ಭ ಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ.

೧. “ಒಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನೀವು ನುಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ”
೨. “ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ರಚನಾ ವೈಖರಿ ಕಾಣುತ್ತೆ ಗೊತ್ತೆ!”
೩. “ಒಂದು ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ”

ಉ. ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳ ತುಂಬಿರಿ.

೧. ರೇಖೆ, ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥ _____ ಸಾಧಿಸಬಹುದು?
೨. ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕು ಬರದಂತೆ _____ ಗಾಜಿಗೆ ಕಪ್ಪುಕಾಗದ ಅಂಟಿಸಿದ್ದರು.

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಒಂದು ಶಬ್ದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಊ-ಕಾರ ಬಂದಾಗ ಅದು ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಕೊಕ್ಕರೆಯೂ ಕಪ್ಪೆಯೂ ಗೆಳೆಯರು - ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವೇನು? ಕೊಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪೆ ಇಬ್ಬರೂ (ಅಥವಾ ಎರಡೂ) ಗೆಳೆಯರು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇಲ್ಲಿ ಊ-ಕಾರವು ಒಂದರ ಜೊತೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕೊಕ್ಕರೆಯು ಕಪ್ಪೆಯ ಗೆಳೆಯ. ಕಪ್ಪೆ ಕೊಕ್ಕರೆಯ ಗೆಳೆಯ.

ಇನ್ನು “ಕೊಕ್ಕರೆಯೂ ಹಸಿದಿತ್ತು” ಎನ್ನುವಾಗ ಕೊಕ್ಕರೆ ಕೂಡ ಹಸಿದಿತ್ತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಊ-ಕಾರವು “ಕೂಡ” ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ “ಕೊಕ್ಕರೆ ಕೂಡ ಹಸಿದಿತ್ತು” ಎಂದು ಅಥವಾ “ಕೊಕ್ಕರೆಯೂ ಹಸಿದಿತ್ತು” ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ. “ಕೊಕ್ಕರೆಯೂ ಕೂಡ ಹಸಿದಿತ್ತು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಂಗತಿಯನ್ನು (“ಕೂಡ”) ಎರಡು ಸಲ ಹೇಳಿದಂತಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿರಿ:

ಹಸೀನಳೂ ಸಹ ಆಟವಾಡಲು ಹೋದಳು.

ಕೀರ್ತನನೂ ಕೂಡ ಪುಸ್ತಕ ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು (ಮುಂದುವರೆದಿದೆ)

ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಂದಿಗೆ ನಾಮಪದದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ, ಕರಣ ಮುಂತಾದುವು ಕಾರಕಾರ್ಥಗಳು. ಕಾರಕಾರ್ಥವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೇ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು

ವಿಭಕ್ತಿ	ಕಾರಕಾರ್ಥಗಳು	ಪ್ರತ್ಯಯ ಹೊಸಗನ್ನಡ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮಾ	ಕರ್ತೃರ್ಥ	~ಲು	ಶರಣನು	ಶರಣರು
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಕರ್ಮಾರ್ಥ	~ಅನ್ನು	ಶರಣನನ್ನು	ಶರಣರನ್ನು

ತೃತೀಯಾ	ಕರಣಾರ್ಥ	~ಇಂದ	ಶರಣನಿಂದ	ಶರಣರಿಂದ
ಚತುರ್ಥೀ	ಸಂಪ್ರದಾನ	~ಗೆ,~ಇಗೆ,~ಕೆ,~ಕ್ಕೆ	ಶರಣನಿಗೆ	ಶರಣರಿಗೆ
ಪಂಚಮೀ	ಅಪಾದಾನ	~ದೇಸೆಯಿಂದ	ಶರಣನ ದೇಸೆಯಿಂದ	ಶರಣರ ದೇಸೆಯಿಂದ
ಷಷ್ಠೀ	ಸಂಬಂಧ	~ಅ	ಶರಣನ	ಶರಣರ
ಸಪ್ತಮೀ	ಅಧಿಕರಣ	~ಅಲ್ಲಿ	ಶರಣನಲ್ಲಿ	ಶರಣರಲ್ಲಿ

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿ ಹೆಸರಿಸಿ.

ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯ, ಹಳಗನ್ನಡ, ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ, ವೈಖರಿಯನ್ನು

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ತತ್ಸಮ ತದ್ಭವ ಬರೆಯಿರಿ.

ವರ್ಷ, ಶ್ರೀ, ರಾಯ, ವೀರ, ಭಕ್ತ, ಬಿನ್ನಹ, ದೇಸೆ, ಚಂದ್ರ, ಸೊದೆ.

ಈ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರಿ.

ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಕಾಡುಹರಟೆ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಪರಿಣತಿ

ಉ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(೧) ಮಿಂಚಿಹೋದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು?

(೨) ಇರುಳು ಕಂಡ ಬಾವಿಗೆ ಹಗಲು ಬಿದ್ದಂತೆ.

ಪೂರಕ ಓದು

ಅ) ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ.

೮. ಹರಲೀಲೆ

- ಹರಿಹರ

ಪ್ರವೇಶ: ಕವಿ ಹರಿಹರನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಶಿವಗಣ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಶಾಲವೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಶರಣರಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧರು, ಕವಿಗಳು, ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಯವರು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಇದ್ದಾರೆ. ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ದೇವಲೋಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ. ಶಿವಶರಣರ ಬಾಳನ್ನು ಕವಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಲ್ಲಿನತೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾನವನ ಬದುಕಿಗೆ ದಾರಿದೀಪ. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಗಳೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು. ಶಿವನು ವೃದ್ಧವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನಂಬಿಯಣ್ಣನನ್ನು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿದ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ ಇಲ್ಲಿಯದು.

ಇಂತು ಮಣಮಂದ ಪುತ್ತೂರ್ಗೆ ನಡೆವುತ್ತಮಿರೆ
ಮುಂತೂರ್ವನೆಯ್ದು ಬಿನ್ನಪವೆನುತ್ತಮಿರೆ
ದೇವ ಲಗ್ನದ ಮುಹೂರ್ತಂ ಬರಂ ಬನದೊಳಗೆ
ದೇವ ಸುಖದಿಂದಿರ್ಪುದೀವೂರ ಬನದೊಳಗೆ
ಎನೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆದುದಾ ವನದತ್ತ ಮುಂತಾಗಿ
ತನತನಗೆ ಮುಯ್ಯಾನುತಾನಂದಮಯರಾಗಿ
ಬಂದು ಬನಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕು ಸಂತೋಷದಿಂ
ಮುಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನವನಿಕ್ಕಲು ವಿಲಾಸದಿಂ-1
ದೇಸೆಯೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದನಾ ಸುಕುಮಾರ ಸೌಂದರಂ
ವಸುಧೆಗೊಪ್ಪುವ ಮರ್ತ್ಯಮಂಡಲಪುರಂದರಂ
ಮುಗಿದಿರ್ದ ನೈದಿಲುಗೊಳಂಗಳಂ ನೋಡುತುಂ
ಮಿಗೆ ಬಳಲುವಾ ಚಕೋರಂಗಳಂ ಕಾಣುತುಂ
ರಸಫಲಂಗಳನಱಿಸುತಿರ್ಪ ಶುಕನಿಕರಮಂ
ಪೊಸಪೂವನೆಳಸಿರ್ಪ ಮಧುಕರಪ್ರಕರಮಂ
ನೋಡುತುಂ ಕೊಂಡಾಡುತಿರ್ದನಾ ವನದೊಳಗೆ
ಆಡಿಸುತೆ ಪಾಡಿಸುತಮಿರ್ದನಾ ವನದೊಳಗೆ
ಇಂತು ಮುದದಿಂ ನಲಿವುತರಸುಮಗನೊಪ್ಪಿದಂ
ಸಂತತಂ ವನದೊಳಗೆ ಸುಕುಮಾರನೊಪ್ಪಿದಂ

ವಿವಾಹತತ್ವರನಾಗಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ವನದೊಳಗಿರಲಿತ್ತಲು ಕೈಲಾಸಪುರದರಮನೆಯಲಪರಿಮಿತ ಪರಿವಾರನಾಗಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿರ್ದು ಗಿರಿಜೆಗಿಂತೆಂದಂ - ದೇವಿ, ಕೇಳೊ, ನಮ್ಮ ಪುತ್ರಂ ಪುಷ್ಪದತ್ತಂ ನರಲೋಕದೊಳ್ ಪುಟ್ಟ, ನಂಬಿಯೆಂಬ ನಾಮವಾಗಿ, ಸಂಸಾರದಿಂ ಕೆಟ್ಟು ಪೋಗಲನುವಾಗಿದರ್ಪಂ. ಆತಂಗೆ ಮುನ್ನಿತ್ತ ನಂಬುಗೆಯ ಬೆಂಬಳಿಗೊಂಡು ಪೋಗಿ, ಮರ್ತ್ಯದೊಳ್ ತೊತ್ತುಗೊಂಡು ಆವು ಕಳುಪಿದ ನಿಮ್ಮಿರ್ಬರು ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು ಚೋಳದೇಶದ ತಿರುವಾರೂರೊಳಂ, ತಿರುವತ್ತಿಯೂರೊಳಂ ಪರವೆ ಸಂಕಿಲಿಗಳೆಂಬ ನಾಮದಿಂ ಜನಿಯಿಸಿದರ್ಪರವಂದಿರನಾತನೊಳ್ ನೆರಪಿ, ಸಕಲಸುಖಮಂ ಪೂಜೆಯಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು, ಬರ್ಪೆನೆನಲ್ ಆನುಂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನೋಡುತ್ತಂ ಬಂದಪೆನೆಂದು ದೇವಿಯರ್ ಬಿನ್ನೈಸೆ, ನೀನತ್ಯಂತಕರುಣಿ ನಾಂ ಮಾಳ್ಪುದತಿನಿಷ್ಕುರಚರಿತ್ರಂ. ಆದೊಡಂ ನೀಂ ಬಂದು, ಆನಾವೂರೊಳಿದೆನೆನಲಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯದೊಳಿರುತೆ ಬರ್ಪುದೆಂದು ಕರುಣಿಸಿ, ವಿಚಿತ್ರಂ ಮತ್ತಂ ದೇವಿಯರ್ ನೋಡನೋಡಲೊರ್ವ ಶತವೃದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂದಿದರ್ಪನೆಂತೆಂದೊಡೆ-

ಆಪಾದಮಸ್ತಕಪರ್ಯಂತರವುದ್ದೂಳಿಸಿದ ವಿಭೂತಿಯ ತಲೆಯುಂ ಮಯ್ಯುಂ ನರೆತೆರೆಗಳಾಗೆ ಜೆಡೆಯ ಚಂದ್ರಕಳೆ ಕೊಡೆಯಾಗೆ, ಪಿಡಿದ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಕೊಡೆಯ ಕಾವಾಗೆ, ಖಿಟ್ಟಾಂಗಂ ಯಷ್ಟಿಯಾಗೆ, ಆಭರಣದೊಳೊಂದು ಸರ್ಪಂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಮಾಗೆ, ಕಮಲಜಶಿರಂ ಕಮಂಡಲಮಾಗೆ, ಪುಲಿದೊವಲ್ ಗಜಚರ್ಮಂ ಉಟ್ಟ ಹೊದೆದ ವೇಷ್ಣಿಗಳಾಗೆ, ಮೆಟ್ಟಿದ ನಾಗಾಸುರಂ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳಾಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಶಿರೋಮಾಲೆ ಜಪಮಾಲೆಯಾಗೆ, ಮಹಾವೃದ್ಧನಾಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂ ಚೋಳದೇಶದ ಮಣಮಂದಪುತ್ತೂರ ಮದುವೆಯ ಚಪ್ಪರದ ಮುಂದಿಳಿದಂತಿದರ್ಪಂ. ಕಯ್ಯ ಕೊಡೆಯಿಂ, ಮಯ್ಯತೆರೆಯಿಂ. ಜೋಲ್ಪಪುರ್ವಿಂ, ನೇಲ್ಪ ತೋಳತೊವಲಿಂ, ಇಟ್ಟ ವಿಭೂತಿಯಿಂ, ಊಳಿದ ಯಷ್ಟಿಯ ಕೋಲಿಂ, ಪಿಡಿದ ಕಮಂಡಲದಿಂಯಿಳಿದ ಬೆಳುಗಡ್ಡದಿಂ, ನಡುಗುವ ನರೆದಲೆಯಿಂ, ನರೆತು ಸಡಿಲ್ವ ಸರ್ವಾಂಗದಿಂ, ಪುಣ್ಯಂ ಪಣ್ಣಾದಂತೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮುತ್ತೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೊಹೆಗೊಹೆಗುಟ್ಟುತುಂ ಶಿಥಿಲಾಕ್ಷರಂಗಳಿಂ ನಮಃಶಿವಾಯ ನಮಃಶಿವಾಯ

ಯೆನುತ್ತೆನಲಾಜದಂತೆ ನಡುಗುತ್ತುಂ ಹೊಜಿಗೆ ನೆರೆದ ನೆರವಿಗಳೆಲ್ಲಂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಚಪ್ಪರದ ಬಾಗಿಲೆ ಬಂದೊಡವರ್ ಪೊಗಲೀಯದಿದೊಡೆ ಅವಂದಿರಲೆಯದಂತೆ ಪೊಗುತಪ್ಪಾಗಳ್-

ವಿವಾಹಮಂಟಪಮಂ ಪೊಗುತಿರ್ಪ್ಪ ತಮ್ಮನಾರುವಳಿಯದೆ, ಕಾಣದೆ, ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಂಭ್ರಮದೊಳಿರೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆಲ್ಲವ ನೋಡುತುಂ, ಮನದೊಳ್ ನಗುತುಂ, ಕೋಲನೂಲುತೆ ಕೆಮ್ಮಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತೆ, ಸಾಲ್ಗೊಂಡಿರ್ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡಂಗಲೊಳ್ ನಾಲ್ಕೆರಡನೆಡಹಿ ನಮಃಶಿವಾಯಯೆಂಬ ವೃದ್ಧಧ್ವನಿ ಪುಟ್ಟಿ ಕೊಡಂಗಲೊಳ್ ಮೇಲೊಡೆಬಿಳ್ಳುಕುಳ್ಳಿದರ್ ಮುಖದೊಳಂ, ಕಣ್ಣೊಳಂ, ಮಯ್ಯೊಳಂ ತುಪ್ಪಂ ಚೆಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲೆರ್ದುಮಲ್ಲಳಿಗೊಂಡು ಘೊಳ್ಳೆಂದು ಬಿಳ್ಳ ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನಂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡೆತ್ತಲನುವಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೆಗಪಿ ನಿಂದಿರಿಸಲ್ ಒಂದೆರಡಡಿಯಿಟ್ಟು ದಡದಡಸಿ ನೋಡುವ ಜನವೆಲ್ಲಂ ಎಲೆಲೆ ವೃದ್ಧನಾಬಿದ್ದನೆಂಬಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನಂನಿಲಲಾಜದೆ ಹಳಿಲನೆ ಘಳಿಗೆವಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳೆ ಕಳಸಿಯೊಡೆದು ಘಳಿಗೆವಟ್ಟಲು ಮುಳಿದು ತಂಡುಲಂ ಚೆಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸರೆಲ್ಲಂ ಕೆದಕಿಪೋಗೆ, ಬಿದ್ದೇಳಲಾಜದೆ ಹಮ್ಮೈಸಿದಂತಿರೆ ಪರಿತಂದು ಕಣ್ಣೊಳಂ ಬಾಯೊಳಂ ನೀರಂ ತಳಿದಂತೆಕೆಚ್ಚೆನೆ ಎತ್ತುವರ ಕಯ್ಯ ಬಾಯೊಳೆ ಜೀವಂ ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ನೋಡಬಾರದು ನುಡಿಸಲರಿದು ಪಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಡೆ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡನ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಬೀಳಂ. ಈ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನನೀ ಮುಪ್ಪಿನ ಮರುಳನನೀ ಗೌತಮನ ಗೋವನೀ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಜನನಾರ್ ಪೊಗಿಸಿದರಾರ್ ತಂದರ್. ಇದೆ ಅವಶಕುನವಿನ್ನೇನೀ ಮದುವೆ ಹಸನಾಗದೆನುತ್ತೆಲ್ಲರುಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಯ್ಯಮಂ ಕಾಲುಮಂ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ತಮ್ಮಾಯುಷ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಂ ಪೊಳಗಿಡುವಂತೆ ಚಪ್ಪರದವೊಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನಿಳುಪಿ ಈತನಂ ಪೊಗಲೀಯದಿರೀವೃದ್ಧನಂ ಪೊಗಿಸದಿರೆಂದು ಬಾಗಿಲವನನದುಹುತ್ತೆ ಕದವನಿಕ್ಕಿ ಒಳಗಂ ಪೊಗುವೆಸಕ್ಕೆ ಅವರಿಂ ಮುನ್ನವೆಯ್ದಂದೊಳಗಂ ಪೊಕ್ಕು ತೋರಣದ ತಳಿರಂ ಪಳಿದು ಶಿವದಿಡುತ್ತಿರಲ್ ಅವರ್ ಕಂಡು ಬೆಜಿಗಾಗಿ ಈಗಳಂತು ಪೊಳಗಿರಿಸಲಾಗಳಂತೆ ಬಂದು ಮುಂದಿರ್ಪನೀ ವೃದ್ಧಂ ಕಿಜುಕುಳನಲ್ಲ ಕಾರಣಿಕನಾಗಲೆವೇಳ್ಕುಮೆಂದು ನೋಡುತಿರ್ದರ್.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಹರಿಹರನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಸಾ.ಶ. ೧೨೦೦. ಈತನ ಸ್ಥಳ ಹಂಪೆ. ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಈತನ ಆರಾಧ್ಯದೈವ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಗಳೆ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ. ಹರಿಹರನು 'ಪಂಪಾಶತಕ', 'ರಕ್ಕಾಶತಕ' ಮತ್ತು 'ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕ'ಗಳನ್ನು ವೃತ್ತ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರೌಢಚಂಪೂ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಕಾವ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸಿರುವುದು ರಗಳೆ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ. ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮಾನವರಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ತಂದ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿ ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಹೊಸ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದನು. ಪಾದಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಈ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. 'ರಗಳೆ ಕವಿ'ಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಈತನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಲಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಕ್ತಿಭಾವ ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ.

ಹರಿಹರನ ನಂಬಿಯಣ್ಣನರಗಳೆಯಿಂದ ಹರಲೀಲೆ ಪಾಠವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೀ.ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಮೈಸೂರಿನ ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನವು ಹೊರತಂದಿದೆ.

ಆಶಯ

ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲದ ವೃದ್ಧನ ವರ್ಣನೆ, ನಡೆನುಡಿ, ಹಾವಭಾವಗಳು ಸಹೃದಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಅಭಿನಯ ಚಾತುರ್ಯ ಹಾಗೂ ನಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಜಗನ್ನಾತೆಯಾದ ಗಿರಿಜೆ ಊರ ಮುಂದಿನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದನ್ನರಿತ ನಟವರ ಗಂಗಾಧರ, ಭಕ್ತ ಉದ್ಧಾರಕ ಸೊಗಸಾದ ನಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನರಿಯಲು ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಬೇಕು. ಶಿವನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಶರಣರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಲು ಕಾತರಿಸುವಂತೆ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಓದಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ಸಹೃದಯರಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯದ ಹೊನಲನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

ಇಂತು ಮಣಮಂದ ಪುತ್ತೂರ್ಗೆ ನಡೆವುತ್ತಮ್ + ಇರೆ ಮುಂತೆ + ಒರ್ವನ್ + ಎಯ್ದುಂದು ಬಿನ್ನಪ + ಎನುತ್ತಮ್ + ಇರೆ ದೇವ ಲಗ್ನದ ಮುಹೂರ್ತಂ ಬರಂ ಬನದ + ಒಳಗೆ ದೇವ ಸುಖದಿಂದ + ಇರ್ಪುದು ಈ + ಊರ ಬನದ + ಒಳಗೆ ಎನೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆದುದು + ಆ ವನದತ್ತ ಮುಂತಾಗಿ ತನತನಗೆ ಮುಯ್ಯಾನುತ + ಆನಂದ ಮಯರ್ + ಆಗಿ ಬಂದು ಬನಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನವನು + ಇಕ್ಕಲು ವಿಲಾಸದಿಂದ + ಎಸೆಯೆ ಕುಳ್ಳಿದನು + ಆ ಸುಕುಮಾರ ಸೌಂದರಂ ವಸುಧೆಗೆ + ಒಪ್ಪುವ ಮರ್ತ್ಯಮಂಡಲ ಪುರಂದರಂ ಮುಗಿದು + ಇರ್ದ ನೈದಿಲು + ಕೊಳಂಗಳಂ ನೋಡುತುಂ ಮಿಗೆ ಬಳಲುವ + ಆ ಚಕೋರಂಗಳಂ ಕಾಣುತುಂ ರಸಫಲಂಗಳನ್ + ಅಱಿ[ರ]ಸುತ + ಇರ್ಪ ಶುಕನಿಕರಮಂ ಪೊಸಪೂವನ್ + ಎಳಸಿರ್ಪ ಮಧುಕರ ಪ್ರಕರಮಮ್ ನೋಡುತುಂ ಕೊಂಡಾಡುತ + ಇರ್ದನ್ + ಆ ವನದೊಳಗೆ ಆಡಿಸುತೆ ಪಾಡಿಸುತಮ್ + ಇರ್ದನ್ + ಆ ವನದೊಳಗೆ ಇಂತು ಮುದದಿಂದ ನಲಿವುತ + ಅರಸು ಮಗನ್ + ಒಪ್ಪಿದಂ ಸಂತತಂ ವನದೊಳಗೆ ಸುಕುಮಾರನ್ + ಒಪ್ಪಿದಂ

ವಿವಾಹ ತತ್ + ಪರನಾಗಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ವನದ + ಒಳಗೆ + ಇರಲ್ + ಇತ್ತಲು ಕೈಲಾಸಪುರದ + ಅರಮನೆಯಲ್ + ಅಪರಿಮಿತ ಪರಿವಾರನಾಗಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ್ + ಇರ್ದು ಗಿರಿಜೆಗೆ + ಇಂತು + ಎಂದಂ ದೇವಿ ಕೇಳೌ ನಮ್ಮ ಪುತ್ರಂ ಪುಷ್ಪದತ್ತಂ ನರಲೋಕದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ನಂಬಿ

+ ಎಂಬ ನಾಮವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಿಂ ಕೆಟ್ಟುಪೋಗಲ್ ಅನುವಾಗಿ + ಇದರ್ಪಂ ಆತಂಗೆ ಮುನ್ನ + ಇತ್ತ ನಂಬುಗೆಯ ಬೆನ್ + ಬಳಿ + ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಮರ್ತ್ಯದೊಳ್ ತೊತ್ತು + ಕೊಂಡು ಆವು ಕಳುಪಿದ ನಿಮ್ಮ + ಇರ್ಬರು ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು ಚೋಳದೇಶದ ತಿರುವಾರೂರ್ + ಒಳಂ ತಿರುವತ್ತಿ + ಊರೊಳಂ ಪರವೆ ಸಂಕಿಲಿಗಳ್ + ಎಂಬ ನಾಮದಿಂ ಜನಿಯಿಸಿ + ಇದರ್ಪರ್ + ಅವಂದಿರನ್ + ಆತನೊಳ್ ನೆರಪಿ ಸಕಲ ಸುಖಮಂ ಪೂಜೆ + ಆಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ಬರ್ಪೆನ್ + ಎನಲ್ ಆನುಂ ನಿಮ್ಮ + ಒಡನೆ ನೋಡುತ್ತುಂ ಬಂದಪೆನ್ + ಎಂದು ದೇವಿಯರ್ ಬಿನ್ನೈಸೆ ನೀನ್ + ಅತ್ಯಂತ ಕರುಣೆ. ನಾಂ ಮಾಳ್ವುದು + ಅತಿ + ನಿಷ್ಕುರ ಚರಿತ್ರಂ ಆದೊಡಂ ನೀಂ ಬಂದು ಆನ್ + ಆವ + ಊರೊಳ್ + ಇದರ್ಪೆನ್ + ಎನಲ್ + ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯದೊಳ್ + ಇರುತೆ ಬರ್ಪುದು + ಎಂದು ಕರುಣಿಸಿ ವಿಚಿತ್ರಂ ಮತ್ತಂ ದೇವಿಯರ್ ನೋಡನೋಡಲ್ + ಒರ್ವ ಶತವೃದ್ಧನ್ + ಆಗಿ ನಿಂದು + ಇದರ್ಪನ್ + ಎಂತು + ಎಂದೊಡೆ.

ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಪರೈತರ + ಉದ್ಧೂಳಿಸಿದ ವಿಭೂತಿಯು ತಲೆಯುಂ ಮಯ್ಯುಂ ನರೆತೆರೆಗಳ್ + ಆಗೆ ಜೆಡೆಯ + ಚಂದ್ರಕಳೆ ಕೊಡೆಯಾಗೆ ಪಿಡಿದ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಕೊಡೆಯ ಕಾವಾಗೆ ಖಿಟ್ಟಾಂಗಂ ಯಷ್ಟಿಯಾಗೆ ಆಭರಣದೊಳ್ + ಒಂದು ಸರ್ಪಂ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಂ + ಆಗೆ ಕಮಲಜ ಶಿರಂ ಕಮಂಡಲಮ್ + ಆಗೆ ಪುಲಿ + ತೊವಲ್ ಗಜಚರ್ಮಂ ಉಟ್ಟ ಹೊದದ ವೇಷಿಗಳ್ + ಆಗೆ ಮೆಟ್ಟಿದ ನಾಗಾಸುರಂ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳ್ + ಆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಶಿರೋಮಾಲೆ ಜಪಮಾಲೆಯಾಗೆ ಮಹಾವೃದ್ಧನ್ + ಆಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂ ಚೋಳದೇಶದ ಮಣಮಂದಪುತ್ತೂರ ಮದುವೆಯ ಚಪ್ಪರದ ಮುಂದೆ+ಇಳಿದಂತೆ ಇದರ್ಪಂ. ಕಯ್ಯ ಕೊಡೆಯಿಂ ಮಯ್ಯತೆರೆಯಿಂ ಜೋಲ್ವ ಪುರ್ವಿಂ ನೇಲ್ವ ತೋಳ ತೊವಲಿಂ ಇಟ್ಟ ವಿಭೂತಿಯಿಂ ಊಟಿ[ರಿ]ದ ಯಷ್ಟಿಯ ಕೋಲಿಂ ಪಿಡಿದ ಕಮಂಡಲದಿಂ + ಇಳಿದ ಬೆಳು + ಗಡ್ಡದಿಂ ನಡುಗುವ ನರೆ+ ತಲೆಯಿಂ ನರೆತು ಸಡಿಲ್ವ ಸರ್ವ+ಅಂಗದಿಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪಣ್ಣು + ಆದಂತೆ ಒಮ್ಮೆ + ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮು + ಒಮ್ಮೆ + ಒಮ್ಮೆ ಗೊಹೆಗೊಹೆ ಗುಟ್ಟುತುಂ ಶಿಥಿಲ + ಅಕ್ಷರಂಗಳಿಂ ನಮಃಶಿವಾಯ ನಮಃಶಿವಾಯ + ಎನುತ್ತ + ಎನಲ್ + ಆಱ[ರ]ದಂತೆ ನಡುಗುತ್ತುಂ ಹೊಱ[ರ]ಗೆ ನೆರೆದ ನೆರವಿಗಳ್ + ಎಲ್ಲಂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಚಪ್ಪರದ ಬಾಗಿಲೆ ಬಂದೊಡೆ + ಅವರ್ ಪೊಗಲ್ + ಈಯದೆ + ಇದೊಡೆ ಅವಂದಿರ್ + ಅಟಿ[ರಿ]ಯದಂತೆ + ಪೊಗುತಪ್ಪ + ಆಗಳ್.

ವಿವಾಹಮಂಟಪಮಂ + ಪೊಗುತ+ಇರ್ಪ ತಮ್ಮನ್ + ಆರು + ಅಟಿ[ರಿ]ಯದೆ ಕಾಣದೆ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಂಭ್ರಮದೊಳ್+ಇರೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ + ಎಲ್ಲವ ನೋಡುತುಂ ಮನದೊಳ್ ನಗುತುಂ ಕೋಲನ್ + ಊಱು[ರು]ತೆ ಕೆಮ್ಮಿಕೆಮ್ಮುತ್ತೆ ಸಾಲ್ + ಕೊಂಡು + ಇದರ್ಪ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡಂಗೊಳ್ ನಾಲ್ಕು + ಎರಡನ್ + ಎಡಹಿ ನಮಃಶಿವಾಯ+ಎಂಬ ವೃದ್ಧಧ್ವನಿ ಪುಟ್ಟಿ ಕೊಡಂಗೊಳ್ ಮೇಲ್ + ಒಡೆಬಿಳ್ಳು ಕುಳ್ಳಿದರ್ ಮುಖದೊಳಂ ಕಣ್ಣೊಳಂ ಮಯ್ಯೊಳಂ ತುಪ್ಪಂ ಚೆಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲರ್ + ಎದರ್ಪ + ಮಲ್ಲಳಿ + ಕೊಂಡು ಘೊಳ್ಳೆಂದು ಬಿಳ್ಳ ವೃದ್ಧ ಮಾಹೇಶ್ವರನಂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು + ಎತ್ತಲ್ +

ಅನುವಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೆಗಪಿ ನಿಂದು+ ಇರಿಸಲ್ ಒಂದು + ಎರಡು + ಅಡಿ + ಇಟ್ಟು ದಡದಡಿಸಿ
ನೋಡುವ ಜನ + ಎಲ್ಲಂ ಎಲೆ + ಎಲೆ ವೃದ್ಧನಾ + ಬಿದ್ದನ್ + ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಂ ನಿಲಲ್ +
ಆಱ[ರ]ದೆ ಹಳಿಲ್ + ಎನೆ ಘಳಿಗೆ + ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳೆ ಕಳಸಿಗೆ + ಒಡೆದು ಘಳಿಗೆ + ಬಟ್ಟಲು
ಮುಳಿ[ರಿ]ದು ತಂಡುಲಂ ಚೆಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸರ್ + ಎಲ್ಲಂ ಕೆದಕಿ[ರಿ]ಪೋಗೆ ಬಿದ್ದು + ಏಳಲಾಱ[ರ]ದೆ
ಹಮ್ಮಿಸಿದಂತೆ + ಇರೆ ಪರಿತಂದು ಕಣ್ಣೊಳಂ ಬಾಯೊಳಂ ನೀರಂ + ತಳಿದು + ಎಂತಕ್ಕೆ + ಎಚ್ಚಕಿ[ರಿ]ಸೆ
ಎತ್ತುವರ ಕಯ್ಯ ಬಾಯೊಳೆ ಜೀವಂ ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ನೋಡಬಾರದು ನುಡಿಸಲ್
+ ಅರಿದು ಪಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಡೆ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡನ ಮೇಲ್ + ಅಲ್ಲದೆ ಬೀಳಂ- ಈ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್
+ ಈ ಮುಪ್ಪಿನ ಮರುಳನನ್ + ಈ ಗೌತಮನ ಗೋವನ್ + ಈ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಱ[ರ]ನನ್ + ಆರ್
ಪೊಗಿಸಿದರ್ + ಆರ್ ತಂದರ್-ಇದೆ ಅವಶಕುನ ಇನ್ನು + ಏನ್ + ಈ ಮದುವೆ ಹಸನಾಗದು
+ ಎನುತ್ತ + ಎಲ್ಲರುಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಯ್ಯಮಂ ಕಾಲುಮಂ ಪಿಡಿದು + ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ತಮ್ಮ
+ ಆಯುಷ್ಯಭಾಷೆಗಳಂ ಪೊಱ[ರ]ಗೆ + ಇಡುವಂತೆ ಚಪ್ಪರದ ಪೊಱ[ರ]ಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ + ಇಳುಪಿ ಈ
ವಿಪ್ರನಂ ಪೊಗಲ್ + ಈಯದಿರಿ + ಈ + ವೃದ್ಧನಂ ಪೊಗಿಸದಿರಿ + ಎಂದು ಬಾಗಿಲ + ಅವನನ್
+ ಅದುಹುತ್ತೆ ಕದವನ್ + ಇಕ್ಕಿ ಒಳಗಂ ಪೊಗುವ + ಏಸಕ್ಕೆ ಅವರಿಂ ಮುನ್ನಂ + ಎಯ್ತಂದು +
ಒಳಗಂ ಪೊಕ್ಕು ತೋರಣದ ತಳಿರಂ ಪಳಿ[ರಿ]ದು ಶಿವದಿಡುತ್ತ + ಇರಲ್ ಅವರ್ ಕಂಡು ಬೆಱ[ರ]
ಗಾಗಿ ಈಗಳ್ + ಇಂತು ಪೊಱ(ರ)ಗೆ ಇರಿಸಲಾಗಳ್ + ಅಂತೆ ಬಂದು ಮುಂದೆ + ಇರ್ದಪನ್ +
ಈ ವೃದ್ಧಂ ಕಿರುಕುಳನಲ್ಲ ಕಾರಣಿಕನ್ + ಆಗಲ್ + ವೇಳ್ಕುಂ + ಎಂದು ನೋಡುತ + ಇರ್ದರ್.

ಪೂರ್ವ ಕಥೆ

ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು ಹೂ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು
ರುದ್ರಗಣದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಪುಷ್ಪದತ್ತ ಗಮನಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅನುರಾಗ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿದನು.
ಪುಷ್ಪದತ್ತನನ್ನು ಕಂಡ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರೂ ಅವನನ್ನು ಅದೇ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಶಿವ
ಗಮನಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದ. ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಗಣಗಳು ಇಂತಹ ವಿಕಾರಭಾವನೆಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವುದು ಅಪರಾಧ. ಹಾಗಾಗಿ ಶಿವನು ಈ ಮೂವರಿಗೂ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಜರಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿ ಎಂದು ಶಪಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ನೊಂದ ಪುಷ್ಪದತ್ತ “ನಿಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ನಾನಿರಲಾರೆ, ದಯವಿಟ್ಟು
ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ನೀನು ಈಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟು,
ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಚೋಳದೇಶದ
ರಾಜಮನೆತನದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣನಾಗಿ ಪುಷ್ಪದತ್ತನೂ ಪರವೆ-ಸಂಕಿಲಿಯರಾಗಿ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರೂ
ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅರಸು - ಹುಡುಕು	ಅವಂದಿರ್ - ಅವರು
ಅದುಹು - ಸಂಶಯ ಪಡು	ಆವು - ನಾವು
ಆಪಾದ ಮಸ್ತಕ ಪರ್ಮಂತರ - ಪಾದದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ	
ಅನುವಾಗು - ಸಿದ್ಧನಾಗು	
ಅಪರಿಮಿತ - ಪರಿಮಿತವಲ್ಲದ, ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ.	ಇರೆ - ಇರಲು
ಈಯದೆ - ಬಿಡದೆ	ಉದ್ಘೋಷ - ಲೇಪಿಸು
ಎಯ್ದಂದು - ಬಂದು	ಎಳಸಿರ್ಪ - ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ
ಐಸಕ್ಕೆ - ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ.	ಒರ್ವನೆ - ಒಬ್ಬನೆ
ಕಮಲಜ - ಬ್ರಹ್ಮ	ಕಾರಣಿಕ - ಅಸಾಧಾರಣ ಪುರುಷ
ಖಟ್ಟಾಂಗ - ತುದಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಬುರುಡೆಯುಳ್ಳ ಶಿವನ ಗದೆ	
ಗಜ - ಆನೆ	
ಗೊಹೆಗೊಹೆಗುಟ್ಟು - ಗೊರ್ಗೊರ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡು	
ಗೌತಮನ ಗೋವು - ಬಡಕಲಾದ ಗೋವು	
ಘಳಿಗೆವಟ್ಟು - ಘಳಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಟ್ಟು	
ಚರಿತ್ರಂ - ಕೆಲಸ	
ಚೋಲ್ವ - ಸಡಿಲವಾಗಿರುವ	ತತ್ಪರ - ಆಸಕ್ತ
ತಂಡುಲ - ಅಕ್ಕಿ	ತೆರೆ - ಮುಪ್ಪಿನಿಂದಾದ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಚರ್ಮ
ತೊವಲ್ - ಚರ್ಮ	ತೊತ್ತುಗೊಂಡು - ಸೇವಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ನರೆ - ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಬರುವ ಬಿಳಿಕೊದಲು	ನಿಕರ - ಸಮೂಹ
ನೆರವಿ - ಸೇರಿದ ಜನ	ನೆಗಪಿ - ಎತ್ತಿ
ನೇಲ್ವ - ನೇತಾಡುವ	ಪರಿವಾರ - ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜನ
ಪುರ್ವ - ಹುಬ್ಬು	ಪೊಗಿಸು - ಹೊಕ್ಕಿಸು
ಪೊಗುತಪ್ಪಾಳ್ - ಹೊಕ್ಕಿದಾಗ	ಬನ(ದ್ಭ) - ವನ(ತ್ಸ)
ಬಿನ್ನಪ(ದ್ಭ) - ವಿಜ್ಞಾಪನೆ(ತ್ಸ)	ಬಿನ್ನೈಸು - ನಿವೇದಿಸು, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸು.
ಬೆಳು - ಬಿಳಿ	ಬೆಂಬಳಿಗೊಂಡು - ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ
ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾರ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದವ	ಮರ್ತ್ಯಮಂಡಲ - ಭೂಲೋಕ;
ಮರ್ತ್ಯ - ಭೂಮಿ	ಮಲ್ಲಳಿಗೊಂಡು - ಗುಂಪುಗೂಡಿ
ಯಷ್ಟಿ - ಊರುಗೋಲು	ವಸುಧೆ - ಭೂಮಿ
ವೇಷ್ಟಿ - ಪಂಚೆ	ಶತವೃದ್ಧ - ನೂರುವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಮುದುಕ
ಶಿವದಿಡು - ಶಿವಾ ಎಂದು ಕೂಗು	ಶುಕ - ಗಿಳಿ
ಶಿಥಿಲಾಕ್ಷರ - ತೊದಲು ಮಾತು	ಹಮ್ಮೈಸು - ಮೈಮರೆ, ಮೂರ್ಛೆಹೋಗು.

ಐ(ರ)ಳ-ಕುಳ-ಕ್ಷಳ :

ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮೂರು ರೀತಿಯ 'ಳ' ಕಾರಗಳಿದ್ದವು. ಅವೇ ಐಳ, ಕುಳ, ಕ್ಷಳ.

'ಐ' ಈ 'ಳ' ಕಾರವೇ ಐಳ. ಸೂಟ್ ಪದಕ್ಕೆ ಸರದಿ, ಪಾಳಿ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ.

'ಳ' ಅಕ್ಷರವೇ ಕುಳ. ಎಳ- ಚಿಕ್ಕ, ಸಣ್ಣ; ಕಳಿ- ಪಕ್ಷವಾಗು, ಮಾಗು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳಿವು.

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಲ' ಕಾರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ 'ಳ' ಕಾರ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕ್ಷಳ. ಮಂಗಲ-ಮಂಗಳ; ಪಿಂಗಲ- ಪಿಂಗಳ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇದೇ ರೀತಿ 'ರ' ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ರೀತಿಯ 'ರ' ಕಾರಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ರೇಫ, ಮತ್ತು ಶಕಟರೇಫ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

'ರ' ಅಕ್ಷರವೇ ರೇಫ ಮತ್ತು 'ಐ' ಅಕ್ಷರವೇ ಶಕಟರೇಫ. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು.

ಉದಾ : ಏರ್ - ಹತ್ತು; ಏಟ್ - ಗಾಯ

ನೆರೆ - ಸಮೀಪ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ; ನೆಱಿ - ಪ್ರವಾಹ, ಮಹಾಪೂರ

ಮೊರೆ - ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ;

ಮೊಱಿ- ಗೋಳಾಟ, ಗುಂಯ್ ಗುಡು. (ದುಂಬಿ ಮೊಱಿಯುತ್ತದೆ)

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ : ಶಿವನ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಹರಿಹರನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ.

ಪುಷ್ಪದತ್ತ : ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಪೂರ್ವಜನಾದ ಹೆಸರು. ಈತನು ಶರಣ ನಡೆವಳಿಕೆಗೆ ಅಪಚಾರವೆಂಬಂತೆ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನು ಮೋಹದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಾನವನಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಪರವೆ-ಸಂಕಿಲಿ : ಇವರಿಬ್ಬರು ಪೂರ್ವಜನಾದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇವರ ಮನಸ್ಸು ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದುದರಿಂದ ಮೋಹದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾನವರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರಂದು ಶಿವನ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವರು.

ಮಣಮಂದಪುತ್ತೂರು : ಚೋಳ ದೇಶದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಮದುವೆಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ವೃದ್ಧ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಮಾಹೇಶ್ವರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ.

- ಜೋಯಿಸ :** ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿದವನು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಬಾರದಂತೆ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಂದಾಳು.
- ಕಾರಣಿಕ :** ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಶಿವನ ಅವಕೃಪೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನಂತರ ಕೈಲಾಸದ ಶಿವ ಗಣಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರುವವನೇ ಕಾರಣಿಕ, ಅವತಾರ ಪುರುಷ.
- ಘಳಿಗೆವಟ್ಟಲು :** ಘಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲು - ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ (ರಾತ್ರಿ ಸೇರಿ) ೬೦ ಘಳಿಗೆ. ಒಂದು ಘಳಿಗೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಈ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ತಳದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಂದು (ಅದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು) ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ತೂತು ಮಾಡಿರುವ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು (ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮರಳನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು) ಆ ನೀರು (ಮರಳು) ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಸೋರಿ ಹೋದಾಗ ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಕಮಲಜ :** ಕಮಲ-ತಾವರೆ ಜ-ಜನಿಸಿದವನು. ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು, ಬ್ರಹ್ಮ.
- ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಱ[ರ] :** ಬೊಮ್ಮೇತಿಗಾಱ[ರ], ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು; ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನು.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಪೂರ್ವಜನಾದ ಹೆಸರೇನು?
೨. ಹರಲೀಲೆ ಪಾಠದ ಮೂಲ ಕೃತಿ ಯಾವುದು?
೩. ಹರಲೀಲೆ ಪಾಠದ ಕವಿಯ ಹೆಸರೇನು?
೪. ಗಿರಿಜೆ ಎಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಶಿವನು ತಿಳಿಸಿದನು?
೫. ಹರಿಹರ ಬರೆದಿರುವ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಗಿರಿಜೆಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
೨. ಚೋಳದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
೩. ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನು ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
೪. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ವೃದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನ ಏನೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಶಿವನು ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನಾಗಿ ವೇಷಧರಿಸಲು ಕಾರಣ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

೨. ಮದುವೆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧನು ಮಾಡಿದ ಅವಾಂತರಗಳಾವುವು?

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಸಕಲಸುಖಮಂ ಪೂಜೆಯಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡುಬರ್ಪೆನ್”

೨. “ನೀನತ್ಯಂತ ಕರುಣಿ”

೩. “ಪುಣ್ಯಂ ಪಣ್ಣಾದಂತೆ”

೪. “ಈ ವೃದ್ಧಂ ಕಿಞ್ಜುಕುಳನಲ್ಲ”

ಉ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಆಯ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಹರಿಹರನ ಕಾಲ _____

(೧೧೬೦ ೧೩೬೦ ೧೨೦೦ ೧೪೬೦)

೨. ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರ _____ ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು
(ಎಣ್ಣೆಯ ಹಾಲಿನ ತುಪ್ಪದ ಮಜಿಗೆ)

೩. ಹರಲೀಲೆ ಪಾಠವನ್ನು _____ ರಗಳೆಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
(ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ ಗುಂಡಯ್ಯನ ರಗಳೆ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ರಗಳೆ)

೪. ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನು ಕೈಲಾಸದಿಂದ _____ ಗೆ ಬಂದನು.
(ಮಣಮಂದಪುತ್ತೂರು, ತಿರುವಾರೂರು, ತಿರುವತ್ತಿಯೂರು, ಕೈಲಾಸಪುರ)

ಊ) ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ

೧. ಪುಷ್ಪದತ್ತ

೨. ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು

೩. ಚೋಳದೇಶ

೪. ಕಮಲಜ

೫. ಗಿರಿಜೆ

‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ

ಹಂಪಿ

ಬ್ರಹ್ಮ

ನಂಬಿಯಣ್ಣ

ಪರವೆ-ಸಂಕಿಲೆ

ಮಣಮಂದಪುತ್ತೂರು

ಶಿವ

ಪಾರ್ವತಿ

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಎರಡು ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದಾಗ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಾಗ ಈ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾದೀತು.

(೧) ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಜವಬ್ದಾರಿ ಇಲ್ಲ.

(೨) ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಧಾರವಾಹಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಮಯ ಸರಿದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(೩) ಇಡೀ ದಿನ ಧಾರಕಾರ ಮಳೆ ಬಂತು.

(೪) ಅದು ಮಾಂಸಹಾರದ ಹೊಟೇಲು.

- ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೆಲ್ಲಿದೆ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

ಜವಬ್ದಾರಿ ಅಲ್ಲ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ.

ಧಾರವಾಹಿ ಅಲ್ಲ, ಧಾರಾವಾಹಿ.

ಧಾರಕಾರ ಅಲ್ಲ, ಧಾರಾಕಾರ.

ಮಾಂಸಹಾರ ಅಲ್ಲ, ಮಾಂಸಾಹಾರ.

ಇಂಥ ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ರಗಳೆ

‘ರಗಳೆ’ ಎಂಬುದು ‘ರಘಟಾ’ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ತದ್ಭವರೂಪ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಮಂದಾನಿಲ ಮತ್ತು ಲಲಿತ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧದ ರಗಳೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ‘ರಗಳೆ’ಯಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಸಾಲುಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಲುಗಳು ಸಮಾನವಾದ ಮಾತ್ರಾಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆ :

ಊ	ಊ	ಊ	ಊ
ಕುಳಿವ	ಪೂಗೊ	ಳಂಗ	ಳಲ್ಲಿ
ಊ	ಊ	ಊ	ಊ
ತಳಿರ	ಕಾವ	ಣಂಗ	ಳಲ್ಲಿ
ಊ	ಊ	ಊ	ಊ
ತುಂಬಿ	ವಿಂಡಿ	ನಂತೆ	ಪಾಡಿ
ಊ	ಊ	ಊ	ಊ
ಜಕ್ಕ	ವಕ್ಕಿ	ಯಂತೆ	ಕೂಡಿ

ಈ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳುಂಟು ಮೊದಲೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸಗಳೂ ಮತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವೂ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಸೂತ್ರ : ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ ನಿಯಮವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕುಗಣಗಳಿದ್ದು ಸಾಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಪದ್ಯ ಜಾತಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆಯೆನಿಸುವುದು.

ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳೆ :

ಛ	ಛ	ಛ	ಛ
— — —	— —	— — — —	— —
ಆಡುವ	ಗುಂಡ	ಯ್ಯನ ಹೊಸ	ನೃತ್ಯಂ
ಛ	ಛ	ಛ	ಛ

— — —	— — —	— — —	— —
ನೋಡುವ	ಶಿವನಂ	ಮುಟ್ಟಿತು	ಸತ್ಯಂ

ಛ	ಛ	ಛ	ಛ
— — —	— —	— — —	— —
ಸುಖದಾ	ಟಂತ	ನ್ನಂಬೆಂ	ಬತ್ತಲ್
ಛ	ಛ	ಛ	ಛ
— — — —	— —	— — —	— —
ಸುಖ ಮುಖ	ದಿಂದಂ	ಮನಮಂ	ಸುತ್ತಲ್

ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾದದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 'ಡ್' ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವೂ ಮತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 'ಖ್' ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವೂ ಆದಿಪ್ರಾಸವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವೂ ಇದೆ.

ಸೂತ್ರ : ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳು ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲೂ ಬಂದು ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಸ ನಿಯಮವಿರುವ ಪದ್ಯಜಾತಿಗೆ ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳೆಯೆನ್ನುವರು.

ಲಲಿತರಗಳೆ :

ಞಿ	ಞಿ	ಞಿ	ಞಿ
— — — — —	— — — — —	— — — — —	— — — — —
ಅಳಿಯೆರಗ	ದನಿಲನಲು	ಗದ ರವಿ ಕ	ರಂ ಪುಗದ
ಞಿ	ಞಿ	ಞಿ	ಞಿ
— — — —	— — — —	— — — —	— — — —
ಸುಳಿಗೊಂಡು	ದಳವೇರಿ	ಹೆಸರಳಿದ	ಬೆಳಪುಳಿದ

- ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ

ಪ್ರವೇಶ: ವಸಂತವನ್ನು ಋತುಗಳ ರಾಜ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಸಂತ ಬಂದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹಸುರುಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಹಾರಾಡುತ್ತವೆ. ಜೀವರಾಶಿಗೆ ಹೊಸ ಜೈತನ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈನಡುಗಿಸುವ ಚಳಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಿಮ, ಮಂಜು, ಚಳಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜಡತ್ವ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೀರಸ ವಾತಾವರಣ. ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಮಂತ ಕಾಲವನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು? ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ವಸಂತದ ಸಂಭ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳದೆ ಹೇಮಂತದ ಜಡತ್ವ ಮೈವೆತ್ತ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿತೆ ಬರೆದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. “ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕೌಶಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಹೇಮಂತ ಋತುರಾಜನಿಗೆಗೆ ಬಂದಿಳಿವಂದು
ಹೂವಿಲ್ಲ ಹಸುರಿಲ್ಲ ಚಿಗುರಲೆಗಳಿಲ್ಲ.
ದುಂಬಿಗಳ ದನಿಯಿಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಡಿಲ್ಲ
ಕುಸುಮ ಗಂಧವ ತರುವ ಮರುತನಿಲ್ಲ.

ಚಿಂಗುಡಿಯ ಸಿಂಗರದ ವರ ವರೂಥಗಳೆನಿಸಿ
ಮೆರೆವ ಮರಗಿಡ ಬಳ್ಳಿ ಬರಿದೆ ಮೊಗವಿಳುಹಿ
ಮೌನದಲಿ ಮೈದೆಗೆದು ಮನಮುರಿದು ನಿಂದಿಹವು
ಭಾಗ್ಯ ಹೀನರವೋಲು ದೀನರೆಂದೆನಿಸಿ.

ಮಂಜು ಮುಸುಕನು ಹೊದ್ದು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳು ಮಲಗಿ
ಸುಯ್ಯಲರ ಸೂಸುತಿವೆ ನಿನ್ನ ಹಳಿದು
ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸರಿದು ಮೊಗದ ಜವನಿಕೆಯೆಳೆದು
ತುಂಗ ತೊರೆ ಹರಿಯುತಿದೆ ನಡುಗಿ ಮೈನೆನದು.

ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳುದುರುತಿಹ ಬರಲು ಮರಗಳನೇರಿ
ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತಿದೆ ಕಾನನದ ಹಕ್ಕಿ.
ತಣ್ಣೆಯ ಗಾಳಿಯಲಿ ಹಿಮದೊಂದು ಸೋನೆಯಲಿ
ಮಿಣ್ಣಿನಿದೆ ಮಾನವನ ಜೀವ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿ.

ಎತ್ತಲುಂ ಬಿಳಿಮಂಜು ಎತ್ತಲುಂ ಹಿಮಗಾಳಿ
ಎತ್ತಲುಂ ನಡುಗುತಿಕ ನೀರವಾಲೋಕ!
ಎತ್ತಲುಂ ಬರಡುಬನವೆತ್ತಲುಂ ಜಡದ ಜನ
ಎತ್ತಲುಂ ಶೂನ್ಯ ಮನಮರುಗುತಿಕ ಮರುಕ.

ಹೇಮಂತನಾಳಿಕೆಯ ಕಠಿಣ ಶಾಸನವಿಂತು
ಅದಕೆ ತಲೆವಾಗುವುದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಮರ್ಮ.
ಒಂದೊಂದು ಋತುವಿನಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲಿ
ಸಂಸ್ಕಾರ ಪಡೆಯುವುದೆ ಜೀವಗಳ ಧರ್ಮ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

೧೯೧೪ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ಲರಂದು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರು. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ, ಅನುವಾದಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವಕರೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಸ ಹಾಗೂ ಕಾಳಿದಾಸರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಭಟ್ಟರದು. ಭರ್ತೃಹರಿಯ ಶತಕತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಜಯದೇವನ ಗೀತಗೋವಿಂದವನ್ನೂ ಅವರು ಕನ್ನಡಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪಡೆದವರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಗೌರವ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. “ಇಂದ್ರಚಾಪ”, “ಸುರಹೊನ್ನೆ”, “ಉಪ್ಪು ಕಡಲು”, “ರಾಗಿಣಿ” ಮುಂತಾದವು ಅವರ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳು. “ಹೇಮಂತ” ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅವರ “ಗಗನಚುಕ್ಕೆ” ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ

ಡಾ. ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ಕನ್ನಡದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕವಿ. ಇವರು ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಪುತಿನ ಮುಂತಾದವರ ಸಮಕಾಲೀನರು. ಅವೆಲ್ಲರ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದವರು. ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿವೆ. ಅವರ “ದೀಪ ಹಚ್ಚಾ” ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಂತೂ ಪ್ರತಿ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನೆಮನಗಳಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತದೆ. “ಹೇಮಂತ” ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಗೋಳಾರ್ಧಕ್ಕೆ

ಚಳಿಗಾಲ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಮಂಜು ಬೀಳುವ ಕಾಲ. ಪ್ರಕೃತಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೈಮುದುರಿ ಕೂರುತ್ತದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಾಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ವೃಕ್ಷಗಳು ಎಲೆಗಳನ್ನುದುರಿಸಿ ಬೋಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಟಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಗೆ ಜಾರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹೇಮಂತ ಬೇಡವೆ? ಹೇಮಂತ ಋತುವನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯೆಂತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೇಮಂತನ ಈ ಕಠಿಣ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವುದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಳಮರ್ಮ ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಋತುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜಧರ್ಮ ಎಂಬ ಆಶಯ ಕವಿತೆಯದು.

ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನಗಳಿಗೂ ನಾವು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕೆಂಬುದು ಸದಾ ಸಂಭ್ರಮದ ವಸಂತ ಋತುವೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ತೀವ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆತ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹಳಿಯಬಾರದು. ಬಂದಿರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೈರಿಸಬೇಕು. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ವಸಂತವು ಬಂದೇ ಬರುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳಬೇಕು. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಜಡವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಋತು ಬಂದಾಗ ಅದು ಚಿಗುರೊಡೆದು ನಳನಳಿಸುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡ ಹೊಸ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಹೊಸ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಕಾಯಬೇಕು. ಬಂದೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನೂ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು - ಎಂಬ ಭಾವ ಕವಿತೆಯದ್ದಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇಳೆ	-	ಭೂಮಿ
ಗಂಧ	-	ಪರಿಮಳ, ಸುವಾಸನೆ
ಮರುತ	-	ಮಾರುತ, ಗಾಳಿ
ಚಿಂಗುಡಿ	-	ಚಿಗುರಲೆ, ಕೆಂಪಾದ ಚಿಗುರಲೆಯೆಂಬ ಕೆಂಪು ಪತಾಕೆ
ವರೂಥ	-	ರಥ, ತೇರು
ಮೊಗ	-	ಮುಖ
ಜವನಿಕೆ	-	ಮುಖಪರದೆ
ಬರಲುಮರ	-	ಎಲೆಗಳನ್ನುದುರಿಸಿ ಬರಿದಾದ, ಕೇವಲ ಗೆಲ್ಲುಗಳಷ್ಟೇ ಇರುವ ಮರ
ಕಾನನದ ಹಕ್ಕಿ	-	ಕಾಡುಹಕ್ಕಿ
ನೀರವ	-	ಮೌನ, ನಿಶ್ಯಬ್ದ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಹೇಮಂತ ರಾಜನು ಇಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮರಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ?
೨. ಮಂಜು ಮುಸುಕನು ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿರುವವರು ಯಾರು?
೩. ಕಾನನದ ಹಕ್ಕಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ?
೪. ಎತ್ತಲೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಯಾವುದು?
೫. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ತುಂಗೇಯ ತೊರೆ ಹೇಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ?
೬. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?
೭. ಜೀವಗಳ ಧರ್ಮ ಯಾವುದು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಹೇಮಂತನು ಬಂದಿಳಿದಾಗ ಲೋಕದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತು?
೨. ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ನದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಮಂತನ ಪ್ರಭಾವ ಏನು?
೩. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?
೪. ಹೇಮಂತನ ಕಠಿಣ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಚಿಂಗುಡಿಯ ಸಿಂಗರದ ವರ ವರೂಥಗಳೆನಿಸಿ”
೨. “ಸುಯ್ಯಲರ ಸೂಸುತಿವೆ ನಿನ್ನ ಹಳಿದು”
೩. “ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತಿದೆ ಕಾನನದ ಹಕ್ಕಿ”
೪. “ಎತ್ತಲುಂ ನಡುಗುತಿಹ ನೀರವಾಲೋಕ”
೫. “ಅದಕೆ ತಲೆವಾಗುವುದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಮರ್ಮ”

ಉ) ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಸಿಂಗರ : ಸಿಂಗಾರ :: ಮರುತ : _____ .

೨. ಮೌನ : ಮಾತು :: ಜಡ : _____ .

೩. ಬನ : ವನ :: ಮೊಗ : _____ .

೪. ಚಿಗುರೆಲೆ : ಲೋಪ ಸಂಧಿ :: ತಲೆವಾಗು : _____ .

೫. ನೀರವ : ಮೌನ :: ಕಠಿಣ : _____ .

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

೧. ಹೇಮಂತ ಋತುರಾಜ _____

_____ ಮರುತನಿಲ್ಲ.

೨. ಹೇಮಂತನಾಳಿಕೆಯ _____

_____ ಜೀವಗಳ ಧರ್ಮ.

ಆ) “ಹೇಮಂತ” ಕವನವನ್ನು ರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡಿರಿ.

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಅರಿ ಮತ್ತು ತಿಳಿ ಎಂಬವು ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅರಿವು ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಜ್ಞಾನ. ತಿಳಿವು ಎಂಬುದು ಲೋಕಜ್ಞಾನ. ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಬಂದ ಜ್ಞಾನ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಳಿಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಅರಿವಳಿಕೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿಸುವ ಔಷಧ (ಅನಸ್ತೇಷಿಯಾ).

ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ.

ತಿಳುವಳಿಕೆ ತಪ್ಪು ಪ್ರಯೋಗ. ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಸರಿ.

ಇಂಥ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಪೂರಕ ಓದು

೧. ಡಾ. ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

೨. ಕಾಳಿದಾಸ ಕವಿಯ “ಋತು ಸಂಹಾರ” ಖಂಡಕಾವ್ಯದ ಕನ್ನಡಾನುವಾದಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

೬. ತತ್ತ್ವಪದಗಳು

- ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ
- ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ

ಪ್ರವೇಶ : ಸಾಗರ ಸದೃಶ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿರುವುದು ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಮತ್ತು ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ಅವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಬೀರರು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸರಳ ಪದಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಉಣಬಡಿಸಿದರೆ, ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಕಬೀರರೆಂದೆನಿಸಿದರು.

ಗುರುಕರುಣೆ, ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರ ಸ್ನೇಹದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು 'ಗುರುಕರುಣೆ' ತತ್ತ್ವಪದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಬಿದಿರು ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನವರೆಗೂ ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ ಸಸ್ಯ. ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರಿನ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಕುರಿತು 'ಬಿದಿರು' ತತ್ತ್ವಪದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

೧. ಗುರುಕರುಣೆ

ಗುರುಕರುಣವಿಲ್ಲದವನ ಸ್ನೇಹ

ಸಾವುತನಕ ಬೇಡ ।

ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರ ಸೇವಾ

ಮಾಡಿರುವುದು ಬಹುಪಾಡ

॥ ೧ ॥

ಮಾತಿನೊಳಗ ಮಾತಿಲ್ಲದವನ ಸ್ನೇಹ

ಜಾತಿಜನ್ಮಕಬೇಡ ।

ಹೀನ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿ

ನೀನು ಕೆಡಲಿಬೇಡ

॥ ೨ ॥

ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರೆಂದು ಬಾಯಲಿ ಕರೆದು

ಹೊಕ್ಕು ಬಳಸಲಿಬೇಡ ।

ನಿತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಶನವ ಉಂಡು

ಹೊತ್ತು ಗಳಿಯಲಿಬೇಡ

॥ ೩ ॥

ಹಿರಿದಿಗೆ ಕಿರಿದು ಕಿರಿದಿಗೆ ಹಿರಿದು
ಸರಿಯ ಮಾಡಲಿಬೇಡ |
ಗುರು ಮಹಾಂತೇಶನ ಪಾದವ ಹಿಡಿದು
ಇರುವುದು ಬಹುಪಾಡ

|| ೪ ||

– ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ

* * * * *

೨. ಬಿದಿರು

ಬಿದಿರು (ನಾ) ಯಾರಿಗಲ್ಲದವಳು || ಪ ||

ಹುಟ್ಟುತ ಹುಲ್ಲು ನಾನಾದೆ
ಬೆಳೆಬೆಳೆಯುತ್ತ ದಿವಿನಾದೆ
ಮಕ್ಕಳನು ತೂಗುವತೊಟ್ಟಲಾದೆ || ೧ ||

ಪಲ್ಲಕ್ಕಿದಂಡಿಗೆಯಾದೆ
ಪತ್ತಿಗೆ ಬುಟ್ಟಿ ತಾನಾದೆ
ಮಹಾತ್ಮರ ಕೈಗೆ ಬೆತ್ತ ನಾನಾದೆ || ೨ ||

ಕುಟ್ಟಲು ಒನಕೆಯಾದೆ
ಅಂಬಿಗೆಗೆ ಕೋಲು ತಾನಾದೆ
ರೈತನಿಗೆ ಬಿತ್ತುವ ಕೂರಿಗ್ಯಾದೆ || ೩ ||

ಬೀಸುವ ಗೂಟವಾದೆ
ಕೇರುವ ಮರವಾದೆ
ಮುದುಕರಿಗೆ ಊರುವ ಬೆತ್ತವಾದೆ || ೪ ||

ಆಡುವ ಕೋಲಾದೆ
ಹೂಡಲು ಚಕ್ಕಡಿಯಾದೆ
ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶಗೆ ನಂದಿ ಕೋಲಾದೆ || ೫ ||

ನೆರಳಿಗೆ ಚಪ್ಪರವಾದೆ
ಏಕದಂಡಿಗೆ ಕೊಳವೆಯಾದೆ
ಶಿಶುನಾಳಾಧೀಶಗೆ ಓಲಗವಾದೆ || ೬ ||

– ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಅವರು (ಸಾ. ಶ. ೧೭೬೫) ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಫಜಲಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಿದನೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಾಯಿ ಗಂಗಮ್ಮ, ತಂದೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ. ಇವರು ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಶ್ರೀಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಕಲಕೇರಿ ಮರುಳಾರಾಧ್ಯರಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆಗಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಮೆರೆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕವಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಜೇವರ್ಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಯಡ್ರಾಮಿ ಬಳಿಯ ಕಡಕೋಳ ಗ್ರಾಮವು ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಅವರ ಮಠವಿದೆ. 'ಮಹಾಂತೇಶ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೂರಾರು ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ತತ್ವಪದ ರಚನಾಕಾರರಾದ ಇವರು (ಸಾ.ಶ. ೧೮೧೯) ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಗ್ಗಾವಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ, ಶಿಶುನಾಳದವರು. ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರು ಮಹಮ್ಮದ್ ಶರೀಫ. ಗುರು ಕಳಸದ ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ಟರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಬೀರರೆಂದೇ ಶರೀಫರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಶಿಶುನಾಳಾಧೀಶ, ಶಿಶುನಾಳೇಶ ಅಂಕಿತ. ಇವರು ನೂರಾರು ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಶಯ

ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಅವರ ತತ್ವಪದವು ಮಾನವನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಹುಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಗುರುಕರುಣೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅವರು ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಹೀನ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು, ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡದಿರುವುದು ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

'ಗುರುಕರುಣೆ' ತತ್ವಪದವನ್ನು ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನವರ 'ಆಯ್ದ ತತ್ವಪದಗಳು' ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯ್ದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡವಾದ ವಸ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡಿಮೆ ಉಪಯೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನ ತನಕ ದಿನನಿತ್ಯ ಬಳಸುವ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತು ನೀರು. ಇದರಂತೆ ಬಿದಿರೂ ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಬೇಕಾದ ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಬಿದಿರನ್ನು ಸಂತ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಪರಿ ಈ ತತ್ವಪದದಲ್ಲಿ ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

'ಬಿದಿರು' ತತ್ವಪದವನ್ನು 'ವಿದ್ವಾನ್ ಸದ್ಯೋಜಾತಮೂರ್ತಿ' ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ 'ಶಿಶುನಾಳರ ಗೀತೆಗಳು' ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯ್ದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಶನ - ಅನ್ನ, ಆಹಾರ.

ಕೂರಿಗೆ - ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವ ಸಾಧನ.

ಏಕದಂಡಿ - ತಂತೀ ವಾದ್ಯ.

ದಂಡಿಗೆ - ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರುವ ಕೋಲು;

ಚಕ್ಕಡಿ - ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ.

ಬಹುಪಾಡ - ಬಹಳ ಕಷ್ಟ

ದಿವಿನಾಗು - ಮೈತುಂಬಿಕೊಳ್ಳು;

ಮರ (ಮೊರ) - ಕೇರುವ ಸಾಧನ, ಗೆರಸೆ.

ಪತ್ತೆ - ಎಲೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ತೆ (ಪೂಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪತ್ರ-ಪುಷ್ಪಗಳು);

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ತತ್ತ್ವಪದ : ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವ ಆತ್ಮನ ಕುರಿತ ತಾತ್ವಿಕ ಪದ್ಯವೇ ತತ್ತ್ವಪದ. ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಸಹಜ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವಸಂಬಂಧೀ ರೀತ್ಯ ಅಲಂಕಾರರೂಪದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಭಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಯಾರ ಸ್ನೇಹವು ಸಾಯುವತನಕ ಬೇಡ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ?
೨. ಯಾರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೆಡಬಾರದು?
೩. ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರು ಯಾರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ?
೪. ಬಿದಿರು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು?
೫. ಬಿದಿರಿನ ಚಪ್ಪರವು ಏನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ?
೬. ಬಿದಿರು ಶಿಶುನಾಳಾಧೀಶನಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಬಿದಿರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ರೈತರಿಗೆ, ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ?
೨. ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟಲು, ಬೀಸಲು, ಕೇರಲು ಬಿದಿರು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ?
೩. ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರು ಸ್ನೇಹ ಮಾಡುವ ಬಗೆಗೆ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ?
೪. 'ಗುರುಕರುಣೆ' ಪದ್ಯದ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತತ್ತ್ವಸಾರಿದ್ದಾರೆ?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. 'ಗುರುಕರುಣೆ' ಪದ್ಯದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
೨. 'ಬಿದಿರು' ಪದ್ಯದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. "ಹೀನ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿ ನೀನು ಕೆಡಲಿಬೇಡ"
೨. "ನಿತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಶನವ ಉಂಡು ಹೊತ್ತು ಗಳಿಯಲಿಬೇಡ"
೩. "ಮಹಾತ್ಮರ ಕೈಗೆ ಬೆತ್ತ ನಾನಾದೆ"
೪. "ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ದಿವಿನಾದೆ"

ಉ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತಪದವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. 'ಅಶನ' ಪದದ ಅರ್ಥ _____
(ಅನ್ನ ಆಸೆ ಬಟ್ಟೆ ನೀರು)
೨. 'ಬೆತ್ತ' ಪದದ ತತ್ಸಮರೂಪ _____
(ವೆತ್ತ ವೇತ್ರ ಬೆತ್ತ ಪೆತ್ತ)

೩. 'ಕರುಣೆ' ಪದದ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದ _____

(ಅನುಕರಣೆ ನಿಕರುಣೆ ನಿಷ್ಕರುಣೆ ಅಪಕರುಣೆ)

೪. 'ಅಂಬಿಗ' ಎಂದರೆ _____

(ರೈತ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವ ಗುರು ದೋಣಿ ನಡೆಸುವವ)

೮ಾ) ಮೊದಲಿರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇರುವಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಹಿಂದು : ಮುಂದು :: ಹಿರಿದು : _____

೨. ಮಾತಿಲ್ಲದವನ : ಲೋಪ ಸಂಧಿ :: ಕರುಣವಿಲ್ಲದವನ : _____

೩. ಮನುಷ್ಯನ : ಷಷ್ಠೀ ವಿಭಕ್ತಿ :: ಕಾಲದಲ್ಲಿ : _____

೪. ಪತ್ರ : ಎಲೆ :: ಚಕ್ಕಡಿ : _____

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ.

೧. ಮಾತಿನೊಳಗ _____

_____ ಕೆಡಲಿಬೇಡ

೨. ಬೀಸುವ _____

_____ ಬೆತ್ತವಾದೆ.

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ, ಆದರೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃತ್ಯ - ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಕೆಲಸ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯ ಎಂಬುದು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(೧) ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹ (ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು)

(೨) ಈ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿದವನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಬಂಧಿಸಿ (ಈ ತಪ್ಪು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ)

ಹೀಗೆಯೇ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವಿರುವ, ಆದರೆ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

ಪೂರಕ ಓದು

೧. ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರು ರಚಿಸಿದ 'ಗೋವಿನ ಹಾಡು' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ 'ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎಲೆ ಮಾನವಾ' ಈ ಹಾಡನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಬಿದಿರು ಪದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ.

೨. ವಿವಿಧ ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರ ತತ್ತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

೭. ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನಿತ್ತು ಸಲಹು

– ರಾಘವಾಂಕ

ಪ್ರವೇಶ: ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ, ಸುಖ, ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮಹೋನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಂಡು ಗೌರವಯುತ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸೊಬಗು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತನ್ಮಯತೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಭಿಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೌಲಿಕಾಂಶಗಳ ಅರಿವು ಅಗತ್ಯ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕೂಡ. ಅದಕ್ಕೇ “ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿನೋದೇನ ಕಾಲೋ ಗಚ್ಛತಿ ಧೀಮತಾಂ” ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದು. ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರ ನೂರಾರು ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. “ಸತ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆ, ಸತ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಬಂಧು-ಬಳಗ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆದ ‘ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ’ಯ ಕಥೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾಲದ ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕ ಸತ್ಯಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ’ನ ಭವ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ರೋಚಕ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿ ಧನ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಸಂದ ಕಾರಿರುಳು ಕನ್ನೆಯರು ಹಗಲಂ ನೋಡ
ಲೆಂದು ಬಂದರೊ ಸುರಾಸುರರಬುಧಿಯಂ ಮಥಿಸು
ವಂದು ಹೊಸ ವಿಷದ ಹೊಗೆ ಹೊಯ್ದು ಕಗ್ಗನೆ ಕಂದಿ ಜಲದೇವಿಯರು ಮನದಲಿ
ನೊಂದು ಮಾನಿಸರಾದರೋ ಕಮಲಜಂ ನೀಲ
ದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಲಭಂಜಿಕೆಗಳೊದವಿ ಜೀ
ವಂದಳೆದವೋ ಎನಿಪ್ಪಂದದಿಂ ಬಂದರಂಗನೆಯರವನೀಶನೆಡೆಗೆ

॥ ೧ ॥

ಮಾಯದಬಲೆಯರು ಕಾಣುತ್ತ ಮರು ಭಾಪದಟ
ರಾಯ ಮರುರೇ ರಾಯ ರಾಯದಳವುಳಕಾಟ
ರಾಯಕಂಟಕ ರಾಯಜಗಜಟ್ಟಿ ರಾಯದಲ್ಲಣ ರಾಯಕೋಳಾಹಳ
ರಾಯಭುಜಬಲಭೀಮ ರಾಯಮರ್ಧನ ರಾಯ
ಜೀಯ ಸ್ಥಿರಂಜೀವಯೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಗಾಣ
ನಾಯಕಿಯರೊಲಿದು ದಂಡಿಗೆವಿಡಿದು ಪೊಡಮಟ್ಟು ಹಾಡಲುದ್ಯೋಗಿಸಿದರು || ೨ ||

ಎಕ್ಕಲವ ಬಳಿಬಿಡಿದು ಸುತ್ತಿದಾಸನು ಮುನಿ
ರಕ್ಕಸನ ಬನಕೆ ಬಂದಂಜಿಕೆಯನೆರಡನೆಯ
ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆನಿಪ ಗುರುವಾಚ್ಛೆಗೆಟ್ಟಲನಲ್ಲದೆ ಕನಸ ಕಂಡ ಭಯವ
ಮಿಕ್ಕು ಮಟಿವಂತಡಸಿ ಕವಿವ ಗತಿಗಳ ಸೊಗಸ
ನಕ್ಕಿಸದೆ ಸಮಯೋಚಿತದ ಪಸಾಯಕ್ಕೆ ಮನ
ವುಕ್ಕಿ ಸರ್ವಾಭರಣಮಂ ಗಾಣರಾಣಿಯರಿಗಿತ್ತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು || ೩ ||

ಬಡತನದ ಹೊತ್ತಾನೆ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ನೀ
ರಡಸಿದ್ಧ ಹೊತ್ತಾಜ್ಞ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ರುಜೆ
ಯಡಸಿ ಕೆಡೆದಿಹ ಹೊತ್ತು ರಂಭೆ ದೊರೆಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ಸಾವ ಹೊತ್ತು
ಪೊಡವಿಯೊಡತನ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ಕಡುವಿಸಿಲು
ಹೊಡೆದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಬೀಳ್ವೆಮಗೆ ನೀನೊಲಿದು ಮಣಿ
ದೊಡಿಗೆಗಳನಿತ್ತು ಫಲವೇನು ಭೂಪಾಲ ಹೇಳೆನುತ ಮತ್ತಿಂತೆಂದರು || ೪ ||

ಕಡಲೊಳಾಳ್ವೆಗೆ ತೆಪ್ಪವನು ದಾರಿದ್ರ್ಯಂಗೆ
ಕಡವರವನತಿರೋಗಿಗಮ್ಮತಮಂ ಕೊಟ್ಟಡವ
ರಡಿಗಡಿಗದಾವ ಹರುಷವನೆಯ್ತು ತಿಪ್ಪರವರಂ ಪೋಲ್ವರೀ ಪೊತ್ತಿನ
ಸುಡುಸುಡುನೆ ಸುಡುವ ಬಿಜುಬಿಸಿಲ ಸೆಕೆಯುಸುರ ಬಿಸಿ
ಹೊಡೆದುದುರಿಹತ್ತಿ ಬಾಯ್ ಬತ್ತಿ ಡಗೆ ಸುತ್ತಿ ಸಾ
ವಡಸುತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನಿತ್ತು ಸಲಹು ಭೂಭುಜಯೆಂದರು || ೫ ||

ರವಿಕುಲದ ಪೀಳಿಗೆಯೊಳೊಗೆದ ರಾಯರ್ಗ ಪ
ಟ್ಟವ ಕಟ್ಟುವಂದಿದಿಲ್ಲದಡರಸುತನ ಸಲ್ಲ
ದವನಿಯೊಳು ಯುದ್ಧರಂಗದೊಳಿದಂ ಕಂಡ ಹಗೆಗಳು ನಿಲ್ಲದಿಹ ಕೆಳಗೆ
ಕವಿವ ನೆಳಲೊಳಗಾವನಿದ್ವನಾತಂಗೆ ತಾಂ
ತವಿಲೆಡರು ಬಡತನಂ ರೋಗವಪಕೀರ್ತಿ ಪರಿ
ಭವ ಭಯಂ ಹರೆವುದಿದನಣಿದೆಡೆದು ಸತ್ತಿಗೆಯ ಕೊಡಬಹುದೆ ಹೇಳೆಂದನು || ೬ ||

ಅನುನಯದೊಳ್ಳೆಲ್ಲವಂ ಕೊಡಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು
ಜನನಿಯಂ ಜನಕನಂ ನಲ್ಲಳಂ ದೈವವಂ
ಮನವಾರೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿದರ್ ಪರಿವಾರಮಂ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವತಿಕಲಿಗಳು
ಜನರೊಳಗೆ ಜನಿಸರೆಂದೆನಲು ನೀನೀಗ ಪೇ
ಳ್ಳನಿತಹೊಳು ಬೇಡಿದಡೆ ಕೊಡಬೇಡ ಕೊಡೆಯನೀ
ಯೆನೆ ಲೋಭವೇಕರಸ ಎನಲಿದಲ್ಲದೆ ಬೇಱಿ ಮಾತೆಪಿತರಿಲ್ಲೆಂದನು

॥ ೭ ॥

ಲೋಗರಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿ ಸತಿ ವಂಶಗತ
ವಾಗಿ ಬಂದುದೊಂದ ತಂದೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟು
ವಾಗಲರ್ಚಿಸಿಕೊಂಬುದಾಗಿ ದೈವಂ ನೆಳಲ ತಂಪನೊಸೆದೀವುದಾಗಿ
ಸಾಗಿಸುವ ತಾಯ್ ಧರದೊಳರಿಗಳಂ ನಡುಗಿಸುವು
ದಾಗಿ ಚತುರಂಗಬಲವೆನಿಸಿತೀ ಭತ್ತವೆಂ
ಬಾಗಳಿದನೊಡೆದೊಡೆದು ಬೇಡುವರನತಿಮರುಳರೆನ್ನರೇ ಮೂಜಗದೊಳು

॥ ೮ ॥

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

- ಪದ್ಯ -೧. ಸಂದ ಕಾರಿರುಳು ಕನ್ನೆಯರು ಹಗಲಂ ನೋಡಲ್ + ಎಂದು ಬಂದರೊ ಸುರಾಸುರರ್
+ ಅಬುಧಿಯಂ ಮಧಿಸುವಂದು ಹೊಸವಿಷದ ಹೊಗೆ ಹೊಯ್ದು ಕಗ್ಗನೆ ಕಂದಿ
ಜಲದೇವಿಯರು ಮನದಲಿ ನೊಂದು ಮಾನಿಸರ್ + ಆದರೋ ಕಮಲಜಂ
ನೀಲದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಲಭಂಜಿಕೆಗಳ್ + ಒದವಿ ಜೀವಂ + ತಳೆದವೋ ಎನಿಪ್ಪ
+ ಅಂದದಿಂದ ಬಂದರ್ + ಅಂಗನೆಯರ್ + ಅವನೀಶನ್ + ಎಡೆಗೆ
- ಪದ್ಯ -೨. ಮಾಯದ + ಅಬಲೆಯರು ಕಾಣುತ್ತ ಮರು ಭಾಪು + ಅದಟರಾಯ ಮರುರೇ
ರಾಯ ರಾಯದಳವುಳಕಾಳ ರಾಯಕಂಟಕ ರಾಯಜಗಜಟ್ಟಿ ರಾಯದಲ್ಲಣ
ರಾಯಕೋಳಾಹಳ ರಾಯಭುಜಬಲಭೀಮ ರಾಯಮರ್ಧನ ರಾಯ ಜೀಯ
ಸ್ಥಿರಂಜೀವ + ಎಂದು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಗಾಣನಾಯಕಿಯರ್ + ಒಲಿದು ದಂಡಿಗೆವಿಡಿದು
ಪೊಡಮಟ್ಟು ಹಾಡಲ್ + ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದರು
- ಪದ್ಯ -೩. ಎಕ್ಕಲವ ಬಳಿಬಿಡಿದು ಸುತ್ತಿದ + ಆಸಳನು ಮುನಿ ರಕ್ಕಸನ ಬನಕೆ ಬಂದ +
ಅಂಜಿಕೆಯನ್ + ಎರಡನೆಯ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ್ + ಎನಿಪ ಗುರುವಾಚ್ಚೆಗಟ್ಟು + ಅಳಲನ್
+ ಅಲ್ಲದೆ ಕನಸ ಕಂಡ ಭಯವ ಮಿಕ್ಕು ಮಳಿವಂತೆ + ಅಡಸಿ ಕವಿವ ಗತಿಗಳ
ಸೊಗಸನಕ್ಕಿಸದೆ ಸಮಯೋಚಿತದ ಪಸಾಯಕ್ಕೆ ಮನವುಕ್ಕಿ ಸರ್ವಾಭರಣಮಂ
ಗಾಣರಾಣಿಯರಿಗೆ + ಇತ್ತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು
- ಪದ್ಯ -೪. ಬಡತನದ ಹೊತ್ತು + ಆನೆ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ನೀರ್ + ಅಡಸಿದ್ ಹೊತ್ತು +
ಆಜ್ಞ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ರುಜೆ + ಅಡಸಿ ಕೆಡದಿಹ ಹೊತ್ತು ರಂಭೆ ದೊರೆಕೊಂಡಲ್ಲಿ

ಫಲವೇನು ಸಾವ ಹೊತ್ತು ಪೊಡವಿಯ + ಒಡತನ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ಕಡುವಿಸಿಲು
ಹೊಡೆದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಬೀಳ್ವ + ಎಮಗೆ ನೀನ್ + ಒಲಿದು ಮಣಿದೊಡಿಗೆಗಳನ್ +
ಇತ್ತು ಫಲವೇನು ಭೂಪಾಲ ಹೇಳ್ + ಎನುತ ಮತ್ತೆ + ಇಂತೆಂದರು

ಪದ್ಯ -೫. ಕಡಲೋಳ್ + ಆಳ್ವಂಗೆ ತೆಪ್ಪವನು ದಾರಿದ್ರ್ಯಂಗೆ ಕಡವರವನ್ + ಅತಿರೋಗಿಗೆ +
ಅಮೃತಮಂ ಕೊಟ್ಟಡೆ + ಅವರ್ + ಅಡಿಗಡಿಗೆ + ಅದಾವ ಹರುಷವನೆಯ್ತು
ತಿಪ್ಪರ್ + ಅವರಂ ಪೋಲ್ವರ್ + ಈ ಪೊತ್ತಿನ ಸುಡುಸುಡುನೆ ಸುಡುವ ಬಿಜುಬಿಸಿಲ
ಸೆಕೆ + ಉಸುರ ಬಿಸಿ ಹೊಡೆದುದು + ಉರಿಹತ್ತಿ ಬಾಯ್ ಬತ್ತಿ ಡಗೆ ಸುತ್ತಿ
ಸಾವ್ + ಅಡಸುತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನ್ + ಇತ್ತು ಸಲಹು ಭೂಭುಜ +
ಎಂದರು

ಪದ್ಯ -೬. ರವಿಕುಲದ ಪೀಳಿಗೆಯೋಳ್ + ಒಗದ ರಾಯರ್ಗೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟುವಂದು + ಇದಿಲ್ಲದಡೆ
+ ಅರಸುತನ ಸಲ್ಲದು + ಅವನಿಯೊಳು ಯುದ್ಧರಂಗದೊಳ್ + ಇದಂ ಕಂಡ
ಹಗೆಗಳು ನಿಲ್ಲರ್ + ಅದಱ ಕೆಳಗೆ ಕವಿವ ನೆಳಲೊಳಗೆ + ಆವನಿದನ್ + ಆತಂಗೆ
ತಾಂತವಿಲ್ + ಎಡರು ಬಡತನಂ ರೋಗ + ಅಪಕೀರ್ತಿ ಪರಿಭವ ಭಯಂ
ಹರೆವುದು + ಇದನ್ + ಅಣಿದಡಿದು ಸತ್ತಿಗೆಯ ಕೊಡಬಹುದೆ ಹೇಳ್ + ಎಂದನು

ಪದ್ಯ -೭. ಅನುನಯದೊಳ್ + ಎಲ್ಲವಂ ಕೊಡಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು ಜನನಿಯಂ ಜನಕನಂ
ನಲ್ಲಳಂ ದೈವವಂ ಮನವಾರೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿದರ್ ಪರಿವಾರಮಂ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವ +
ಅತಿಕಲಿಗಳು ಜನರೊಳಗೆ ಜನಿಸರ್ ಎಂದೆನಲು ನೀನೀಗ ಪೇಳ್ವ + ಅನಿತಱೊಳು
ಬೇಡಿದಡೆ ಕೊಡಬೇಡ ಕೊಡೆಯನ್ + ಈಯೆನೆ ಲೋಭವೇಕೆ + ಅರಸ ಎನಲ್
+ ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇಟೆ ಮಾತೆಪಿತರಿಲ್ಲ + ಎಂದನು

ಪದ್ಯ -೮. ಲೋಗರಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿ ಸತಿ ವಂಶಗತವಾಗಿ ಬಂದುದಣಿಂದ ತಂದೆ ಪಟ್ಟವ
ಕಟ್ಟುವಾಗಲ್ + ಅರ್ಚಿಸಿಕೊಂಬುದಾಗಿ ದೈವಂ ನೆಳಲ ತಂಪನ್ + ಒಸೆದು +
ಈವುದಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವ ತಾಯ್ ಧುರದೊಳ್ + ಅರಿಗಳಂ ನಡುಗಿಸುವುದಾಗಿ
ಚತುರಂಗಬಲ + ಎನಿಸಿತು + ಈ ಭತ್ತವೆಂಬಾಗಳ್ + ಇದನಣಿದಡಿದು ಬೇಡುವರನ್
+ ಅತಿಮರುಳರ್ + ಎನ್ನರೇ ಮೂಜಗದೊಳು

ಪೂರ್ವ ಕಥೆ

ಒಮ್ಮೆ ದೇವ ಸಭೆ ನಡೆದಿದ್ದಾಗ ಇಂದ್ರನು “ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಂತ ಅರಸ ಯಾರು?”
ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನು “ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಹೆಸರನ್ನು
ಹೇಳಿ ಆತನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ವಸಿಷ್ಠ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿರೋಧಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದವನಾದ
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದನು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಾಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಸಿಯೇ ಸಿದ್ಧ ಎಂದು
ಪಂಥವೊಡ್ಡಿದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಹು
ಸುಖಾರ್ಥಿಯಾಗಲೇಗೆ ವೇಷಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ದಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಡಲಾಗದ

ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆತನನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ಸತ್ಯವ್ರತಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರಬೇಕೆಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಆತ ಕೇಳಿದಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀಡಿ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೇ ಎಡವಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಮಣಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ತಂತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಬೇಟೆಯ ನೆವದಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿಸಿ ಕಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ವಿವಿಧ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಾಡಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ರಾಜನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಬೇಟೆಗೆಂದು ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕೂಡಲೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾದನು. ಆತನ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವುದರೊಳಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾಡಿನ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಲಗ್ನೆಯಿಟ್ಟವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ರೈತರೆಲ್ಲರು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದೊರೆಯ ಮುಂದೆ ಗೋಳಿಟ್ಟರು. ನಾಡಿನ ಅನ್ನದಾತರ ಮೊರೆಯನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಆಲಿಸಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ ಹಾಗೂ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಸಿಷ್ಠಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದನು. ಅವರಿಂದ “ಅಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ನಡೆದುಕೊ. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊ. ಮುಂದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಯೂ ಕಾಲಿರಿಸಬೇಡ” ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಗೆಹೊರಟನು. ಬೇಟೆಯನ್ನು ಆಡುತ್ತ ಅವನು ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪೋವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ತನ್ನ ಕೋಪದಿಂದ ಗಾನ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, “ಸರ್ವಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅವನನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುತ್ತಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮುಂದೇನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪದ್ಯಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ರಾಘವಾಂಕ ನಡುಗನ್ನಡದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ (ಸಾ. ಶ. ಸುಮಾರು 1225). ಹಂಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದವನು ಪಂಪಾಪತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪರಮಭಕ್ತ. ರಗಳೆ ಕವಿಯೆಂದೆನಿಸಿದ ಹರಿಹರನ ಸೋದರಳಿಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪರಮಭಕ್ತ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮಚಾರಿತ್ರ, ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರ ಮಹತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಷಟ್ಪದಿ ಭಂದಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉಭಯಕವಿ ಕಮಲ ರವಿ, ಕವಿ ಶರಭ ಭೇರುಂಡ, ಷಟ್ಪದಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಭಿದಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಪಕನೆಂಬ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕವಿ. ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿ ವಿರಚಿತವಾದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ’ ಗ್ರಂಥದ ‘ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಶ್ರಮ ಪ್ರವೇಶ’ ಭಾಗದಿಂದ (ಪದ್ಯ 26 ರಿಂದ 34) ಆಯ್ದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. “ಹರನೆಂಬುದೇ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯವೆಂಬುದೇ ಹರನು” ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿದ ಮಹಾ ಸತ್ಯಸಂಧ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅವನ ರಾಣಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯೇ ನೈತಿಕ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಬೇಟೆಗೆಂದು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಅರಿಯದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆ ಮೀರಿ ಬಂದುದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ತನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಗಾನ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಾಡು, ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹಾಡು ಮತ್ತು ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಬಹುಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಕನ್ಯೆಯರು ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ‘ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹು’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂವಾದವು ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿಯಮ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಡಸಿ - ಮುತ್ತಿ, ಆವರಿಸಿ, ಬಯಸಿ

ಅದಟ - ಶೂರ

ಅನಿಮಿತ್ತ - ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ;

ಅಬುಧಿ - ಸಮುದ್ರ;

ಅವನಿ - ಭೂಮಿ;

ಆಜ್ಯ - ತುಪ್ಪ, ಫೃತ;

ಆಸಳ್ - ಬಳಲಿಕೆ, ದಣಿವು;

ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದರು - ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು;

ಎಕ್ಕಲ - ಹಂದಿ;

ಒಸೆದು - ಮೆಚ್ಚಿ,

ಕಡವರ - ಚಿನ್ನ, ನಿದಿ; ಡಗೆ - ಸೆಕೆ

ಧುರ - ಕಾಳಗ

ಪರಿಭವ - ತಿರಸ್ಕಾರ, ಸೋಲು

ಪಸಾಯ - ಉಡುಗೊರೆ, ಬಹುಮಾನ;

ಮರು - ಕೊಂಡಾಟದ ಒಂದು ಮಾತು;

ಮೂಜಗ - ಮೂರು ಲೋಕ;

ರುಜೆ - ರೋಗ, ಖಾಯಿಲೆ;

ಸತ್ತಿಗೆ - ಭತ್ತಿ

ಸಾಲಭಂಜಿಕೆಗಳ್ - ಗೊಂಬೆಗಳು, ಪುತ್ಥಳಿಗಳು, ವಿಗ್ರಹಗಳು.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಗಾನರಾಣಿಯರು ಅವನೀಶನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕವಿಯು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ?
೨. ಗಾನರಾಣಿಯರಿಗೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಯಾವ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು?
೩. ಗಾನರಾಣಿಯರು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಏನನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು?
೪. ಸತ್ತಿಗೆಯು ಯಾವಾಗ ದೈವ ಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಕನ್ಯೆಯರ ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಹೇಗಿತ್ತು? ವಿವರಿಸಿ.
೨. ಗಾನರಾಣಿಯರು ಏನೆಂದು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಹಾಡಿದರು? ವಿವರಿಸಿ.
೩. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು?
೪. ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯ ವಿಶೇಷತೆ ಕುರಿತು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ನೀಡಿದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಗಾನರಾಣಿಯರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
೨. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಗಾನರಾಣಿಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. “ಸಂದ ಕಾರಿರುಳು ಕನ್ಯೆಯರು ಹಗಲಂ ನೋಡಲೆಂದು ಬಂದರೊ”
೨. “ಬಡತನದ ಹೊತ್ತಾನೆ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು”
೩. “ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನಿತ್ತು ಸಲಹು ಭೂಭುಜಯೆಂದರು”
೪. “ಅನುನಯದೊಳ್ಳೆಲ್ಲವಂ ಕೊಡಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು”

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಶ, ಷ, ಸ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಈ ಮೂರು ವರ್ಣ (ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರ)ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ನಾವು ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶಕಲ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತುಂಡು ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ಭಾಗ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಸಕಲ ಎಂದಾಗ ಇಡಿಯಾದ, ಪೂರ್ಣವಾದ, ಎಲ್ಲ - ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದಗಳು!

ಶರ್ವ ಎಂಬುದು ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಒಂದು ಹೆಸರು. ಸರ್ವ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸಮಗ್ರ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ದೋಷ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪು ಎಂಬರ್ಥವು ಹೊಮ್ಮಿದರೆ ದೋಷ ಎಂಬುದು ದೋಷಿಯ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗಿ ಇಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶರ ಎಂದರೆ ಬಾಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಾದರೆ ಸರ ಎಂಬುದು ಕೊರಳಮಾಲೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದಾಗ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಷಟ್ಪದಿ

ಷಟ್-ಆರು, ಪದಿ-ಸಾಲು, ಆರುಸಾಲುಗಳ ಪದ್ಯ -ಷಟ್ಪದಿ.

ಷಟ್ಪದಿ ಮಾತ್ರಾಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪದ್ಯ ಪ್ರಕಾರ.

ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಶರ, ಕುಸುಮ, ಭೋಗ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ, ವಾರ್ಧಕ ಎಂಬ ಆರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು

- ೧. ೨. ೪ ಮತ್ತು ೫ನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ೩ ಮತ್ತು ೬ನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಸಮನಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಸಾಲುಗಳ ಒಂದೂವರೆಯಷ್ಟು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ೩ ಮತ್ತು ೬ನೆಯ ಸಾಲುಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ ಲಘುವಾಗಿದ್ದರೂ ಗುರು ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.
- ಒಟ್ಟು ಪದ್ಯದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾರ್ಧವೆಂದೂ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದು.
- ಆದಿಪ್ರಾಸ ನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ

೧, ೨, ೪ ಮತ್ತು ೫ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳ ಗಣದ ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಮಾತೃಗಳ ಗಣಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡೆರಡು ಬರುತ್ತವೆ. ೩ ಮತ್ತು ೬ ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳ ಗಣದ ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಮಾತೃಗಳ ಗಣಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂರು ಮೂರು ಇದ್ದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಐ	ಛ	ಐ	ಛ
ಉಉಉ	ಉಉ_	_ ಉ	ಉಉ_
ವರದ	ವರಕಾ	ವೇರಿ	ನದಿಯಿಂ

ಇ	ಛ	ಇ	ಛ
ಉ ಉ ಉ	— —	ಉ ಉ ಉ	— ಉ ಉ
ಪರಮೆ	ಗೋದಾ	ವರಿಯ	ಮಧ್ಯದ

೨	೪	೨	೪	೨	೪	ಗುರು
೦ ೦ ೦	— ೦ ೦	— ೦	— ೦ ೦	— ೦	೦ ೦ —	—
ಹರವು	ಕನ್ನಡ	ದೊಳ	ವೆಂದನು	ಚಕ್ರಿ	ಸ್ವಪತುಂ	ಗ

ಇದರ ಉತ್ಕರಾರ್ಥವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಾರ್ಧಕ ಪಟ್ಟದಿ

೧. ೨. ೪ ಮತ್ತು ೫ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ೫ ಮಾತ್ರಗಳ ೪ ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ೩. ಮತ್ತು ೬ ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ೫ ಮಾತ್ರಗಳ ೬ ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :

ಶಿ	ಶಿ	ಶಿ	ಶಿ
ಉಉಉಉ	— — ಉ	ಉಉಉಉ	— ಉ —
ಬಡತನದ	ಹೊತಾನೆ	ದೊರಕಿಫಲ	ವೇನುನೀ

ಶಿ	ಶಿ	ಶಿ	ಶಿ
U U _ U	_ _ U	UUUUUU	_ UUU
ರಡಸಿದ್	ಹೊತ್ತಾಜ್ಜಿ	ದೊರಕಿಫಲ	ವೇನುರುಜಿ

ಇಿ	ಇಿ	ಇಿ	ಇಿ	ಇಿ	ಇಿ	ಗುರು
ಉಉಉಉಉ	ಉ ಉ _ ಉ	_ ಉಉಉ	_ _ ಉ	ಉ ಉ _ ಉ	_ ಉ _	_
ಯಡಸಿಕಿಡೆ	ದಿಹಹೊತ್ತು	ರಂಬೆದೊರೆ	ಕೊಂಡಲ್ಲಿ	ಫಲವೇನು	ಸಾವಹೊ	ತ್ತು

ಇದರ ಉತ್ಕರಾರ್ಥವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಷಟ್ಪದಿ ಎಂದರೇನು? ವಿಧಗಳಾವುವು?
೨. ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು?
೩. ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

೧. ಸಂದ ಕಾರಿರುಳು ಕನ್ನೆಯರು ಹಗಲಂ ನೋಡ

ವಂದಳೆದವೋ ಎನಿಪ್ಪಂದದಿಂ ಬಂದರಂಗನೆಯರವನೀಶನೆಡೆಗೆ

೨. ಬಡತನದ ಹೊತ್ತಾನೆ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ನೀ

ದೊಡಿಗೆಗಳನಿತ್ತು ಫಲವೇನು ಭೂಪಾಲ ಹೇಳೆನುತ ಮತ್ತಿತೆಂದರು

ಇ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅನುನಯದೊಳ್ಳೆಲ್ಲವಂ ಕೊಡಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು
ಜನನಿಯಂ ಜನಕನಂ ನಲ್ಲಳಂ ದೈವವಂ
ಮನವಾರೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿದ್ ಪರಿವಾರಮಂ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವತಿಕಲಿಗಳು

ಪೂರಕ ಓದು

ಅ) ಎಚ್. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರು ಗದ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿರುವ 'ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರಿ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ.

೮. ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿ

ಶ್ರೀವಿಜಯ, ನಯಸೇನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ,
ಮಹಾಲಿಂಗರಂಗ ಮತ್ತು ಆಂಡಯ್ಯ

ಪ್ರವೇಶ : ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕವಿ ಪರಂಪರೆ ಮನಸಾರೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸೊಬಗು, ವೈಭವ, ಸೌಂದರ್ಯ ಅಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಜಾಣ್ಮೆ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಹರವು, ಕವಿ-ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಅದರ ಮಹತ್ವ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಕಂ|| ಪದನಟಿದು ನುಡಿಯಲುಂ ನುಡಿ
ದುದನಟಿದಾರಯಲುಮಾರ್ಪರಾ ನಾಡವರ್ಗಳ್|
ಚದುರರ್ ನಿಜದಿಂ ಕುಣಿತೋ
ದದೆಯಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣಿತ ಮತಿಗಳ್||

- ಶ್ರೀವಿಜಯ

ಕಂ|| ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಟಿಡ್ವೆ ನೆಣಿ
ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಟಿ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ತಂ|
ದಿಕ್ಕುವುದೇ ಸಕ್ಕದಮಂ
ತಕ್ಕದೆ ಬೆರೆಸಲ್ವೆ ಘೃತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ||

- ನಯಸೇನ

ಉ|| ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿಸಂತತಿ ವಾಮನಕ್ರಮಂ|
ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮುಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಮುಗಿಲಂ ಹರನಂ ನರನೊತ್ತಿ ಗಂಟಲಂ|
ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೆಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕವಿಗಳ್ ಕೃತಿಬಂಧದೊಳಲ್ತೆ ಕಟ್ಟಿದರ್|
ಮುಟ್ಟಿದರೊತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿದರದೇನಳವಗ್ಗಳಮೋಕವೀಂದ್ರರಾ||

- ನೇಮಿಚಂದ್ರ

ಭಾ.ಷ.|| ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ
ಕಳಿದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ
ಅಳಿದ ಉಷ್ಣದ ಹಾಲಿನಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿರ್ಪ
ಲಲಿತವಹ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯಲಿ
ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷವ
ಗಳಿಸಿಕೊಂಡೊರೆ ಸಾಲದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲಿನ್ನೇನು

- ಮಹಾಲಿಂಗರಂಗ

ಕ೦|| ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲದೆ ಸಂಪಗೆ|
ಯಲ್ಲದೆ ದಾಳಿಂಬಮಲ್ಲದೊಪ್ಪುವ ಚೆಂದೆ||
ಗಲ್ಲದೆ ಮಾವಲ್ಲದೆ ಕೌಂ|
ಗಲ್ಲದೆ ಗಿಡುಮರಗಳೆಂಬುವಿಲ್ಲಾ ನಾಡೊಳ್||

—ಆಂಡಯ್ಯ

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

೧. ಶ್ರೀವಿಜಯ : ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಸಾ.ಶ. ಸುಮಾರು ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಈತನು 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಜನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

* * * * *

೨. ನಯಸೇನ : ನಯಸೇನನು ಸಾ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಳುಗುಂದದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು. ಈತನು 'ಧರ್ಮಾಮೃತ' ಎಂಬ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ನಯಸೇನನು ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕು. ಇವೆರಡನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಎಣ್ಣೆ-ತುಪ್ಪಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಂತೆ ಅಸ್ವಾದ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

* * * * *

೩. ನೇಮಿಚಂದ್ರ : ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಸಾ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು ಈತನು ಲೀಲಾವತೀ ಪ್ರಬಂಧ ಹಾಗೂ ಅರ್ಧನೇಮಿ ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

* * * * *

೪. ಮಹಲಿಂಗರಂಗ : ಮಹಲಿಂಗರಂಗನು ಸಾ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು. ಈತನು 'ಅನುಭವಾಮೃತ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ನಿಜನಾಮ ಶ್ರೀರಂಗ. ತನ್ನ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಹಲಿಂಗರಂಗ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಅನುಭವಾಮೃತವು ಕನ್ನಡದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡ ಕೃತಿಯೆಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ.

೫. ಆಂಡಯ್ಯ : ಆಂಡಯ್ಯನು ಸಾ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕದಂಬರ ದೊರೆ ಕಾಮದೇವನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಇವನು 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ' ಅಥವಾ 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವಂ' ಎಂಬ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವಂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕೇವಲ ತದ್ಭವ ಪದಗಳನ್ನೂ ದೇಸೀ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

'ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಕನ್ನಡ ಬಾವುಟ' ಕೃತಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯ

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡು-ನುಡಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಕವಿಗಳು ಮನಸಾರೆ ಹೊಗಳಿರುವುದನ್ನು, ಅವರ ಭಾಷಾ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಶ್ರೀ ವಿಜಯನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಜನಪದರು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಯಸೇನನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡವು ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಮಯವಾಗುವುದನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಗಳಿದರೆ, ಮಹಲಿಂಗರಂಗನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡವು ಹೇಗೆ ಸರಳ ಸುಂದರ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲವು ಉಪಮೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಗಳಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿಂತ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಂಡಯ್ಯನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಹಿರಿಮೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕವಿಗಳು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಪದ ವಿಂಗಡಣೆ

೧. ಪದನಟಿದು ನುಡಿಯಲುಂ + ನುಡಿದುದನ್ + ಅಟಿದು + ಆರಯಲುಮ್ + ಆರ್ಪರ್ + ಆ ನಾಡವರ್ಗಳ್ + ಚದುರರ್ ನಿಜದಿಂ ಕುಟಿತು + ಓದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣಿತ ಮತಿಗಳ್||
೨. ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಟಿೞ್ಡೆ ನೆರೆ + ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಟಿ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ತಂದು + ಇಕ್ಕುವುದೇ ಸಕ್ಕದಮಂ + ತಕ್ಕದೆ ಬೆರೆಸಲ್ಕೆ ಘೃತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ||

೩. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿಸಂತತಿ ವಾಮನಕ್ರಮಂ + ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದರ್ಕೆ + ಮುಗಿಲಂ ಹರನಂ ನರನ್ + ಒತ್ತಿ ಗಂಟಲಂ + ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಿದರ್ಕೆ ಕವಿಗಳ್ ಕೃತಿಬಂಧದೊಳ್ + ಅಲೈ ಕಟ್ಟಿದರ್ + ಮುಟ್ಟಿದರ್ + ಒತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿದರ್ + ಅದೇನ್ + ಅಳವು ಅಗ್ಗಳಮೋ ಕವೀಂದ್ರರಾ||
೪. ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನ + ಅಂದದಿ + ಕಳಿದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನ + ಅಂದದಿ + ಅಳಿದ ಉಷ್ಣದ ಹಾಲಿನ + ಅಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿ + ಇರ್ಪ + ಲಲಿತವಹ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯಲಿ ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷವ + ಗಳಿಸಿಕೊಂಡೊಡೆ ಸಾಲದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ + ಇನ್ನೇನು?
೫. ಮಲ್ಲಿಗೆ + ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಪಗೆ + ಅಲ್ಲದೆ ದಾಳಿಂಬಮ್ + ಅಲ್ಲದೆ + ಒಪ್ಪುವ ಚಂದೆಂಗು + ಅಲ್ಲದೆ ಮಾವು + ಅಲ್ಲದೆ ಕೌಂಗು + ಅಲ್ಲದೆ ಗಿಡುಮರಗಳ್ + ಎಂಬುವು + ಇಲ್ಲ + ಆ ನಾಡೊಳ್||

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅರಿದು - ತಿಳಿದು;

ಆರಯ - ಪಾಲನೆ;

ಚದುರ(ದ್ವ)-ಚತುರ(ತ್ರ) ಜಾಣ;

ಪದ- ಕ್ರಮ, ರೀತಿ;

ಪರಿಣಿತ - ತಜ್ಞ;

ಮತಿಗಳು - ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು;

ಘೃತ- ತುಪ್ಪ;

ತೈಲ - ಎಣ್ಣೆ;

ಬೆರೆಸು - ಕೂಡಿಸು;

ಸಕ್ಕದ(ದ್ವ) - ಸಂಸ್ಕೃತ(ತ್ರ);

ಅಗ್ಗಳ- ಶ್ರೇಷ್ಠ;

ಕಟ್ಟಿಗೆ - ಸೇತುವೆ;

ಕಡಲು - ಸಮುದ್ರ;

ನರ - ಅರ್ಜುನ;

ಮುಗಿಲು - ಆಕಾಶ;

ವಾಮನ(ಕುಬ್ಜ) - ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಗಳೊಂದು;

ಹರ - ಶಿವ;

ಮೋಕ್ಷ - ಮುಕ್ತಿ;

ಉಷ್ಣ - ಶಾಖ;

ಲಲಿತ- ಸುಂದರ, ಸರಳ;

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಪದನರಿದು ನುಡಿಯುವವರು ಯಾರು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ?
೨. ತುಪ್ಪದೊಡನೆ ಯಾವುದನ್ನು ಬೆರೆಸಬಾರದು?
೩. ಮಹಲಿಂಗರಂಗನ ಪ್ರಕಾರ ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಇರುವ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಹೇಗೆ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ?
೨. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಯಸೇನ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
೩. ಕವೀಂದ್ರರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ?
೪. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆ ಎಂದು ಕವಿ ಮಹಲಿಂಗರಂಗ ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ?
೫. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಆಂಡಯ್ಯ ಕವಿ ಹೇಗೆ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ?

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಕವೀಂದ್ರರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ?
೨. ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶೇಷತೆ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆಸ್ವಾದ ಮಿಶ್ರಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗಳು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?

ಈ) ಸಂದರ್ಭಸಹಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೧. ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣಿತಮತಿಗಳ್.
೨. ತಕ್ಕುದೆ ಬೆರೆಸಲ್ಕೆ ಘೃತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ.
೩. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟುಧಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿಸಂತತಿ.
೪. ಕಳಿದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ.
೫. ದಾಳಿಂಬಮಲ್ಲದೊಪ್ಪುವ ಚೆಂದೆಗಳಲ್ಲದೆ.

ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗು

ಅರ್ಕ ಒತ್ತು ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. “ರ್” – ಇದನ್ನು ಅರ್ಕ ಒತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಅಕ್ಷರದ ನಂತರ ಬಳಕೆಯಾದರೂ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರವು ಅಕ್ಷರದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಬರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಅರ್ಕ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು “ಅರ್ಕ” ಎಂದು ಓದಬೇಕು. ಕ ಅಕ್ಷರದ ನಂತರ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ

೯ ಸಂಕೇತವು ಕ ಅಕ್ಷರದ ಹಿಂದೆ ಬರುವ ಅಕ್ಷರದ ಜೊತೆ ಅರ್ ಕಾರವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಎಂದು ಓದಬೇಕು. ಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಓದಬೇಕು.

ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅರ್ಕ ಒತ್ತನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೆಲವರು ಮುಂದಿಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಂಕೇತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿದರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಎಂಬ ವಾದವು ಹುರುಳಿಲ್ಲದ್ದು. ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತು ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬರೆದ ಭಾರತೀಯರು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಇದೆ. ಧೈರ್ಯ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಧಯ್ಯ ಎಂದು ಬರೆಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಓದುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಅರ್ಕ ಒತ್ತನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಪೌರ್ಣಮಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪವ್ಯಮಿ ಎಂದು ಬರೆದಾಗ ಆಗುವ ಅಭಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಅರ್ಕ ಒತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಹೋದಾಗ ಆಗುವ ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಛಂದಸ್ಸು

ಅಕ್ಷರಗಣ:

ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಣವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಗಳು ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದ ಗಣಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ವೃತ್ತ ಜಾತಿಯ ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ಪಲಮಾಲ, ಚಂಪಕಮಾಲ, ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೇಡಿತ, ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೇಡಿತ, ಸ್ತಂಭರಾ, ಮಹಾಸ್ತಂಭರಾ ಎಂಬ ಆರು ವೃತ್ತಗಳು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಖ್ಯಾತ ಕರ್ಕಾಟಕಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಷರಗಣದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿಧದ ಗಣಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವು ಹೀಗಿವೆ.

ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ

ಯಮಾತಾ	= U - -	ಯಗಣ
ಮಾತಾರಾ	= - - -	ಮಗಣ

ತಾರಾಜ	= - - U	ತಗಣ
ರಾಜಭಾ	= - U -	ರಗಣ
ಜಭಾನ	= U - U	ಜಗಣ
ಭಾನಸ	= - U U	ಭಗಣ
ನಸಲ	= U U U	ನಗಣ
ಸಲಗಂ	= U U -	ಸಗಣ

ಆರುವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಇರುವ ಪದ್ಯ

“ಗುರುವೊಂದಾದಿಯೊಳುತ್ತಲಂ ಗುರು ಮೊದಲ್ ಮೂರಾಗೆ ಶಾರ್ದೂಲಮಾ |
ಗುರುನಾಲ್ಕಾಗಿರಲಂತು ಸ್ತಗ್ಧರೆ ಲಘುದ್ವಂದ್ವಂ ಗುರುದ್ವಂದ್ವಮಾ |
ಗಿರೆ ಮತ್ತೇಭ ಲಘುದ್ವಯ ತ್ರಿಗುರುವಿಂದಕ್ಕುಂ ಮಹಾಸ್ತಗ್ಧರಾ |
ಹರಿಣಾಕ್ಷೇ ಲಘುನಾಲ್ಕು ಚಂಪಕಮಿವಾರು ಖ್ಯಾತ ಕರ್ಣಾಟಕಂ”

ಉತ್ಪಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತ

ಲಕ್ಷಣ : ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿರುವ ಪದ್ಯ. ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ೨೦ ಅಕ್ಷರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಭಗಣ, ರಗಣ, ನಗಣ, ಭಗಣ, ಭಗಣ, ರಗಣಗಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲಘು, ಗುರುಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ : ಉತ್ಪಲಮಾಲೆಯಷ್ಟುದುಭರಂನಭಭಂರಲಗಂನೆಗಳ್ವಿರಲ್

ಉದಾ :

ಭ	ರ	ನ	ಭ	ಭ	ರ	ಲಗು
- U U	- U -	U U U	- U U	- U U	U - U	U -
ಉತ್ಪಲ	ಮಾಲೆಯ	ಷ್ಟುದುಭ	ರಂನಭ	ಭಂರಲ	ಗಂನೆಗ	ಳ್ವಿರಲ್

ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತ

ಲಕ್ಷಣ : ಪ್ರತಿಪಾದಲ್ಲೂ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪಾದವೂ ನ, ಜ, ಭ, ಜ, ಜ, ಜ, ರ ಎಂಬ ಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದಿ ಪ್ರಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ : ನಜಭಜಜಂಜರಂ ಬಗೆಗೊಳುತ್ತಿರೆ ಚಂಪಕ ಮಾಲೆಯೆಂದಪರ್

ಉದಾ :

ನ	ಜ	ಭ	ಜ	ಜ	ಜ	ರ
U U U	U - U	- U U	U - U	U - U	U - U	- U -
ನಜಭ	ಜಜಂ	ರಂಬಗೆ	ಗೊಳುತ್ತಿ	ರೆಚಂಪ	ಕಮಾಲೆ	ಯೆಂದಪರ್

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಖ್ಯಾತಕರ್ಣಾಟಕ ವೃತ್ತಗಳು ಯಾವುವು?

೨. ಅಕ್ಷರಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಅವುಗಳು ಯಾವುವು?

ಆ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅ) ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಱ್ಪೊಡೆ ನೆರೆ

ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಱ್ಪಿ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ತಂ

ಆ) ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿಸಂತತಿವಾಮನಕ್ರಮಂ

ಇ) ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ

ಕಳಿದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ

ಅಳಿದ ಉಷ್ಣದ ಹಾಲಿನಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿರ್ಪ

ಇ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

೧. ಪದನರಿದು _____

_____ ಮತಿಗಳ್

೨. ಮಲ್ಲಿಗೆ _____

_____ ನಾಡೊಳ್

ಪೂರಕ ಓದು

೧. ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಬಗೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿರಿ.

೪. ನನ್ನಾಸೆ

– ಇಂದುಮತಿ ಲಮಾಣಿ

ಗೆಲ್ಲಬೇಕು; ಬೀಸಲು ಬರುವ
ಬಲೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕು

ತನ್ನನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು –
ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಬತ್ತಿ ನಾನಾಗಬೇಕು.

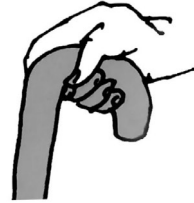
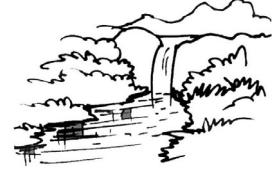
ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗಿ –
ಮಣ್ಣ ಮೇಲೊಂದು ಮರವಾಗಿ –
ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ನೆರಳಾಗಬೇಕು.

ಬತ್ತದ ವರತೆ –
ಸದಾ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಚಿಲುಮೆ ನಾನಾಗಿ ;
ದಾಹಗೊಂಡವರ ತನುವ ತಣಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಅಳುವ ಕಂದನ ನಗಿಸಲು
ಅಮ್ಮನ ಕಂಠದ ಜೋಗುಳ ನಾನಾಗಬೇಕು.

ಮಾನವನ ಅಜ್ಞಾನತೆ ತೊಲಗಿಸಲು –
ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥ ನಾನಾಗಿ
ಧನ್ಯಳಾಗಬೇಕು...

ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ನರಳಾಡುವ –
ದೀನರ ಊರುಗೋಲು ನಾನಾಗಬೇಕು....
ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರೆಯಾಗುವ ಮುನ್ನ
ಅಂತ್ಯ ನನ್ನದಾಗಬೇಕು.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಇಂದುಮತಿ ಲಮಾಣಿ ಅವರು (ಜನನ ೧೯೫೯) ವಿಜಯಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಬರಟಗಿಯ ಮೂರನೇ ತಾಂಡಾದವರು, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಯಿತ್ರಿ. ಬಂಜಾರ ಸೇವಾ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಮಹಿಳಾ ಸ್ನೇಹಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಮ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ 'ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿಚೆನ್ನಮ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' (ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ), 'ಡಾಟರ್ ಆಫ್ ನೈಟ್' ಪ್ರಶಸ್ತಿ (ಟರ್ಕಿ), ಮೈತ್ರೇಯಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (ಕುರ್ಜಾ), ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಸಂದಿವೆ. 'ತಾಯಿಲೋಕ' (ಕವನಸಂಕಲನ), 'ಭಾವಲೋಕ' (ಜನಪದ ಕವನಸಂಕಲನ) 'ಏಕಾದಶ' (ಕಥಾಸಂಕಲನ) 'ಕೊರಡು ಕೊನರುವುದು ಬರಡುಹಯನಹುದು', 'ಮಠ' (ಕಾದಂಬರಿ) ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಅಜ್ಞಾನ ತೊಲಗಿಸಲು ಕವಯಿತ್ರಿ ಏನಾಗ ಬಯಸಿದ್ದಾರೆ?
೨. ಸದಾ ಚಿಮ್ಮುವ ಚಿಲುಮೆಯಾಗಬೇಕು, ಏಕೆ?
೩. ನನ್ನಾಸೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಯಿತ್ರಿಯವರ ಆಸೆಗಳೇನು?

೫. ಉರಿದ ಬದುಕು

- ಶಾಂತರಸ

ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತು.

ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಕುದ್ದುಹೋದ. ಕಾಶೀಮಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವಳನ್ನೇ ಯಾಕೆ ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಈಗ ಅಪರಾತ್ರಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಬರುವಾಗ ಯಾರೋ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನಿತ್ತು. ಚೀಟಿ ಪಾಟಿ ಚಿಲ್ಲವಾರ ದಾಟಿ ಅಂಕುಡೊಂಕು ಅನ್ನುವಂತೆ ಯಾವುಯಾವುದೋ ಓಣಿ ಹಾದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಬಂದಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿ.

ಮತ್ತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ. ಬಡಿದ. ಬಡಿದ. ಹಗುರಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಪೂರ್ಣ ಅಲ್ಲ ಅರ್ಧ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲುಹಾಕಿದ. “ಬ್ಯಾಡ ಅಣ್ಣಾ ಕಾಲು ಬುಳ್ತೇನಿ, ಒಳಗ ಬರಬ್ಯಾಡ. ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾವಿನ ಬಾಯಾಗ ತುರಕಬ್ಯಾಡ.”

“ತಂಗೀ ಅನ್ನವ್ವ ಮೂರು ನಾಕು ತಾಸೇ ಇರ್ತೀನಿ, ಜಾಸ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಹಸುವು ಬಾಳಾಗ್ಯಾದ, ಏನಾದರ ತಿಂಬಾಕ ಕೊಡು. ಮೊದ್ಲು ಒಳಗ ಬುಡು ಯಾರೋ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಂಗ ಕಾಣ್ತದೆ.”

ಒಳಗ ಬರುವ ಅಣ್ಣನನ್ನು ತಡೆದು “ಯಣ್ಣಾ, ನೀ ಬಂದಿದ್ದು ಸುಳುವತ್ತಿದ್ದೆ ರಜಾಕಾರ್ತು ನಮ್ಮನ್ನ ಬೀದ್ಯಾಗ ನಿಲ್ಲಿ ಗುಂಡಾಕ್ತಾರ. ಒಳಗ ಬರ್ಬ್ಯಾಡ, ಎಲ್ಯಾನ ಹೋಗು. ನಡಿ ನಿಂದ್ರಬ್ಯಾಡ. ಸಂಜೀಕಡೆ ಊರಾಗ ಪೊಲೀಸ್ತು ಬಂದು ಗಸ್ತು ತಿರಿಗಿದ್ದು. ಅಮೀನ್‌ಸಾಬ್ರು ಬಂದಿದ್ದಂತೆ; ಇನ್ನೂ ಅಗಸ್ಯಾಗ ಆನಂತ. ಕಾಲಿಡೀತಿನಿ ಅಣ್ಣಾ, ಒಳಗ ಬರಬ್ಯಾಡ.”

“ಅಪ್ಪನ್ನ ಕೊಲ್ಲಿದವ್ವ ಮ್ಯಾಲೆ ನಿನಗ ಸಿಟ್ಟಿದ್ದಂಗಿಲ್ಲ; ನಾನು ಅವನ್ನ ಕೊಲ್ಲಾಕ ಹೊಂಟೇನಿ. ತಟುಕು ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಇರ್ತೀನಿ, ಹಸ್ತೀನಿ ಅನ್ನವ್ವಾ ಏನಾದರೂ ಕೊಡು ತಿಂಬಾಕ.”

ಸಿಟ್ಟಾಕಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣಾ, ಈಗ ಅವು ನಮ್ಮನೂ ಕೊಲ್ಲಾಕ ತಯ್ಯಾರಾರ” ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಬ್ಯಾಡ ಅಣ್ಣಾ ಜಲ್ಲಿ ನಡಿ ಅಣ್ಣಾ, ಆತ ಈಗ ಬದಲಾಗ್ಯಾನ. ಜೀವದ ಅಂಜಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಜಾಕಾರರ ಸೋಬ್ತಮಾಡ್ಯಾನ. ಈ ಮಾತು ನಿನಗ ಏಳಬಾರದಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಹಣೇ ಬರಾ. ಅಪ್ಪನ್ನ ಕಳಕಂಡೆ. ಈಗ ಅಣ್ಣನ್ನ ಕಳಕಳಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲೆ. ಆತ ಕುಡ್ತು ಒಳಗ

ಬಿದ್ದಾನ. ನೀ ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತಾದ್ರೆ ರಜಾಕಾರಿಗೆ ಹಿಡುಕೊಡಾಕ ಅವನೇನು ಹೇಸೋದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಹ್ಯಂಗ ಏಳ್ಕೆಂತ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿದೆ. ನಾ ಸಾಯಕ ತಯಾರ ಈನಿ ಅಣ್ಣಾ, ಆದರೆ ನೀ ಬದುಕಬೇಕು - ಆ ಕಾಶೀಮಲಿನ್ನ ತಾರಾಕಡಿಬೇಕು. ಆ ಸುದ್ದಿ ನಾ ಕೇಳಬೇಕು. ನಡೀ ಅಣ್ಣಾ “ಅನ್ನವ್ವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸರ ಬಿಗಿದವು. ಆಕೆ ಸರಕ್ಕನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಚೀಲ ತಂದಳು. “ತಗಾ ಅಣ್ಣಾ, ಇದರಾಗ ರೊಟ್ಟಿ ಗಟ್ಟಿಬ್ಯಾಳೆ ಆದ, ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ಹೋಗಿ ತಿನ್ನು.”

ಚೀಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಹಿಂದೆ ಸರಿದ. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು.

ಗವ್ ಎನ್ನುವ ಕತ್ತಲೆ. ಏನೂ ಕಾಣದು. ಈ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಊರಿಗೆ ಪೊಲೀಸರು ಬೇರೆ ಬಂದಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಜಾಕಾರರ ದಂಡೂ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೇ ಆದಂತೆ. ಅಗಸೆಯ ಕಡೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯದು. ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಸೀದೆ, ಅಲ್ಲಿ ರಜಾಕಾರರ ಕ್ಯಾಂಪ್. ಈ ಕಡೆ ಸಣ್ಣ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ಒಂದೆರಡು ಮನೆ ದಾಟಲಿಲ್ಲ, ಯಾರೋ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಶಬ್ದ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಿಂತು ಕೈ ಬಾಂಬಿಗಾಗಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಳಿಬಿಟ್ಟ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಡೆದ. ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಮಾರು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಹಿಂದಿನಿಂದ ಗಪ್ಪನೆ ಅವನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಹಿಡಿತ ಬಲವಾಗಿತ್ತು; ಕೊಸರಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. “ನಾನು, ಶಂಕ್ರಣ್ಣ, ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ ಜತಿಗೆ ಬಾ” ಎಂದು ಆತ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ದರದರ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಯಾವುದೋ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದು ಮನೆಯೊಂದರ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೂರು ಸಲ ಬಡಿದ, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಇಬ್ಬರು ಒಳಹೊಕ್ಕರು. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತು.

ಮಂದಗೆ ಚಿಮಣಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶಂಕ್ರಣ್ಣ ಯಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆತ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟರೆ? ಯಾಕಂದರೆ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನ ಮನೆತನದ ಮೇಲೆ ಶಂಕ್ರಣ್ಣನದು ಸಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಸಿಟ್ಟು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕುನಿಸೇ ಇತ್ತು. ಆತ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಬರುವಾಗ ತಾನೇಕೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ಯಾಕೋ ಬ್ಯಾಡೆನಿಸಿತು. ಸಮಯ ಬಂದರೆ ಬಾಂಬ್ ಒಗೆದರಾಯಿತು ಅಂದುಕೊಂಡ.

ಚಿಮಣಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ದಪ್ಪ ಮೀಸೆಯ ಕುಳ್ಳನ ಮನುಷ್ಯ. ಒಂದು ಹಲ್ಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸ ಸೂಸುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಇಬ್ಬೂ ಹೊಸಬರಾಗಿದ್ದಿ. ನಿಮ್ ನಿಮ್ ಪರಿಚಯ ನಿಮಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣ್ತಿದ. ಈತ ಭೀಮ್ ರೆಡ್ಡಿ. ಈತ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ” ಶಂಕ್ರಣ್ಣ ಇಬ್ಬರ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿದ.

ಇಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಗೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ತುಂಗಭದ್ರಾ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನದೀ ದಾಟಿ ಬಂದು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಪೊಲೀಸರೂ ರಜಾಕಾರರೂ ಇವರ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರೆ ಹೆದರುವಷ್ಟು ಅವರ ಸಾಹಸ. ಅವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಭೇಟಿಯಾದುದು ಇಂದು; ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ.

ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಆ ಕೋಣೆಯ ತುಂಬ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ಶಂಕ್ರಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದವು.

“ಇದು ನನ್ ಮನೇ ಅಲ್ಲ; ನನ್ ಮನೇನ್ನ ನಾಕು ತಿಂಗಳು ಹಿಂದೆ ರಜಾಕಾರ್ರು ಸುಟ್‌ಬುಟ್ಟು. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಅಮ್ಮ ಹ್ವಾದ ವರ್ಷ ಸತೋದ್ಲು. ನಾನ್ನೋಬ್ಬೇ ಊರಾಗ ಕಷ್ಟ (ಕ್ವಿರ) ಮಾಡಿಕೆಂತ, ಕೈಬಾಯಿ ಸುಟಗಂಡು ಅಡಿಗಿ ಮಾಡಿಕೆಂಡ್ ಹಂಗು ಹಿಂಗೂ ಬದುಕು ನಡಿಸ್ಸೆ. ರಜಾಕಾರ್ರು ಹಾವ್ವಿ ಸುರುವಾಯ್ತಲ್ಲ, ನನಗ ಸುಮ್ಮೆ ಕುಂದ್ರದು ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಬೆಟ್ಟೂರು ಗೌಡ್ರ ಜತಿಗೆ ತಿರುಗಾಕ ಸುರುವು ಮಾಡ್ಲೆ. ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಅವು ಗೌಡ್ರು. ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿ ನಿಜಾಮನ ವಿರುದ್ಧ ಸಡ್ಡು ಹೊಡ್ಡು ನಿಂತಲ್ಲ, ಅವರ ಉಪಟಳ, ಆಕ್ರಮಣ ರಜಾಕಾರಿಗೆ ತಡ್ಯಾಕ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲಲ್ಲ. ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರ್ಬೇಕಲ್ಲ ಅವು ಸುದ್ದಿ. ಅಲ್ಯಾರಂದ್ರ ಇಲ್ಯಾರ, ಇಲ್ಯಾರಂದ್ರ ಅಲ್ಯಾರ. ಶಹಬ್ಬಾಸ್ ಅನಬೇಕು ಅವಿಗೇ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಯಾರ ಕೈಯಾಗ ಸಿಗ್ಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬೇ ಹಿರೇ ಕುದ್ರೆಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗಿ ಸೈನ್ಯದ ಶಿಬಿರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಾಂಬ್ ಒಗ್ಗು ಬರ್ತಿದ್ರು. ಅವು ಮ್ಯಾಲೆ ವಾರಂಟ್ ಜಾರಿ ಆಯ್ತು. ಕಂಡಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲೋ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಅವು ಫೋಟೋ ಊರಿಗೆ ಹಂಚಿ, ಗ್ವಾಡೆಮ್ಯಾಲೆ ಹಚ್ಚಿದ್ರು. ಅವು ತಪ್ಪಿಸಿಗಂಡು ಹೊಳೇ ದಾಟಿ ಹೋಗಿಬುಟ್ಟು, ನಾನು ಊರಿಗೆ ಬಂದೆ. ಅಟತ್ತಿಗೆ ಬೆಟ್ಟೂರು ಗೌಡ್ರ ಜತಿಗೆ ಇವ್ವಿದ್ದಂತ ಸುದ್ಯಾಗಿತ್ತು. ರಜಾಕಾರ್ರು ಬೂಟ್‌ಗಾಲ್ಡೆ ನನಗೆ ಒದು. ನನ್ ಮನಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ರು. “ಆ ಬೆಂಕ್ಯಾಗ ಇವುನ್ನು ಒಗೀರೋ” ಅಂದು ಯಾರೋ. “ಕೂಳಿಲ್ಲ ತಾನೇ ಸತ್ತೋತನ, ನಾವ್ಯಾಕ ಕೊಲ್ಲಮ್ಮ” ಅಂದು ಕೆಲವು. ಮನೆ ಸುಟ್ಟೋಯ್ತು. ಮನೆ ಮುಂದಿನ ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ. ಒದಿಸ್ಕೆಂಡು ಮೈಯಲ್ಲ ಬ್ಯಾನ್ಯಾಗಿತ್ತು. ಸವಾರಾತ್ರಾದ್ರೂ ಯಾರೂ ಬಂದು ಮಾತಾಡಸ್ಲಿಲ್ಲ. ಹಸುವು; ನೀರಡಿಕಿ. ನೀರು ನೀರು ಅಂತ ಒದರ್ತಿದ್ಲೆ. ರಜಾಕಾರಿಗೆ ಅಂಜಿ ಯಾರೂ ಸಮೀಪ ಬರ್ಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಆಮ್ಯಾಲೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಒದ್ರಿ ಒದ್ರೀ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿತು. ಎಚ್ಚಾದಾಗ ಇಲ್ಲೇ ಆಮ್ಯಾಲೆ ಇಲ್ಲೇ ಇದೇ ಕೋಲ್ಯಾಗಿದ್ದೆ. ಇದು ಮಾದ್ರ ದುರ್ಗಪ್ಪನ ಮನೆ. ಆತ ಹೊತಗಂಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದ. ಎಚ್ಚಾದಾಗ ತಂಬಿಗಿ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟು ‘ಕುಡಿ’ ಅಂದ.

ನಾನು ಆತನನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡ್ತೆ. “ಕುಡಿ ತಮ್ಮಾ, ಜೀವ ಬದುಕ್ಕಿ ಮೊದ್ಲು, ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಾವ್ ಕುಲಾನೂ ಇಲ್ಲ. ಗಾಳಿಗೆ ಕುಲಾ ಆದೇನು ತಮ್ಮಾ, ನೀರಿಗೆ ಕುಲಾ ಆದೇನು ತಮ್ಮಾ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಲಾ ಆದೇನು? ಅದು ನಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಕುಡಿ” ಅಂದ. ಗಟಾಗಟಾ ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಕುಡ್ತೆ. ದುರ್ಗಪ್ಪ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕಟಿರೊಟ್ಟಿ, ಕಾರಪುಡಿ, ಒಂದೀಟು ಎಣ್ಣೆ, ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡೆ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ‘ತಿನ್ನು’ ಅಂದ. ಆತನ ಮಾರೆ ನೋಡ್ತೆ. “ಕುಲಾ ಮರ್ತುಬುಡು, ತಿನ್ನು” ಅಂದ. ಒಂದೆರಡು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಾ ಹೇಳ್ತ. ಕಕ್ಕಯ್ಯನ ಮನ್ಯಾಗ ಬಸವಣ್ಣ ಉಂಡದ್ದು ಹೇಳಿದ. ಆತ ಊರಾಗ ಯಾಕ, ನಾಕ್ ಹಳ್ಳಾಗ ವೇದಾಂತಿ ಅಂತ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದ. ಅವೊಬ್ಬ ಗಾಂಜಿಬುಕ್ಕ ಅಂತಾ ನಾ ತಿಳಿಕಂಡಿದ್ದೆ. ಈಗದು ತಪ್ಪನಿಸಿತು. ಆತ ಬಾಳ ದೊಡ್ಡ ಮನಿಸ್ಯಾ ಅನಸಿತು. ಆತ್ಮೇ ರೊಟ್ಟಿ ಮುದುರ್ ಎಣ್ಣಾಗ ಕಾರಪುಡಿ ಕಲ್ಪಿ ಬಾಯಾಗಿಟ್ಟ. ಏನ್ ರುಚಿಯಿತ್ತದು. ಗಪಾಗಪಾ ಎಲ್ಲು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದೆ. ಹಂಗೇ ಕಾಲ್ ಚಾಚಿ ಮಲಗಿದೆ.

ಆವತ್ನಿಂದ ಈ ಕೋಣೆ ನಮದಾಯ್ತು. ನಾನು ರಾತ್ರಿ ಕಣ್ತಪ್ಪಿ ಹೊಳೆ ದಾಟಿ ಹೋಗ್ತೀನಿ; ಕೆಲವ್ ದಿನ ಅಲ್ಲಿರ್ತೀನಿ; ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ತೀನಿ.

ನನ್ ಜತಿಗೆ ಶಿಬಿರದವು ಬರ್ತಾರ. ದುರ್ಗಪ್ಪನ ಕೋಣೇನೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ. ಇದರ ಬದ್ಯಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಣ್ಯಾದ; ಅದರ ಮುಂದ ಒಂದು ಜೋಪಡಿ; ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಪ್ಪ ಇರ್ತಾನ ಹೆಂಡ್ರುಮಕ್ಕು ಜತಿಗೆ. ಮಕ್ಕು ದುಡೀತಾರ. ಆತ ಭಜನಿ ಮಾಡ್ತನ, ತತ್ವಪದ ಹಾಡ್ತನ, ರಾತ್ರಿ ತುಂಬ ಏಕ್ದಾರಿ ಹಿಡ್ತು ಹಾಡ್ತ ಕುಂತಿರ್ತಾನ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇರದು ಯಾರಿಗೂ ಸುಳವು ಹತ್ತಂಗಿಲ್ಲ. ಬಾಳ ಸಾರೆ ದುರ್ಗಪ್ಪ ತಂದ್ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ನಮ್ಮ ಊಟ. “ನಾವ್‌ಸಿಕ್ ಬಿಟ್ಟೆ ನಿಮ್ಮೂ ದುರ್ಗತಿ ದುರ್ಗಪ್ಪಾ” ಅಂದ್ರೆ. “ಆಗ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮಂಗ ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗುತೊರ್ದು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾಗ್ಲೀ, ನಮ್ ಮಕ್ಕಾಗ್ಲೀ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಷ್ಟಾದ್ರು ನಮ್ಮಿಂದ ಆಗ್ತದಲ್ಲ. ಈ ಸುಡುಗಾಡ್ ರಾಜ್ಯದಾಗ ಇರದಕಿಂತ ಸಾಯದು ಬೇಸಲ್ಲೇನು? ಆದ್ರ ಈ ಹೋರಾಟದಾಗ ನಿಜಾಮ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂಗಾಗದು ಖರೆ. ಗೆಲುವು ನಮ್ಮೇ. ಬದುಕಿದ್ರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನೋಡೋಣ, ಹ್ಯಂಗಿರ್ತದ; ಸತ್ತ, ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ತ ಅಂತಾರ. ಅಂತಾ ಸಾವು ಯಾರಿಗುಂಟು ಯಾರಿಗಿಲ್ಲ, ಅದು ಪುಣ್ಯದ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನವರಾದ್ರು ಸ್ವತಂತ್ರ ನೋಡ್ತರಲ್ಲ” ಅಂದ. ಆಗಾಗ ಆತ ಇಂತಾ ಮಾತು ನಮಗೆ ಹೇಳಿರ್ತಾನ. ಅವುನ್ನ ಕೇಳಿ ನಮ್ ಕೈಕಾಲು ಉಕ್ಕಿನಂಗ ಆಗ್ತಾವ.” ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಶಂಕ್ರಣ್ಣ ನುಡಿದ.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಶಾಂತರಸ : ಶಾಂತರಸ ಅವರು ಸಾ. ಶ. ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಹತ್ತಿರದ ಹೆಂಬೇರಾಳಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವರು. ಕತೆಗಾರ, ಕವಿ, ಸಂಶೋಧಕ, ನಾಟಕಕಾರ, ಅನುವಾದಕ, ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಉರಿದ ಬದುಕು, ಸತ್ಯ ಸ್ನೇಹ, ನಂಜು ನೊರೆವಾಲು, ಬಹುರೂಪ, ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬೆಳಕು, ಕಲ್ಯಾಣ ದೀಪ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ೨೦೦೫ ರಲ್ಲಿ ಬೀದರನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ೭೨ ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕೆಲವೇ ಜನ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಅರ್ಧ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಅನ್ನವ್ವ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು?
೨. ತಿಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಗಪ್ಪನೆ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡವರು ಯಾರು?
೩. ದುರ್ಗಪ್ಪ ಯಾರು?
೪. ದುರ್ಗಪ್ಪನು ಶಂಕ್ರಣ್ಣನಿಗೆ ಕುಲದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿದ ನೀತಿ ಮಾತುಗಳಾವುವು?
೫. ದುರ್ಗಪ್ಪನ ಯಾವ ಮಾತುಗಳು ಹೋರಾಟಗಾರರ ಕೈಕಾಲು ಉಕ್ಕಿನಂಗೆ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು?

೬. ಗುಣಸಾಗರಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ

- ಡಾ. ಜಯಮಾಲಾ

ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗವು ಎಂದೂ ಮರೆಯದ ನಟಿಯರಲ್ಲಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಒಬ್ಬರು. ಈಕೆ ನಟಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಬದುಕು ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ತಾನು ಉರಿದು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಕುಮಾಡುವಂತೆ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಅವರು ಬದುಕಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವನ್ನು ಮೆರೆದವರು. ಚಿತ್ರರಂಗದ ಉತ್ತುಂಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಸಾಮಾನ್ಯಳಂತೆ ಬದುಕಿದ್ದವರು. ಸಿರಿ ಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಡೆದು ಬಂದ ಕಷ್ಟದ ದಾರಿಯನ್ನು ಮರೆಯದವರು. ದೇವರಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಹೊಂದಿದ್ದ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡವರು. ಸಿನಿಮಾ ಎಂಬ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ನಂಬಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ನಟಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಎಂದರೆ ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಅಂತಃಕರಣ ತುಂಬಿದ ತಾಯಿ ಮುಖ.

ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ೧೯೨೮ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೮ರಂದು ಭಟ್ಟಳದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ರಂಗರಾವ್ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಕಾವೇರಿಬಾಯಿ. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ೧೮ ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಆರನೆಯವರು, ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಗೀತಾ. ಪಂಥರಾಪುರದ ಪಂಥರಿನಾಥನಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಂಗರಾವ್, ಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಮಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಎಂದು ಬದಲಿಸಿದರು. ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಬಡತನವಿತ್ತು. ತೊಡಲು ಕೇವಲ ಎರಡೇ ಎರಡು ಬಟ್ಟೆ ಇದ್ದವಂತೆ. ತಂದೆ ಹರಿದಾಸರಾಗಿ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ ದುಡಿದು ಈ ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಕುಟುಂಬ ಅತ್ಯಂತ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಗೀತದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಹರಿಕಥೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೀರ್ತನೆ ಹಾಡುವುದನ್ನು ಇವರು ಕಲಿತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸೃಜನಶೀಲ ವಾತಾವರಣ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ 'ಕಲಾವಿದೆ' ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು.

ಮಹಾರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ತುಂಬಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ರಂಗರಾವ್ ಕುಟುಂಬ ೧೯೪೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದು ಯೌವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಅಣ್ಣ ವಿಮಲಾನಂದ 'ಆದರ್ಶ ನಾಟಕ ಸಂಘ' ಎಂಬ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ

ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಮಹಾರಾಜರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ 'ಮುದುಕನ ಮದುವೆ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎದುರಾಯಿತು. 'ಆದರ್ಶ ನಾಟಕ ಸಂಘ' ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಟಿ ಇನ್ನೇನು ನಾಟಕ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಅರ್ಧಗಂಟೆ ಬಾಕಿ ಇರುವಾಗ 'ಬರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಾರ್ತೆ ಕಳಿಸಿದಳು. ನಾಟಕದ ಟಿಕೇಟುಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಮಾರಾಟವಾಗಿದ್ದವು. ನಾಟಕ ನಿಂತರೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಂಗಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಕೈಲಿ ಏಕೆ ಮಾಡಿಸಬಾರದು? ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಅಣ್ಣ ವಿಮಲಾನಂದನಿಗೆ ಬಂತು. ಇದು ದೈವ ಇಚ್ಛೆ ಎಂಬುದು ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ನಂಬಿಕೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಕಟು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ರಂಗರಾವ್ ಅಂದು ಮಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ?

ಆ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೋಡಲು ಪಿಟೀಲು ಚೌಡಯ್ಯನವರು ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿದ್ದ ಕೆ.ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ವಾಣಿ' ಎಂಬ ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ಅಭಿನಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪಾತ್ರವೊಂದನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾನಟಿಯೊಬ್ಬಳ ಸಿನಿಮಾಯಾನ ಶುರುವಾಯಿತು.

'ವಾಣಿ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಅವರ ನಟನಾ ಪ್ರತಿಭೆ ಲೋಕದವರು ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿತು. ಆಮೇಲೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಆಕೆಯ ಕೈ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದೂರದ ಮುಂಬಯಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ನಿಂತರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಮಲಾನಂದರ ಗೆಲೆಯರಾಗಿದ್ದ ಸುದರ್ಶನ್ ಎ.ವಿ.ಎಂ. ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಮಾಲೀಕರಾಗಿದ್ದ ಚೆಟ್ಟಿಯಾರ್ ಅವರಿಗೆ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಫೋಟೋ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿಯ ಮಾಸಿಕ ಸಂಬಳ. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಎ.ವಿ.ಎಂ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಮದರಾಸಿಗೆ ಬಂದ ನೆಲೆಸಿದರು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಮಿಳುಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತರು. 'ಗುಣಸಾಗರಿ' ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಭಾಗವತರ್ ಅವರಿಗೆ ನಾಯಕಿಯಾಗಿ ನಟಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಯಶೋಗಾಥೆ ಶುರುವಾಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಆದರೂ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಾವೇ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಚಲನಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ 'ಆಡುಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ' ಎಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ನಾನೂರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ನಟಿಸಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಟಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಹೆಣ್ಣಿನದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿವೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹ ಇಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿ ಪರವಶವಾಗುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮತಿ, ಸತಿ ಸಕ್ಕಾಬಾಯಿ ಆಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶದ ನಟನೆಗೆ ತನ್ಮಯತೆಗೆ ಅವರೇ ಸಾಟಿ. ಯಶಸ್ಸಿನ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಸಂತಸತಿ ಸಕ್ಕಾಬಾಯಿ, ರಾಯರ ಸೊಸೆ, ಅನ್ನಪೂರ್ಣ, ಕೆರಳಿದ ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಋಣ ತೀರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಕೆರೆಗೆ ಚೆಲ್ಲುವ ಈ ಮಾದರಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾದುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿದಾಗಲೂ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ನಾಟಕರಂಗವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. 'ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚೈತನ್ಯ ನಾಟಕ ಸಭಾ' ಎಂಬ ತಂಡ ಕಟ್ಟಿ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಸಹಕಲಾವಿದರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಉದಾರಿ. ಅವರು ತನ್ನ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಯಾವುದೇ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವರೆಲ್ಲರೂ ನೆಲೆನಿಂತ ಮೇಲೆ ಜನ ಅಚ್ಚರಿಪಡುವಂತೆ ತಡವಾಗಿ ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯದ ರಾಮರಾಯರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದರು.

ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಮೇರುನಟರಾದ ಡಾ.ರಾಜಕುಮಾರ್ ಹಾಗೂ ತಮಿಳಿನ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭೆ ಶಿವಾಜಿ ಗಣೇಶನ್ ನಟಿಸಿದ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರಗಳ ನಾಯಕಿ ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಎನ್ನುವುದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಗೌರವ. ಇವರಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಿತ್ರದ ಚಂದ್ರಮತಿ ಪಾತ್ರದ ನಟನೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಂದ ಪಡೆದರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರಿಗೆ 'ಕಲೈಮಾಮಣಿ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು , ೧೯೯೫ರ ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ೨೦೦೦ ದಲ್ಲಿ ಜೀವಮಾನ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಫಿಲ್ಮ್‌ಫೇರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

'ಬಂದಿದ್ದು ಬರಲಿ ಭಗವಂತನ ದಯೆ ಇರಲಿ' ಎಂಬ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರಿಸಿದ್ದ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೈ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಎದೆಗುಂದದೆ ತಮ್ಮ ನಟನೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಭೆ, ಅಂತಃಕರಣ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರೂಪ. ಅಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಕಲಾವಿದೆ ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ೨೯.೦೧.೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು. ಕಲಾರಸಿಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಮರರಾದರು.

ಕೃತಿಕಾರರ ಪರಿಚಯ

ಹೆಸರಾಂತ ಚಲನಚಿತ್ರ ನಟಿ ಡಾ. ಜಯಮಾಲಾ ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಣಂಬೂರಿನಲ್ಲಿ ೨೮.೦೨.೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

“ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಮಹಿಳೆಯರ ಪುನರ್ವಸತಿ- ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ” ಈ ವಿಷಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಾಯಕಿಯಾಗಿ ಹಲವಾರು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಚಲನಚಿತ್ರ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ನಟಿಸಿದ ‘ತಾಯಿ ಸಾಹೇಬ’ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ‘ಸ್ವರ್ಣಕಮಲ’ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಟಿ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಿತ್ರ ಫಿಲಂಫೇರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಹಾರ್ದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ವಿ. ಶಾಂತಾರಾಂ ಬಂಗಾರದ ಪದಕ ಗ್ಲೋಬಲ್ ಮ್ಯಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ- ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಡಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಠವು ಡಾ. ಜಯಮಾಲಾ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ‘ಪಂಥರಿಬಾಯಿ’ ಕೃತಿಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅ) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

೧. ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಅವರ ತಂದೆ ತಾಯಿಯವರ ಹೆಸರೇನು?
೨. ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ನಟಿಸಿದ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರದ ಹೆಸರೇನು?
೩. ಪಂಥರಿಬಾಯಿ ಅವರಿಗೆ ಜೀವಮಾನ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ?
೪. ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಲು ಕಾರಣವೇನು?
೫. ಪಂಥರಿಬಾಯಿಯವರು ಕಲಾವಿದೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?